

De reconstructie van identiteit in de context van migratie

De taalkeuzes en identiteit
van Griekse migranten in Nederland

Samantha Buijink

De reconstructie van identiteit in de context van migratie

De taalkeuzes en identiteit van Griekse migranten in Nederland

Universiteit Utrecht

Faculteit der Geesteswetenschappen

Taal, Mens & Maatschappij

Masterscriptie

Door: Samantha Buijink 3593610

Begeleider: Dr. Hans Van de Velde

Tweede lezer: Dr. Ellen-Petra Kester

Datum: 1 augustus 2013

Universiteit Utrecht

Omslag: *BlueBlanc* door Marion Buijink (Materie en acryl op doek, 80x60; 2010)

Abstract

Research on identity has shown that after migration, a reconstruction of identity follows. In this thesis the question was raised if length of residence, the prospect of remigration and the reason for migration affects the language choice and identity of Greek migrants living in the Netherlands. A questionnaire was designed and spread among the target group in order to answer the research question. It was found that the length of residence, the prospect of remigration and the reason for migration affect the language choice, but only the first two factors affect the identity. More specific, Greek migrants in the Netherlands rely heavily on the use of English. In addition, when migrants live in the Netherlands for a longer period of time, they use Dutch more often. The migrants who do not plan on returning to Greece also use Dutch more often than those planning on returning. Surprisingly, the economic migrants use more Dutch than non-economic migrants. The identity changes through time from a Greek/English oriented identity into a Dutch/English oriented identity. Also the migrants who are not planning on returning to Greece have a higher degree of Dutch orientated identity. This research has shown that a quantitative research method is able to capture the dynamic characteristics of identity. Furthermore suggestions are made for future research.

Keywords: identity, language choice, migration, reconstruction of identity, Greek migrants in the Netherlands

Voorwoord

Binnen het kader van de master Taal, Mens en Maatschappij heb ik mij beziggehouden met taalwetenschappelijke onderwerpen van maatschappelijk belang. Deze scriptie is een voortzetting daarvan en tevens een combinatie tussen mijn persoonlijke interessegebieden en taalwetenschappelijke interessegebieden: de Griekse taal en cultuur en de taalidentiteit. Een grote inspiratiebron voor de interesse in de taalidentiteit zijn de lopende projecten naar taalidentiteit en attitudes van Ellen-Petra Kester. Van haar en haar onderzoek heb ik meer geleerd dan dat ik mij had kunnen voorstellen toen ik in november 2012 begon met de data invoer van 'een stapel enquêtes' overgevlogen uit Curaçao. De kennis die ik tijdens de projecten heb opgedaan heeft een substantiële bijdrage geleverd in de totstandkoming van deze masterscriptie. In dit lijstje van 'nog te bedanken' mag Hans Van de Velde niet ontbreken. Zijn begeleiding in de vorm van kritische vragen en stille hints waren onmisbaar. Graag wil ik hem bedanken voor zijn geduld en interesse, dit heeft mij gedreven om verder te reiken en meer dan het beste eruit te halen.

Deze masterscriptie had echter niet tot stand kunnen komen zonder de inzet van alle participanten. Ik wil hen hartelijk bedanken voor hun enthousiaste deelname en succeswensen. Hun enthousiasme was in momenten van radeloosheid de bron voor mijn doorzettingsvermogen. Daarnaast wil ik in het bijzonder Maria Koutiva en Geli Mademli bedanken voor hun aanwijzingen en correcties in de Griekse vertaling. Tevens wil ik Katerina Pouliasi en Jean-Marc Dewaele bedanken voor hun literatuurtips en feedback. En, waar eindigt een scriptie zonder die geliefden die je door dik en dun steunen? Dat weet ik niet, want Thanasis Fotiadis, Renate Buijink, Dyan Ramekers en mijn lieve ouders steunen mij altijd door dik en dun. Mijn dank daarvoor is niet in woorden te vangen.

Veel plezier met het lezen van deze masterscriptie!

Inhoudsopgave

1. Inleiding	1
2. Identiteit, taal en cultuur in de context van migratie	5
2.1 <i>Identiteit en taal</i>	5
2.2 <i>Migratie en de reconstructie van identiteit</i>	7
2.3 <i>De meetbare eigenschappen van identiteit</i>	9
3. Van Griekenland naar Nederland	11
3.1 <i>Migratie van en naar Nederland</i>	11
3.2 <i>Contrasten tussen de Nederlandse en Griekse cultuur</i>	13
3.3 <i>Onderzoeksvragen en hypothesen</i>	16
4. Methode	19
4.1 <i>Materialen</i>	19
4.2 <i>Pilot</i>	21
4.3 <i>Procedure</i>	21
4.4 <i>Participanten</i>	23
4.5 <i>Analyse</i>	27
5. Resultaten	29
5.1 <i>Clustering van items</i>	29
5.2 <i>Taalkeuze met personen</i>	31
5.3 <i>Taalkeuze bij gebruik van media</i>	33
5.4 <i>Attitude tegenover entertainment</i>	35
5.5 <i>Gevestigd contact</i>	37
5.6 <i>Verlangen naar contact</i>	38
5.7 <i>Attitude tegenover het Nederlands en het Engels</i>	40
5.8 <i>Assimilatieangst</i>	41
5.9 <i>Multicultural Personality Questionnaire</i>	42
5.10 <i>Taalvaardigheid</i>	44
6. Discussie	47
7. Conclusie	53
Bibliografie	55
Summary in English	57
Appendices	67

Lijst van Appendices

Appendices.....	67
<i>Appendix A: Enquête deel 1 – Taalkeuze.....</i>	<i>68</i>
<i>Appendix B: Enquête deel 2 – Attitudes.....</i>	<i>69</i>
<i>Appendix C: Enquête deel 3 – Multicultural Personality Questionnaire.....</i>	<i>75</i>
<i>Appendix D: Enquête deel 4 – Persoonlijke situatie.....</i>	<i>77</i>
<i>Appendix E: Wervingstekst via e-mail.....</i>	<i>79</i>
<i>Appendix F: Wervingstekst via facebook.....</i>	<i>81</i>
<i>Appendix G: Welkomstekst enquête.....</i>	<i>82</i>
<i>Appendix H: Instructies enquête.....</i>	<i>83</i>
<i>Appendix I: Slottekst enquête.....</i>	<i>86</i>
<i>Appendix J: Principale Componenten Analyses.....</i>	<i>87</i>
<i>Appendix K: Reden van migratie.....</i>	<i>94</i>
<i>Appendix L: Score gemiddelden - totalen.....</i>	<i>95</i>
<i>Appendix M: Factor gemiddelden.....</i>	<i>97</i>
<i>Appendix N: Factor gemiddelden - totalen.....</i>	<i>99</i>

1. Inleiding

‘Griekse industrie zakt verder weg’

Volkskrant, 12 Maart 2013

‘Griekse economie bereikt bodem in de loop van dit jaar’

Volkskrant, 16 Januari 2013

‘Meer zelfmoord in door crisis geteisterd Griekenland’

NRC Handelsblad, 21 mei 2013

‘Schuldencrisis dreigt over te slaan naar banken’

Volkskrant, 12 November 2012

‘Griekenland uit eurozone geen oplossing crisis’

NRC Handelsblad, 4 September 2011

Bijna dagelijks is in het nieuws te lezen dat Europese landen in een economische crisis verkeren. De economische crisis treft de Zuid-Europese landen zoals Griekenland, waar de financiële schulden van de regeringen hoog zijn opgelopen, het hardst. De krantenkoppen hierboven zijn een kleine greep uit de honderden resultaten die de online zoekopdracht ‘crisis Griekenland’ oplevert. Zuid-Europeanen zoeken elders een betere toekomst en migreren tijdelijk of permanent naar landen zoals Duitsland en Nederland waar de economische crisis minder hard lijkt in te slaan. Bij de oversteek naar een ander land, met een andere taal en cultuur, kunnen migranten een cultuurshock meemaken (Dewaele & Stavans, 2012). Opeens moeten de migranten in een cultuur navigeren die hun niet eigen is en moeten zij communiceren in een taal die hun vreemd is. Dagelijkse activiteiten, sociaal contact, vrienden en familie, alles wat zij als vanzelfsprekend zagen is opeens niet meer vanzelfsprekend. De identiteit van de migrant wordt daardoor beïnvloed en verkeert in een staat van verwarring. Een reconstructie van de identiteit is het gevolg (Block, 2006: p. 26; Jackson, 2008: p. 39); een identiteit gevormd door een compromis tussen de oude omgeving en de nieuwe omgeving.

De reconstructie van identiteit in de context van migratie is het hoofdthema van deze scriptie. Dit thema wordt beperkt tot een bespreking van de identiteit van Griekse migranten in Nederland die voor en na het begin van de economische crisis zijn geïmmigreerd. Nederland is bijzonder in de zin dat de meeste Nederlanders

naast hun moedertaal ook het Engels beheersen. Het voordeel daarvan voor migranten is dat zij in hun nieuwe leefomgeving noodzakelijkerwijs ook kunnen volstaan met kennis van het Engels. Hoe gaan Grieken om met deze nieuwe leefomgeving en welke talen gebruiken zij? Vinden zij het leren van Nederlands belangrijk voor hun toekomst in Nederland of houden zij vast aan het gebruik van Engels? Hoe staan ze tegenover de Nederlandse cultuur en de Nederlanders? Houden zij vast aan hun Griekse identiteit? Wat bepaalt de mate van assimilatie of behoud van de eigen cultuur? Deze vragen hebben geleid tot de hoofdvraag: zijn de lengte van residentie, het vooruitzicht op terugkeer en reden van migratie bepalende factoren in de taalkeuzes en identiteit van Griekse migranten in Nederland? Deze hoofdvraag kan worden opgedeeld in zes onderzoeksvragen:

- Verschilt de *taalkeuze* tussen Griekse immigranten met een kort, middellang of lang verblijf in Nederland?
- Verschilt de *identiteit* tussen Griekse immigranten met een kort, middellang of lang verblijf in Nederland?
- Verschilt de *taalkeuze* tussen Griekse immigranten in Nederland die beogen te remigreren naar Griekenland en diegenen die dat niet beogen?
- Verschilt de *identiteit* tussen Griekse immigranten in Nederland die beogen te remigreren naar Griekenland en diegenen die dat niet beogen?
- Verschilt de *taalkeuze* tussen economische en niet-economische Griekse immigranten in Nederland?
- Verschilt de *identiteit* tussen economische en niet-economische Griekse immigranten in Nederland?

Om tot een antwoord te komen op deze onderzoeksvragen moeten eerst de volgende deelvragen worden beantwoord: Wat is identiteit? Wat is het effect van migratie op de identiteit? Hoe kan identiteit worden gemeten in een kwantitatieve studie? Wat houdt de migratie van Griekenland naar Nederland in? Wat zijn de verschillen en overeenkomsten tussen Nederland en Griekenland? Deze deelvragen zullen worden beantwoord in een beknopte literatuurstudie. Vervolgens worden de onderzoeksvragen beantwoord middels het experimentele onderzoek.

In deze scriptie wordt identiteit in een kwantitatieve studie onderzocht. Dit is gedaan aan de hand van een enquête die is verspreid onder Griekse migranten in Nederland. Voorafgaand aan het onderzoek heeft de onderzoekster veel in contact gestaan met deze migranten, dit contact heeft de basis gelegd voor deze scriptie. Ricento (2005) bekritiseert het gebruik van kwantitatieve onderzoeksmethodes om identiteit te bestuderen. Hij stelt dat kwantitatief onderzoek, bijvoorbeeld door middel van een enquête, slechts een momentopname is. Volgens Ricento (2005, p. 905) kan deze momentopname het dynamische karakter van identiteit niet vangen.

In het huidige onderzoek wordt echter het veranderlijke karakter van identiteit als uitgangspunt genomen. Gekeken is naar de verandering van identiteit in verschillende stadia na migratie, en naar welke factoren invloed hebben op deze verandering. Kwalitatieve studies naar identiteit en migratie, zoals die van Block (2006), Spotti (2007) en Jackson (2008), vormen een waardevolle basis voor deze studie.

In hoofdstuk twee wordt besproken wat identiteit is, hoe taal en cultuur zich verhouden tot identiteit in de context van migratie en hoe identiteit in een kwantitatieve studie bestudeerd kan worden. In hoofdstuk drie wordt een beknopt overzicht gegeven van migratie van Griekenland naar Nederland, motieven voor migratie en de cultuurverschillen tussen Nederland en Griekenland. Aan het eind van hoofdstuk drie worden de onderzoeksvragen en bijbehorende hypothesen gesteld. In hoofdstuk vier wordt de onderzoeksmethode beschreven. Vervolgens wordt in hoofdstuk vijf verslag gedaan van de resultaten. In hoofdstuk zes worden deze resultaten teruggekoppeld aan de onderzoeksvragen en zullen de belangrijkste bevindingen besproken worden. Deze scriptie wordt afgesloten met een conclusie in hoofdstuk zeven.

2. Identiteit, taal en cultuur in de context van migratie

2.1 Identiteit en taal

Identiteit is een onderwerp dat intensief is onderzocht door meerdere disciplines, waaronder de sociolinguïstiek en onderzoek naar de tweede-taalverwerving. Het gevolg daarvan is dat identiteit niet één definitie kent, maar meerdere, soms contrasterende en soms overeenkomende definities (Block, 2006: p. 26; Block, 2007: p. 13; Ricento, 2005: p. 895). Block (2007: p. 11-14) erkend de structuralistische en poststructuralistische definities als contrasterende definities van identiteit. In een structuralistische definitie is identiteit een onveranderlijke, statische constructie. In dit onderzoek zal echter worden uitgegaan van de poststructuralistische definitie waar identiteit veranderlijk en niet-statisch is. De poststructuralistische benadering van identiteit wordt in deze paragraaf besproken.

Block (2007: p. 27) vat identiteit samen als een sociaal gesitueerde, zelfbewuste, voortdurende verhaling die individuen uitdragen, interpreteren en projecteren in hun uiterlijk, lichamelijke bewegingen, acties en taal. Daarmee stelt hij dat de formatie van identiteit plaatsvindt wanneer het individu in contact komt met anderen, zowel in de realiteit, als op virtuele ontmoetingsplaatsen, die tot op zekere hoogte dezelfde overtuiging, motieven, waarden, activiteiten en gewoontes delen. De relatie tussen sociaal contact en identiteit heeft de sociaal psycholoog Henri Tajfel in de jaren 1970 beschreven in de *social identity theory* (SIT). Volgens de SIT wordt identiteit vormgegeven via de relaties tussen groepen en tussen individuen. De theorie suggereert dat mensen contrasten tussen groepen herkennen en deze contrasten onderstrepen. Mensen zetten verschillende middelen in om overeen te komen met leden van de groep waarmee ze zichzelf identificeren en proberen zich te onderscheiden van andere groepen. Volgens de SIT is taal een van de potentiële middelen om de grenzen tussen groepen of individuen te bepalen (Meyerhoff, 2006: p. 70-72).

In navolging van de SIT omschrijft Spotti (2007: p. 15-17) identiteit als een categorisatieproces. In dit proces verdeelt men zichzelf en anderen onder in groepen. Welke te allen tijde veranderlijk en toegankelijk zijn. Hiermee kent men zichzelf een identiteit toe en kan men zichzelf onderscheiden van groepen die niet hetzelfde zijn. Dit proces heeft twee kanten. Aan de ene kant is sprake van een identiteit-*subscription* (i.e. persoon A deelt zichzelf in bij groep X). Aan de andere kant is sprake van identiteit-*ascription* (i.e. persoon A deelt persoon B niet/wel in bij groep X). Van invloed op deze sociale relaties zijn machtsrelaties. Enerzijds leggen machtsrelaties restricties op interacties tussen personen of groepen en anderzijds

maken machtsrelaties sommige interacties mogelijk die anders niet mogelijk waren (Block, 2007: 27). Spotti (2007: p. 16) stelt dat dit categorisatieproces op parameters is gebaseerd (eigenschappen van identiteit). Taal en cultuur behoren tot de belangrijkste eigenschappen.

Jackson (2008: p. 34) stelt dat taal en cultuur onlosmakelijk verbonden zijn met elkaar. Dit heeft gevolgen voor de constructie van identiteit wanneer men een tweede taal leert. Door de relatie tussen taal en cultuur leren we tijdens het verwerven van een tweede taal ook de cultuur; we vormen een nieuwe identiteit (Jackson, 2008: p. 34). In studies naar tweede-taalverwerving wordt onder andere onderzocht wat voor identiteit de leerder zichzelf toekent tijdens het verwerven of spreken van een tweede taal (o.a. Dewaele & Stavans, 2012; Dörnyei, 2006; Yihong, Yuan, Ying & Yan, 2007). In tweede-taalverwervingsonderzoek naar identiteit ligt de focus nagenoeg altijd op het spreken van prestigetalen, zoals het Engels (Dörnyei, 2002; Jackson, 2008; Yihong et al., 2007) of op het leren van een vreemde taal, zoals het Duits en Frans in het middelbare onderwijs (Dörnyei, Csizér & Németh, 2006). Bijvoorbeeld in het onderzoek van Yihong et al. (2007) naar de identiteit van Chinezen die de Engelse taal leren. Hen wordt gevraagd naar hun identiteit, door zowel motivatie als attitude te meten tegenover de prestige taal en hun eigen taal. Yihong et al. (2007) typeren de identiteit van de tweede-taalleerder als een combinatie van enerzijds bij welke taal- en cultuurgroep de persoon zich voelt horen en anderzijds de normen, waarden en communicatiestijl en vaardigheid van de taalleerder.

Uit het voorgaande blijkt dat taal een belangrijke markeerder is voor identiteit. De relatie die het individu heeft met een taal (bijv. een nationale taal, dialect, variëteit, etc.) is onderdeel van de taalidentiteit (Block, 2006: p. 35-37). Block (2006: p. 36) beschrijft drie mogelijke 'relaties' tussen het individu en deze taal. Ten eerste is dat de taalexpertise die het individu bezit. Hoe vaardig is de persoon in het gebruik van deze taal? Kan de persoon zich volledig uitdrukken zodat deze persoon ook wordt geaccepteerd tot de groep sprekers van die taal? Ten tweede is dat de attitude tegenover de taal; in hoeverre voelt het individu zich verbonden met de taal en voelt hij zich comfortabel in het gebruik van deze taal? Ten derde is dat de taalerfenis; de taalgemeenschap waarbinnen het individu is geboren. Daar voegt Block (2006: p. 36) aan toe dat de taalerfenis niets zegt over de mate van een positieve taalattitude, noch over de taalvaardigheid in die taal. Deze drie relaties die een individu kan hebben met een taal (bijv. een nationale taal, dialect, variëteit etc.) kan gedurende het leven veranderen. Taalgebruik is daarmee een '*act of identity*'; een manier om je eigen identiteit uit te drukken. Alle taaluitingen van een individu

zijn een multidimensionale index van identiteit (Block, 2006: p. 36). Taaluitingen zijn in die zin onlosmakelijk verbonden aan etniciteit, ras/natie, sekse en sociale klasse. Etniciteit en nationaliteit zijn samen met taal een weefsel van markeerders voor identiteit (Block, 2006: p. 26-40; Spotti, 2007: p. 9-11). De definities van nationaliteit en etniciteit lijken veel op elkaar. Etniciteit is een collectieve identiteit waar men aan toebehoort vanaf de geboorte en is gebaseerd op culturele overtuigingen en praktijken, zoals taal, geschiedenis en afkomst. Nationaliteit is daarentegen een door het individu gecreëerd gevoel van samenhorigheid, het toebehoren tot een grote groep. Dit gevoel wordt voortgebracht en versterkt door een volkslied, nationaal geloof en een nationale taal.

Ten slotte is een onderscheid nodig tussen de in onderzoek naar de tweede taalverwerving naast elkaar gebruikte termen 'identiteit', 'het zelf' en 'de persoonlijkheid'. In de literatuur lijken deze termen onderling verwisselbaar. Een onderscheid dat moet worden gemaakt is echter het volgende: het zelf is waar we mee geboren zijn; de interne eigenschappen zoals sekse en fysieke en psychische karakteristieken. De identiteit daarentegen is een gecreëerde constructie die voortkomt uit het zelf en de omgeving, gerepresenteerd door de keuzes van de individu tot bepaalde groepen te behoren. Hierdoor wordt de identiteit sterk beïnvloed door onder andere familie en de maatschappij waarin het zelf leeft; de externe eigenschappen. Samen vormen het zelf en de identiteit de persoonlijkheid, een combinatie van interne en externe eigenschappen van de individu. Deze drie concepten zijn nauw met elkaar verbonden, maar worden – voornamelijk in de psychologie – gezien als afzonderlijke constructen. In het huidige onderzoek zal voornamelijk op de identiteit worden ingegaan, maar ook deels de persoonlijkheid, waar de identiteit deel van uitmaakt.

2.2 Migratie en de reconstructie van identiteit

In het voorgaande is vastgesteld wat identiteit is en hoe identiteit zich verhoudt tot taal. In de gehanteerde definitie is identiteit niet statisch, maar veranderlijk met tijd en context. Een van de contexten waarin identiteit onderhevig is aan verandering is migratie. Om de hoofdvraag van het huidige onderzoek te kunnen beantwoorden moet worden gekeken naar de reconstructie van identiteit in de context van migratie. Migratie is een onderdeel van globalisatie. Globalisatie wordt gezien als een continu proces waarin steeds meer communicatie processen (bijv. evenementen, activiteiten en relaties) plaatsvinden op zowel lokaal, nationaal en internationaal niveau (Block, 2006: p. 3). Globalisatie uit zich in verschillende

aspecten van de maatschappij, zoals in de economie, politiek en media. Migratie wordt in Block (2006: p. 6) omschreven als het verplaatsen van mensen over grenzen heen, zowel vrijwillig als gedwongen. Door migratie komen mensen van verschillende talen en culturen bijeen waardoor globalisatie als een continu proces kan blijven bestaan.

Meerdere onderzoekers hebben zich beziggehouden met het effect van migratie op de identiteit van migranten (Block, 2006; Block, 2007; Dewaele & Stavans, 2012; Jackson, 2008; Spotti, 2007). Dewaele en Stavans (2012) stellen dat immigranten een cultuurschok doormaken wanneer zij in een vreemd land aankomen en ontdekken dat ze niet alleen een nieuwe taal moeten verwerven maar ook in een onbekende cultuur moeten navigeren. Zij moeten een huis vinden, werk zoeken, gezondheidszorg regelen, verzekeringen afsluiten, etc. De immigranten moeten veel informatie tot zich nemen terwijl ze een lage taalvaardigheid hebben in de taal van het gastland. Dewaele en Stavans (2012) argumenteren dat wanneer men een geografische grens oversteeft, ook een culturele en talige grens moet worden overgestoken. In die zin is het niet alleen het lichaam, maar ook de identiteit die verhuist. De identiteit van de persoon verandert door migratie. Block (2006: p. 26-27) stelt dat na migratie de identiteit is gedestabiliseerd. De migrant zal een periode doormaken van strijd en worsteling om zijn balans te vinden (Block, 2006: p. 26; Dewaele & Stavans, 2012; Jackson, 2008: p. 203). De balans die uiteindelijk wordt gevonden is een 'ambivalentie'; het gevoel van erbij horen, maar toch erbuiten staan en de onderhandeling tussen deze gevoelens (Block, 2006: p. 26-27). Deze onderhandeling, de reconstructie van identiteit, wordt ook wel een *negotiation of difference of a third place* genoemd. De oude stabiele identiteit wordt niet vervangen door een nieuwe identiteit, maar wordt gereconstrueerd door een compromis tussen de nieuwe omgeving en kenmerken van de oude omgeving. Het verleden en heden communiceren en transformeren elkaar tot een nieuwe identiteit (Block, 2006: p. 28).

Naarmate de tijd vordert zullen migranten door hun verblijf in het nieuwe land zich in meer of mindere mate aanpassen aan de nieuwe leefomgeving (Block, 2006). Het volledig aanpassen aan de nieuwe omgeving wordt assimilatie genoemd (Extra & de Ruiter, 2001). Wanneer het gastland het behoud van de eigen cultuur accepteert, wordt dit multiculturalisme genoemd (Extra & de Ruiter, 2001). Bij multiculturalisme worden culturele verschillen in een maatschappij opgevat als een verrijking voor die samenleving, stellen Extra en de Ruiter (2001: p. 12-13). Block (2006: p. 26) stelt dat dit als gevolg heeft dat de migranten een constante strijd aangaan tussen het onderhouden en behouden van hun culturele erfgoed en het

assimileren aan het gastland. Jackson (2008: p. 36) voegt daaraan toe dat in dit opzicht twee soorten migranten onderscheiden kunnen worden. De eerste soort is de 'sociale actor' die de tweede taal alleen tot op bepaalde hoogte wil leren en gebruiken en daarmee assimilatie willen tegengaan. Zij zullen de taal van het gastland verwerpen uit overtuiging dat het accepteren ervan oneerbiedig is naar hun eerste taal toe. De tweede soort migrant omarmt de nieuwe taalgemeenschap en communiceert frequent met de gastcultuur. Zij zullen daardoor een '*identity expansion*' doormaken. Jackson (2008: p. 212-213) concludeert uit haar kwalitatieve studie dat na de oversteek naar een andere cultuur de migranten bewuster worden van hun culturele, nationale en etnische afkomst en identiteit.

2.3 De meetbare eigenschappen van identiteit

Uit §2.1 en §2.2 is gebleken dat identiteit een complexe en dynamische constructie is. Identiteit is door onderzoekers in relatie gebracht met etniciteit, ras, nationaliteit, sekse, sociale klasse en taal. In het huidige onderzoek ligt de focus op identiteit in de context van migratie. Om identiteit via een kwantitatieve studie te relateren aan de aspecten van migratie die hier centraal staan, zoals lengte van residentie, vooruitzicht op terugkeer en reden van migratie, moet worden gekeken naar hoe identiteit gemeten kan worden, oftewel wat de meetbare eigenschappen zijn van identiteit.

Zoals gesteld in §2.1 en §2.2 wordt identiteit onder andere door de taalkeuze van het individu bevestigd. Het spreken van een groepstaal versterkt de identificatie met een groep en de individu kan zich daarmee onderscheiden van andere groepen (Jackson, 2008: p. 36-37). De taalkeuze die een migrant in het dagelijks leven maakt, is een eigenschap van de groepsidentiteit. Hiermee wordt niet alleen bedoeld op de taalkeuze met sociale contacten, zoals vrienden en collega's, maar ook op de taal gebruikt in de media, zoals op televisie en internet. In de globaliserende wereld is het makkelijk om vanuit welke plaats ook ter wereld, culturen over de hele wereld te bereiken. Dit geeft een extra dimensie aan onderzoek naar identiteit. De multiculturele identiteit kan worden versterkt door de toegang tot nieuwsberichten, televisie en communicatie via het internet met meerdere culturen en in meerdere talen.

Groepskeuze is ook een eigenschap van de identiteit. Als het individu zich sterk verbonden voelt met een groep, zal het individu een positieve houding hebben jegens die groep. De attitude kan worden gemeten aan de hand van de reeds gelegde contacten, zoals vrienden en collega's van verschillende etnische achtergronden,

maar ook in het verlangen om tot een bepaalde groep te behoren (Pavlenko, 2004). Block (2006: p. 27) stelt dat de groepskeuze, de vriendschappen en sociale relaties, niet statisch zijn maar veranderen met de tijd. Het verlangen naar het behoren tot een groep speelt daarin een belangrijke rol. De attitude tegenover een groep is niet alleen zichtbaar in de contacten met bepaalde personen, maar ook de interesse in de media, zoals televisie en internet, voortgebracht door deze (etnische) groep. De informatie in kranten, boeken en internetpagina's worden overgebracht door middel van taal. Media is dus gebaseerd op taal waardoor een positieve of negatieve houding tegenover de mediavormen een indruk kan geven van de taalattitude en tevens de attitude jegens een bepaalde (etnische) groep. De groepskeuze van Griekse migranten in Nederland, dat zich manifesteert in de attitude tegenover media, de reeds gevestigde contact en het verlangen naar contact met bepaalde (etnische) groepen zijn in dit onderzoek meetbare eigenschappen van identiteit.

In de context van migratie hangt de attitude tegenover bepaalde groepen sterk samen met de mate van assimilatie versus multiculturalisme. Enerzijds kan de mate van assimilatie worden gemeten aan de hand van de motivatie voor het leren van de tweede taal. De motivatie bestaat bijvoorbeeld uit instrumentele en integratieve redenen om een taal te leren (Ortega, 2009: p. 168-189). Instrumentele motivatie om een taal te leren is gerelateerd aan het belang van deze taal voor de ontwikkeling van het individu (Baker, 1992: p. 32). Hieronder vallen bijvoorbeeld het onderwijs volgen, maken van carrière en succesvol zijn. De integratieve motivatie om een taal te leren is sociaal georiënteerd. De integratieve motivatie is gerelateerd aan de behoefte om te lijken op de sprekers van de doeltaal (Baker, 1992: p. 32), waarbij de integratie wordt bevorderd. Anderzijds kan de mate van assimilatie worden gemeten aan de hand van de assimilatieangst, bijvoorbeeld door te kijken in hoeverre iemand bang is de connectie met de taal en cultuur van het land van herkomst kwijt te raken (Dörnyei, 2002). De instrumentele motivatie om het Nederlands te leren en de assimilatie angst van Griekse migranten in Nederland zijn in dit onderzoek eveneens als meetbare eigenschappen opgenomen.

De keuzes die men maakt zijn kwantificeerbare eigenschappen en vormen, zoals hierboven vermeld, de basis voor dit onderzoek. In wat volgt zal de abstracte term 'individu' tot een 'persoon' transformeren; de Griekse immigrant in Nederland. In het komende hoofdstuk wordt eerst beknopt besproken wie dat zij en hoeveel er zijn en wat de verschillen zijn tussen het land van herkomst en het land van vestigen. Daarna worden de onderzoeksvragen en hypothesen opgesteld.

3. Van Griekenland naar Nederland

3.1 Migratie van en naar Nederland

Het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatie Centrum (WODC) heeft in 2009 onderzoek uitgevoerd naar de migratie van en naar Nederland. Over het algemeen hebben migranten verschillende motieven om te migreren, deze motieven kunnen worden ingedeeld in migratietypen (WODC, 2009). Het WODC (2009) meldt dat immigranten in Nederland zich voornamelijk vestigen voor werk (arbeidsmigratie), voor het zich voegen bij eerder geïmmigreerde gezinsleden (gezinsmigratie), het studeren in Nederland (studiemigratie) en/of vanwege vervolging in het land van herkomst (asielmigratie). Daarnaast bestaan ook medische migratie, militaire migratie en pensioenmigratie (WODC, 2009). Deze migratietypen zijn niet wederzijds uitsluitend, een immigrant kan bijvoorbeeld voor studie naar Nederland komen, maar kan dat voornamelijk doen om zo het politieke systeem in het land van herkomst te ontvluchten. In dit onderzoek, aangaande Griekse immigranten in Nederland, worden deze combinaties van redenen en migratietypen ook behandeld.

Gebeurtenissen op landelijk niveau, zoals onderdrukking of een economische crisis, kunnen een stroom van migranten veroorzaken die een land verlaten om elders een beter bestaan te vinden. Belangrijke gebeurtenissen die Griekenland heeft meegemaakt, die zijn opgenomen in dit onderzoek, zijn: de overheersing van het Kolonelsregime tot 1974, de politieke situatie na 1974 en de economische crisis na eind 2009. De economische crisis begon in Griekenland in 2009 toen een nieuwe regering werd gekozen. De nieuwe regering was gedwongen met de staatsschulden van Griekenland om te gaan. Deze regering heeft daarom in mei 2010 de Europese Unie (EU), de Europese Centrale Bank (EBC) en het Internationaal Monetair Fonds (IMF) ingeschakeld voor financiële steun. Vanaf dat moment verkeerde Griekenland officieel in een economische crisis.

Het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) houdt al vanaf de eerste volkstelling in 1829 de bevolkingsstatistiek bij voor Nederland, waaronder ook de migratiecijfers. Immigratie en emigratie worden tegenover elkaar gezet om het netto migratiesaldo te berekenen. Het CBS baseert zijn gegevens op de Gemeentelijke Basisadministratie persoonsgegevens (GBA). Tussen 2003 en 2008 heeft Nederland een vertrekoverschot gehad (WODC, 2009). In 2008 traden de nieuwe Europese lidstaten toe waardoor een grote stroom arbeidsimmigranten uit Centraal en Oost-Europa Nederland binnenkwamen en het migratiesaldo weer boven nul uitkwam.

De toestroom van personen geboren in Griekenland naar Nederland is de laatste jaren sterk toegenomen. Deze toename is in Tabel 1 te zien. In deze tabel zijn

de aantallen van immigranten, emigranten en het migratiesaldo gegeven voor personen geboren in Griekenland en het totaal van alle landen tussen 1999 en 2012.¹ In deze tabel is te zien dat tussen 1999 en 2012 een grotere toename heeft plaatsgevonden in het aantal immigranten uit Griekenland in vergelijking met de toename van het totale aantal immigranten van alle landen. In 1999 was de totale immigratie vanuit alle landen 119.151 en in 2012 was dit aantal met 158.362 maar 1,3 keer zo hoog als in 1999, terwijl het aantal immigranten uit Griekenland met 2.869 in 2012 wel 4,9 keer zo hoog was als het aantal van 587 in 1999. Tussen 1999 en 2012 immigrerden ieder jaar meer Griekse personen dan dat er emigreerden, zelfs in de periode van 2003-2008 waarin Nederland over het algemeen een vertrekoverschot had. Tussen 1999 en 2002 blijft het migratiesaldo van personen geboren in Griekenland redelijk stabiel. Dit migratiesaldo heeft een kleine daling na 2002 van 487 naar 352, maar blijft vervolgens tot 2006 rond de 360. Na een kleine schommeling in het migratiesaldo tussen 2006 en 2009, variërend tussen de 483 en 787, is na 2009 een exponentiële groei te zien in het migratiesaldo van Griekse personen. Het migratiesaldo groeit van 631 in 2009 naar 1.132 in 2010, 1.708 in 2011 en naar 2.120 in 2012. Dit houdt per jaar een groei in van 1,8, 1,5 en 1,2 keer het aantal. Tegelijkertijd is een afname waar te nemen in het migratiesaldo van het totaal van alle landen sinds 2009. Deze afname begint bij 34.481 in 2009, waar in 2010 dit aantal is gedaald tot 33.081 en in 2011 tot 29.768. De exponentiële toename van migranten uit Griekenland naar Nederland na 2009 is mogelijk te verklaren door de economische crisis.

Op 1 januari 2013 telde Nederland in totaal 18.253 Grieken waarvan 12.084 eerste generatie en 6.169 tweede generatie² Griekse migranten (CBS).³ Hiervan is 57% man en 43% vrouw. Van het totaal aantal Grieken in Nederland is ongeveer 45% werkend tegenover 54% niet-werkend (bijv. studenten). De meeste migranten die Nederland binnenkomen zijn tussen de 18 en 40 jaar oud (WODC, 2009).

---

¹ Het CBS heeft geen migratiecijfers naar Nederland van personen geboren in Griekenland van voor 1999 beschikbaar.

² De eerste generatie immigrant is degene waarvan beide ouders buiten Nederland geboren zijn. De tweede generatie immigrant is degene waarvan één ouder buiten Nederland geboren is.

³ Deze totaal som is gebaseerd op het aantal GBA inschrijvingen, maar noemenswaardig is dat er ook Grieken woonachtig zijn in Nederland die niet ingeschreven staan bij de gemeente.

Tabel 1 Aantallen van immigratie, emigratie en migratiesaldo van/naar Nederland van personen die in Griekenland geboren zijn in vergelijking met het totaal van alle landen.

Jaar	Totaal alle landen			Griekenland		
	Immigratie	Emigratie	Migratie saldo	Immigratie	Emigratie	Migratie saldo
1999	119.151	78.779	40.372	587	169	418
2000	132.850	78.977	53.873	616	192	424
2001	133.404	82.566	50.838	677	194	483
2002	121.250	96.918	24.332	705	218	487
2003	104.514	104.831	-317	573	221	352
2004	94.019	110.235	-16.216	627	238	389
2005	92.297	119.725	-27.428	662	286	376
2006	101.150	132.470	-31.320	775	264	511
2007	116.819	122.576	-5.757	791	308	483
2008	143.516	117.779	25.737	1.120	333	787
2009	146.378	111.897	34.481	1.086	455	631
2010	154.432	121.351	33.081	1.566	434	1.132
2011	162.962	133.194	29.768	2.273	565	1.708
2012	158.362	-	-	2.869	749	2.120

Opmerking: de gegevens van emigratie en het migratiesaldo van het totaal van alle landen in 2012 konden niet worden verkregen door het CBS.

3.2 Contrasten tussen de Nederlandse en Griekse cultuur

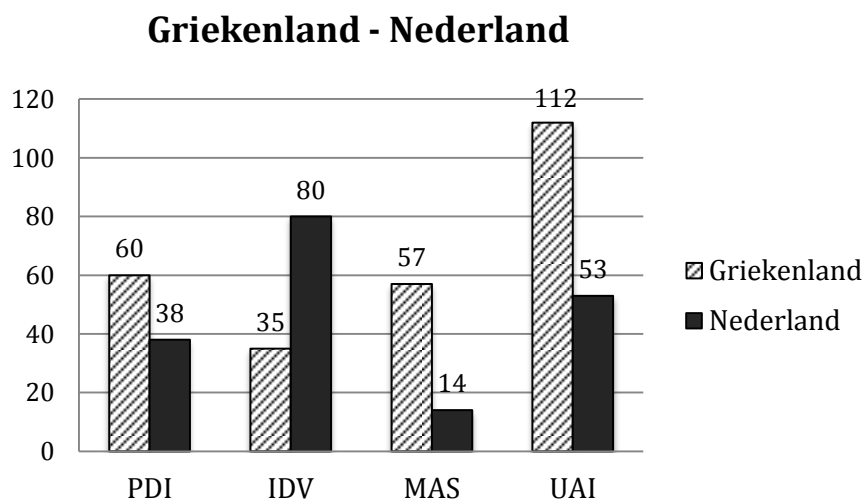
De migranten die in dit onderzoek centraal staan hebben zich verplaatst van de Griekse cultuur naar de Nederlandse cultuur. Wanneer de verschillen tussen de culturen erg groot zijn maakt de individu daarbij een cultuurshock mee (Dewaele & Stavans, 2012). Deze paragraaf dient om een beter inzicht te krijgen in de eigenschappen van de Griekse en Nederlandse cultuur om zo een beeld te vormen van de cultuuroversteek die Grieken maken wanneer zij naar Nederland migreren. Dit inzicht wordt verkregen door de contrasten en overeenkomsten tussen de Griekse en Nederlandse cultuur te behandelen.

Hofstede (2001) en Hofstede, Hofstede en Minkov (2010) hebben onderzoek verricht naar eigenschappen van cultuur. In hun onderzoek hebben zij zes dimensies van cultuur onderscheiden. Dit zijn *power distance*, *individualism versus collectivism*, *masculinity versus femininity*, *uncertainty avoidance*, *long-term versus short term orientation* en *indulgence versus restraint*. Per dimensie is een score berekend voor

93 landen⁴. Hofstede (2001) en Hofstede et al. (2010) willen benadrukken dat de scores relatief zijn; de scores komen tot stand door een vergelijking tussen landen. De onderzoeksprojecten van Hofstede en zijn onderzoeksgroep zijn al gaande sinds 1967. Toch stellen zij dat de scores stabiel blijven door de jaren heen. Culturele verschuivingen vinden wel plaats, maar dit is een collectieve verschuiving binnen een continent of zelfs een globale verschuiving. Hierdoor blijven de relatieve scores gelijk.

De eerste vier dimensies worden hieronder besproken bij het maken van een vergelijking tussen de Griekse en Nederlandse cultuur. De score op de vijfde dimensie, *long-term versus short term orientation*, is voor Griekenland niet bekend en zal daarom niet worden behandeld. Over de zesde dimensie, *indulgence versus restraint*, zijn zowel voor Griekenland als Nederland geen gegevens beschikbaar. In Figuur 1 zijn de scores van Griekenland en Nederland op de vier eerst genoemde dimensies gegeven, gebaseerd op het onderzoek van Hofstede (2001) en Hofstede et al. (2010).

De eerste dimensie, *power distance*, geeft aan in welke mate een maatschappij accepteert en verwacht dat macht ongelijk is verdeeld. Hiermee doelt Hofstede op machtsrelaties zoals werkgever-werknemer. Een hoge score geeft aan dat de maatschappij de machtsrelaties accepteert en het individu handelt naar zijn eigen plek in de hiërarchie. Griekenland scoort met 60 punten hoog op deze dimensie. Een lage score geeft aan dat men in de maatschappij ernaar streeft om de machtsrelaties

Figuur 1 Score van Griekenland en Nederland op vier culture dimensies op basis van Hofstede (2001) en Hofstede et al. (2010). PDI = Power distance, IDV = Individualism vs. Collectivism, MAS = Masculinity vs. Femininity, UAI = Uncertainty avoidance.

⁴ Per dimensie varieert het aantal landen dat een score heeft gekregen van 23 tot 93 landen.

te vervagen en een groot machtsverschil niet tolereert. Nederland, dat met 38 punten redelijk laag scoort, is daar een voorbeeld van.

De tweede dimensie is *individualism versus collectivism*. Griekenland is, met een score van 35, een collectivistische cultuur in tegenstelling tot de individualistische cultuur van Nederland (score: 80). In de collectivistische cultuur staat het 'wij' centraal en in de individualistische cultuur staat het 'ik' centraal. In Griekenland wordt men grootgebracht met een sterke familieband, waar ook indirecte familie belangrijk is. Zakenpartners moeten elkaar goed kennen voordat zij elkaar kunnen vertrouwen en zaken zullen doen. Griekenland wordt gezien als een collectivistische cultuur, maar het land bevindt zich momenteel in een modernisatie- en individualiseringsproces (Pouliasi, 2011). In Nederland wordt het individu geacht zichzelf te redden en is alleen de directe familie belangrijk in het sociale netwerk. Werkrelaties zijn gebaseerd op contracten en wederzijds voordeel.

De derde dimensie betreft de *masculinity versus femininity* van een land. Op deze dimensie scoort Griekenland redelijk hoog (score: 57) en is daarmee een masculiene maatschappij. In de masculiene maatschappij is men succes georiënteerd en gedreven. In combinatie met de collectivistische eigenschappen van Griekenland geeft het succes van een individu sociale status aan zijn/haar netwerk van familie en vrienden. Nederland scoort laag op deze dimensie (score: 14) en is een feminiene maatschappij. In de feminiene maatschappij zoekt men naar een balans tussen persoonlijk leven en werk. Managers willen tot een consensus komen om gelijkheid, solidariteit en de kwaliteit van het leven te bewaren.

De laatste dimensie, *uncertainty avoidance*, geeft aan in welke mate men zich oncomfortabel voelt in onzekerheid en tweeslachtigheid. Dit heeft betrekking op hoe men omgaat met de toekomst. Wil men de toekomst volledig beheersen of juist laten gebeuren? Griekenland scoort op deze dimensie met 112 punten het hoogste in vergelijking met alle andere landen die door Hofstede en zijn onderzoeksgroep (Hofstede, 2001; Hofstede et al. 2010) zijn onderzocht. Een hoge score betekent dat de maatschappij zich zeer oncomfortabel voelt door de onzekerheid van de toekomst. Landen met een hoge score hanteren strenge gedragscodes en tolereren geen ongepast gedrag of ideeën. Voor Griekenland zijn bureaucratie, regels en wetten heel belangrijk om een gevoel van veiligheid te creëren. Daarnaast hechten zij veel waarde aan genieten van het leven. De hoge score brengt ook met zich mee dat Grieken zeer gepassioneerd zijn en graag hun emoties laten zien in hun lichaamstaal. Nederland ligt met een score van 53 veel lager dan Griekenland, maar is alsnog een maatschappij die voorkeur geeft aan het vermijden van onzekerheid. Nederlanders hebben behoefte aan regels om onzekerheid uit de weg te gaan.

Samenvattend kan worden gesteld dat tussen de Griekse en Nederlandse cultuur veel contrasten waarneembaar zijn. Dit heeft als gevolg dat de Griekse immigrant die naar Nederland komt een cultuurshock zal meemaken, zoals verwacht door Dewaele & Stavans (2012). De Griekse immigrant moet zich veel nieuwe cultuurkarakteristieken eigen maken om volledig te kunnen functioneren in de Nederlandse maatschappij. Een voordeel daarbij is dat Nederlanders het Engels goed beheersen. Uit een steekproef uitgevoerd door de Europese Commissie blijkt dat 60% van de Nederlanders kan converseren in het Engels (Europese Commissie, 2006). Hierdoor kan de Engelse taal in Nederland als een lingua franca fungeren bij contact tussen Griekse migranten en Nederlanders. In dit onderzoek wordt onder andere het belang en het gebruik van het Engels onder Griekse migranten in Nederland onderzocht.

3.3 Onderzoeksvragen en hypothesen

Het experimentele onderzoek beantwoordt zes onderzoeksvragen. Deze onderzoeksvragen zijn in de inleiding genoemd en zijn hieronder nogmaals gegeven met de bijbehorende hypothesen.

1. Verschilt de *taalkeuze* tussen Griekse immigranten die sinds kort, middellang of al langere tijd in Nederland verblijven?
2. Verschilt de *identiteit* tussen Griekse immigranten die sinds kort, middellang of al langere tijd in Nederland verblijven?

Hypothese: De migranten die pas kort in Nederland zijn zullen nog sterk Grieks georiënteerd zijn, maar naarmate de tijd vordert zal de migrant zich steeds meer in de richting van een internationale en zelfs Nederlandse oriëntatie bewegen. De taalkeuze hangt daarmee samen en verwacht wordt dat bij middellang en lang verblijf het Nederlands steeds vaker wordt gebruikt.

3. Verschilt de *taalkeuze* tussen Griekse immigranten in Nederland die beogen te remigreren naar Griekenland en diegene die dat niet beogen?
4. Verschilt de *identiteit* tussen Griekse immigranten in Nederland die beogen te remigreren naar Griekenland en diegene die dat niet beogen?

Hypothese: De migranten die van plan zijn terug te gaan naar Griekenland zullen Grieks georiënteerd zijn in tegenstelling tot de migranten die niet van plan zijn terug te gaan naar Griekenland. De laatste groep zal het belang van Nederlands hoger vinden en zal een positieve attitude hebben tegenover Nederlanders en Nederlandstalige cultuur. De taalkeuze hangt daarmee samen en verwacht wordt dat

de groep migranten die niet beoogt terug te keren vaker zal kiezen voor het Nederlands.

5. Verschilt de *taalkeuze* tussen economische en niet-economische Griekse immigranten in Nederland?
6. Verschilt de *identiteit* tussen economische en niet-economische Griekse immigranten in Nederland?

Hypothese: De economische migranten zullen sterk hun Griekse identiteit willen behouden, dat zich kenmerkt in veel gebruik van de Griekse taal, een minder positieve houding tegenover Nederlanders en de Nederlandse taal en meer contact met andere Grieken.

4. Methode

4.1 Materialen

Om de identiteit van Griekse migranten in Nederland te bepalen is een Griekstalige enquête ontworpen. De enquête, opgebouwd uit vier delen, bestaat uit 163 items in de vorm van stellingen. Het eerste deel bevraagt de taalkeuze. Zie Appendix A voor een lijst met alle items uit dit deel. Dit betreft enerzijds de mate waarin het Grieks, Nederlands en Engels met verschillende gesprekspartners worden gebruikt (9 items) en anderzijds het gebruik van media zoals televisie en internet in het Grieks, Nederlands en het Engels (8 items). Op een antwoordschaal van 1-5, waarbij 1=nooit en 5=altijd, kon per item worden aangegeven hoe vaak iedere taal wordt gesproken/gekozen. De taalkeuze is een eigenschap van identiteit waarmee de groepsidentiteit kan worden bepaald (zie ook §2.3).

Het tweede deel bevraagt de attitude op meerdere aspecten. Zie Appendix B voor een lijst met alle items uit dit deel. Ten eerste is dat de attitude tegenover Griekstalig, Nederlandstalig en Engelstalig entertainment (3x7 items). Items zijn bijvoorbeeld “Ik vind Nederlandstalige tv-programma’s leuk” en “ik vind Griekstalige kranten leuk”. Middels de interesse in media die toebehoort aan een bepaalde (etnische) groep is de attitude tegenover deze groep meetbaar (zie ook §2.3). Een tweede aspect is de mate van gevestigd contact met Grieken, Nederlanders en internationale personen (3x4 items). Items zijn bijvoorbeeld: “Ik heb veel Griekse vrienden” en “Via e-mail heb ik veel contact met internationale personen”. Ten derde is de mate van verlangen naar contact met Grieken, Nederlanders en internationale personen bevraagd (3x4 items). Items zijn bijvoorbeeld: “Ik zoek actief naar contact met Nederlanders” en “Ik zou graag meer Griekse vrienden willen hebben”. Het gevestigde contact en het verlangen naar contact zijn, zoals gesteld in §2.3, een indicatie voor de attitude tegenover bepaalde groepen en daarmee ook een indicatie voor de groepsidentiteit. Een vierde aspect is de instrumentele attitude tegenover het Nederlands en het Engels (2x12 items). Items zijn bijvoorbeeld: “Ik vind het leren van Nederlands belangrijk omdat Nederlandse taalvaardigheid noodzakelijk is voor mijn carrière” en “Ik moet Nederlands leren omdat het een vereiste is voor mijn toekomstplannen”. Een vijfde aspect is de assimilatieangst (5 items). Items zijn bijvoorbeeld: “Ik ben bang dat ik mijn Griekse identiteit verlies, doordat ik in het buitenland verblijf” en “Ik ben bang dat mijn Grieks verbastert, onder invloed van het gebruik van Nederlands”. Zoals gesteld in §2.3 hangt de mate van assimilatie tegenover multiculturalisme sterk samen met de attitude tegenover bepaalde groepen. De instrumentele attitude en de assimilatie angst zijn indicatoren voor de mate van assimilatie. Ten slotte zijn ook karaktereigenschappen van Grieken en

Nederlanders bevroegd (2x8 items). Items zijn bijvoorbeeld: “Ik vind Grieken aardig” en “Ik vind Nederlanders traditioneel”. Op een antwoordschaal van 1-5, waarbij 1= ‘helemaal niet mee eens’ en 5= ‘helemaal mee eens’, kon per item worden aangegeven in hoeverre de participant het eens was met de stelling.

Het derde deel van de enquête bestaat uit een verkorte versie van de *Multicultural Personality Questionnaire* (Van der Zee & Van Oudenhoven, 2000; Van der Zee, Van Oudenhoven, Ponterotto & Fietzer, 2012). De verkorte *Multicultural Personality Questionnaire* (MPQ) bestaat uit 40 (Engelstalige) items en kan worden opgedeeld in vijf schalen die elk een apart deel van de multiculturele persoonlijkheid meet (zie Appendix C). De vijf schalen hebben betrekking op: Culturele empathie, Flexibiliteit, Sociaal initiatief, Ruimdenkendheid en Emotionele stabiliteit. Culturele empathie bestaat uit items als “*Sympathizes with others*” en “*Pays attention to the emotions of others*” waarmee het inlevingsvermogen in personen van verschillende culturen wordt gemeten. Om verschillen tussen culturen te begrijpen is het belangrijk dat een individu gevoelens kan ‘lezen’. Het aanpassingsvermogen aan nieuwe en onbekende situaties wordt gemeten met de schaal Flexibiliteit en bestaat uit items als “*Has fixed habits*” en “*Functions best in a familiar setting*”. In een andere cultuur is het belangrijk dat een individu zich kan aanpassen aan de nieuwe culturele omgeving. De schaal Sociaal initiatief bestaat uit items als “*Finds it difficult to make contacts*” en “*Takes initiatives*” waarmee wordt gemeten hoe initiatief nemend het individu is en hoe makkelijk contact wordt gelegd met personen van andere culturen. Ruimdenkendheid wordt gemeten door items als “*Is looking for new ways to attain his/her goal*” en “*Seeks contact with people from a different background*”. Hiermee wordt het vermogen om onbevooroordeeld en open te reageren op mensen van andere culturen en daarmee hun normen en waarden te begrijpen. De schaal Emotionele stabiliteit bestaat uit items als “*Is insecure*” en “*Is apt to feel lonely*” waarmee het vermogen om rustig te blijven in stressvolle situaties wordt gemeten. In een andere culturele omgeving zullen veel situaties anders verlopen dan in de eigen cultuur. Met die stress om kunnen gaan is een belangrijk aspect van de multiculturele persoonlijkheid.

Het laatste deel van de enquête bestaat uit vragen over de persoonlijke situatie (16 items, zie Appendix D). In deze items zijn de factoren lengte van residentie, vooruitzicht op terugkeer en reden van migratie bevroegd. Items bevroegen bijvoorbeeld geboortjaar, jaar van aankomst, reden van vertrek, zicht op terugkeer, opleidingsniveau, kennis van het Grieks, Nederlands en Engels, etc.

De enquête is van het Nederlands naar het Grieks vertaald door de onderzoekster zelf. Om er voor te zorgen dat de betekenis van de zinnen in het

20

Grieks hetzelfde is als de originele betekenis is de Griekse enquête door een moedertaalspreker van het Grieks terugvertaald naar het Engels.⁵ Tijdens het terugvertalen zijn meerdere items aangepast en verbeterd.⁶ In de Appendix A, B, C en D zijn alle items met vertaling gegeven.

4.2 Pilot

Voordat participanten werden geworven is een pilot uitgevoerd met drie personen. Deze personen hebben de enquête online ingevuld en zijn daarna gevraagd om enkele vragen over de enquête te beantwoorden. Hen is gevraagd hoelang het invullen ongeveer duurde, hoe zij het invullen van de enquête ervoeren en of zij opmerkelijke dingen tegenkwamen. Het invullen van de enquête duurde ongeveer 20 minuten voor alle drie de personen, zij ervoeren de enquête als leuk maar ook lang en hebben enkele schrijffouten geconstateerd. Alle commentaar is verwerkt in de uiteindelijke versie van de enquête.

4.3 Procedure

De enquête is met het online enquête designprogramma SurveyMonkey online gepubliceerd. Alleen Grieken die woonachtig zijn in Nederland en het Grieks als moedertaal spreken zijn gevraagd deel te nemen aan dit onderzoek. Door het benaderen van participanten op zoveel mogelijk verschillende manieren is geprobeerd een representatieve steekproef te verkrijgen. Zo zijn potentiële participanten benaderd via e-mail, sociale media en telefonisch contact. De onderzoekster heeft contact opgenomen met vrienden en kennissen om een oproep te verspreiden onder hun vrienden en kennissen. De oproep die via e-mail is verspreid is te vinden in Appendix E en de oproep die via facebook is verspreid is te vinden in Appendix F. Daarbij zijn ook personen aangesproken die tot de doelgroep behoorden. Een openbaar facebook-event kon gedeeld worden met andere facebook-leden. Participanten hebben actief andere participanten geworven door de oproep via e-mail door te sturen of te plaatsen in verscheidene facebook-groepen (bijv. Grieks in Utrecht, Expats in Arnhem, Greek students in the Netherlands). Daarnaast zijn ook Grieken woonachtig in Griekenland gevraagd om hun Griekse

---

⁵ Voor het terugvertalen was de onderzoekster afhankelijk van een beperkte groep personen die tijd hadden voor het terugvertalen van de enquête. Deze groep bestond uit Griekstaligen die het Nederlands nog niet goed genoeg beheersen om de enquête naar het Nederlands te vertalen, daarom is gekozen voor een vertaling naar het Engels.

⁶ Vertaling is grotendeels mondeling gedaan, daardoor is niet bijgehouden welke items zijn aangepast.

vrienden en kennissen in Nederland te vragen mee te doen. Contact is opgenomen met De Griekse gemeenschap van Amsterdam en Lize (overlegpartner Rijksoverheid Zuid-Europese gemeenschappen gevestigd in Utrecht) om de oproep via e-mail te verspreiden. Tenslotte is de oproep ook via de Google-group UUING verspreid, waar veel internationale studenten en oud-studenten lid van zijn.

In de oproep was een simpele URL-link geplaatst. Participanten konden via deze link toegang krijgen tot de enquête. Bij het aanklikken van de link verscheen direct de welkomstpagina. Hierop stond een welkomstekst met uitleg over de enquête, de anonieme verwerking van alle gegevens en de contactgegevens van de onderzoekster en de begeleider van dit onderzoek, Hans Van de Velde (zie Appendix G voor de welkomstekst). Onder in beeld was een 'verder'-knop zichtbaar (zie Figuur 2). Zodra de participant op 'verder' klikte werd de participatie automatisch geregistreerd en verscheen de instructie over het invullen van het eerste deel van de enquête. De items zijn vervolgens in sets aangeboden, variërend van twee tot 20 items, zodat per pagina alle items zichtbaar waren en tevens de percentagebalk en de knop 'verder' in beeld bleven.⁷ De online versie bestond daardoor in totaal uit 30 (internet)pagina's. Zodra de participant bij een nieuw deel aankwam, was een instructie en een voorbeelditem gegeven (zie Appendix H voor de instructies en voorbeelden). Tenslotte kwamen participanten uit op de laatste pagina waarop het einde was aangekondigd en participanten hartelijk werden bedankt voor hun medewerking. Op deze laatste pagina werd nogmaals herhaald dat de enquête anoniem zal worden verwerkt en dat bij interesse in de resultaten een e-mail kan worden verstuurd aan de onderzoekster.⁸ Zie Appendix I voor de slottekst.

De items zijn in clusters aangeboden. Sets van items zijn verwerkt in een keuzematrix waarbij per rij slechts één antwoord mogelijk was (bijv. horizontaal alle items, verticaal de antwoordmogelijkheden van 1-5 en 'ik weet niet'). Het online enquête designprogramma biedt de mogelijkheid om vragen (de rijen) binnen een keuzematrix te randomiseren. Zie Figuur 2 voor een dergelijk keuzematrix. Per pagina zijn de items over attitude, sociale relaties, culturele interesse en de MPQ gerandomiseerd aangeboden aan de participanten. Participanten moesten alle vragen beantwoorden om verder te kunnen in de enquête. Wanneer de participant een item had overgeslagen werd een foutmelding weergegeven, afgezien van

---

⁷ Zichtbaarheid van de items is vooraf per pagina getest op beeldschermen van verschillende formaten.

⁸ Om anonimiteit te waarborgen; antwoordgegevens uit de enquête konden niet in relatie worden gebracht met een persoon of e-mailadres, omdat deze onafhankelijk van de enquête zijn verzameld.

situaties die niet op iedereen van toepassing zijn, zoals de items over het taalgebruik met kinderen en broers of zussen, deze konden worden opengelaten.

19. Πόσο συμφωνείτε με τις παρακάτω προτάσεις;

	απόλυτα διαφωνώ	μάλλον διαφωνώ	ούτε διαφωνώ / ούτε συμφωνώ	μάλλον συμφωνώ	απόλυτα συμφωνώ	ΔΞ/ΔΑ
θα ήθελα περισσότερους Έλληνες φίλους	☐	☐	☐	☐	☐	☐
έχω πολλούς Έλληνες φίλους	☐	☐	☐	☐	☐	☐
αν ακούσω κάποιον/α να μιλάει ελληνικά, προσπαθώ να επικοινωνήσω μαζί του/της	☐	☐	☐	☐	☐	☐
προσπαθώ να συναναστρέφομαι όσο το δυνατόν λιγότερο με άλλους Έλληνες	☐	☐	☐	☐	☐	☐
έχω συχνή επικοινωνία με άλλους Έλληνες μέσω e-mail	☐	☐	☐	☐	☐	☐
έχω συχνή επικοινωνία με άλλους Έλληνες μέσω skype	☐	☐	☐	☐	☐	☐
έχω συχνή επικοινωνία με άλλους Έλληνες μέσω facebook	☐	☐	☐	☐	☐	☐
επιδιώκω την επικοινωνία με άλλους Έλληνες	☐	☐	☐	☐	☐	☐

41%

Προηγ. Επόμε.

Παράγεται από την SurveyMonkey
 Δημιουργήστε δωρεάν τη δική σας online έρευνα τώρα!

Figuur 2 Screenshot van de online enquête: een keuzematrix met daarin 8 items verwerkt en 6 antwoordmogelijkheden. Onder in beeld de voortgangsbalk en de ‘terug’ en ‘verder’ knop.

4.4 Participanten

Voor dit onderzoek zijn 247 Griekse immigranten die in Nederland wonen ondervraagd. Voorwaarde voor participatie was dat zij het Grieks als moedertaal spreken en woonachtig zijn in Nederland. Uiteindelijk zijn 47 participanten niet meegenomen voor analyse omdat zij een of meerdere delen van de enquête niet hebben ingevuld. Van deze participanten is geen verdere informatie bekend. Het aantal geanalyseerde participanten ($n = 200$) is 1,66% van de totale populatie eerste generatie Grieken in Nederland ($N = 12.084$) en ligt daarmee boven de minimale steekproefgrootte voor wetenschappelijk onderzoek volgens Dörnyei (2002). De steekproef bestaat uit 39% mannen tegenover 61% vrouwen (respectievelijk 78 en 122). Participanten zijn tussen de 19 en 64 jaar oud ($\bar{x}=31$ jaar). Zij zijn tussen de 40 jaar geleden tot minder dan een jaar geleden in Nederland komen wonen ($\bar{x}=5$ jaar

verblijf). Een positieve correlatie is gevonden tussen de leeftijd en het jaar van aankomst ($r = .721, p < 0.001$). Deze correlatie houdt in dat wanneer de migrant een hogere leeftijd heeft, deze migrant ook langer in Nederland woont. Zie Tabel 2 voor een samenvatting van de leeftijdsgroepen tegenover de lengte van residentie.

Van de 200 participanten zijn 140 participanten in de afgelopen 5 jaar naar Nederland gemigreerd. Zij hebben voornamelijk een leeftijd tussen de 19 en de 45 jaar. Dit weerspiegelt de migratiecijfers van het CBS en het WODC (2009), waar na 2009 een explosieve groei in het migratiesaldo te observeren is en de meeste migranten tussen hun 18^e en 40ste levensjaar migreren. Met betrekking tot deze gegevens blijkt de steekproef een goede afspiegeling te zijn van de werkelijke groep migranten in Nederland.

Van de 200 participanten heeft 81% een universitair opleidingsniveau, 9% een opleiding gelijk aan de hogeschool⁹ en 10% een diploma vergelijkbaar met HAVO/VWO.¹⁰ Het opleidingsniveau van de steekproef ligt daarmee erg hoog. In 2012 waren van de westerse immigranten in Nederland tussen de 25 en 65 jaar oud 21% laagopgeleid, 39% middelhoog opgeleid en 40% hoogopgeleid (CBS).¹¹ Specifieke informatie over het opleidingsniveau van Griekse migranten in Nederland is niet beschikbaar.

Tabel 2 Aantal participanten in de leeftijdsgroepen 15-25, 26-35, 36-45, 46-55 en 56-65 jaar tegenover lengte van residentie in jaren ($n = 194$).

Leeftijd	Lengte van residentie (jaren)								Totaal
	0-5	6-10	11-15	16-20	21-25	26-30	31-35	35-40	
15-25	31	0	0	1	0	0	0	0	32
26-35	97	28	2	1	1	0	0	0	129
36-45	11	9	2	0	1	0	0	0	23
46-55	1	0	1	2	1	1	1	0	7
56-65	0	0	0	0	1	0	0	2	3
Totaal	140	37	5	4	4	1	1	2	194

Opmerking: 4 participanten hebben hun geboortejaar niet opgegeven en 2 participanten hebben het jaar van aankomst niet opgegeven.

⁹ TEI

¹⁰ Gymnasio/Lykeio (Γυμνάσιο/Λύκειο)

¹¹ Westerse immigranten zijn immigranten uit de EU-lidstaten, Noord-Amerika, Oceanië, Indonesië en Japan. Een lage opleiding is VMBO of lager. Een middelhoge opleiding is HAVO, VWO of MBO. Een hoge opleiding is HBO, WO of hoger.

Onafhankelijke factoren

Participanten worden ingedeeld in groepen op basis van de onafhankelijke factoren lengte van residentie, vooruitzicht op terugkeer en reden van migratie. Voor de analyses die betrekking hebben op de lengte van residentie is de totale steekproef opgesplitst in drie groepen: een groep met een kort, een groep met een middellang en een groep met een lange lengte van residentie. Kort verblijf is vastgesteld op anderhalf jaar of korter. In deze periode is de migrant zich nog volop aan het oriënteren in de nieuwe leefomgeving. In de enquête is het jaartal van aankomst gevraagd. Participanten die hebben aangegeven in 2012 of 2013 naar Nederland zijn verhuisd behoren tot de groep met een kort verblijf ($n = 56$). Middellang verblijf is het verblijf tussen anderhalf en vier en een half jaar. Dit zijn de participanten die zich in 2009, 2010 of in 2011 in Nederland hebben gevestigd ($n = 76$). Het kantelpunt tussen een middellang en lang verblijf is gesteld op viereneenhalf jaar. Tot deze groep worden participanten gerekend die voor 2009 in Nederland zijn gaan wonen ($n = 66$). Dit is tevens de scheiding tussen migranten die zijn gekomen voor en na de economische crisis. In het vervolg zullen deze groepen respectievelijk LOR1, LOR2 en LOR3 worden genoemd. Zie Tabel 3 voor een overzicht met de gemiddelde leeftijd en het jaar van aankomst per groep.

Eén van de items in de enquête bevroeg of participanten van plan zijn terug te keren naar Griekenland, dit is de onafhankelijke factor vooruitzicht op terugkeer. De participanten die aangeven van plan zijn terug te gaan zijn gegroepeerd als 'wel' ($n = 126$) en de participanten die aangeven niet van plan zijn terug te gaan zijn gegroepeerd als 'niet' ($n = 74$). Van de 126 participanten die van plan zijn terug te keren, is 8% dat van plan binnen 1 jaar te doen, 26% binnen 1-5 jaar, 28% binnen 5-10 jaar, 13% na 10 jaar of langer en 30% weet nog niet wanneer ze willen terugkeren. De groepen van terugkeer zijn homogeen verdeeld wat betreft lengte van residentie en leeftijd, waardoor een bias-effect van lengte van residentie en leeftijd kan worden uitgesloten, zie Tabel 3 voor een overzicht met de gemiddelde leeftijd en het jaar van aankomst per groep. Zie Tabel 4 voor de verdeling van participanten die wel of niet beogen terug te keren over de groepen van lengte van residentie.

Tenslotte wordt de reden van migratie als onafhankelijke variabele onderzocht. Voor het vormen van de groepen wel en niet economische migrant binnen deze variabele zijn alleen de participanten die na het begin van de economische crisis in 2009 naar Nederland zijn gekomen geselecteerd. De geselecteerde participanten zijn verdeeld in twee groepen; de economische migrant en de niet-economische migrant. De groep economische migranten ($n = 31$) bestaat

uit 15 participanten die wel en 16 participanten die niet beogen terug te keren naar Griekenland. Om gelijke aantallen te verkrijgen in de groepen wel en niet-economische migranten is een random selectie gemaakt uit de groep niet-economische migranten van enerzijds 17 participanten die beogen terug te keren naar Griekenland en anderzijds 17 participanten die dat niet beogen. Deze twee groepen zijn homogeen verdeeld wat betreft lengte van residentie en leeftijd. In Tabel 3 is een overzicht gegeven van de gemiddelde leeftijd en het jaar van aankomst per groep. Zoals in §3.1 is gesteld kunnen meerdere redenen van migratie samenvallen. Een arbeidsmigrant kan naast de reden ‘werk’ ook zijn gemigreerd vanwege de economische crisis. In Tabel 5 zijn, naast de economische crisis, redenen van migratie gegeven per groep participanten.

Tabel 3 Leeftijd en jaar van aankomst per onafhankelijke variabele per groep, gegeven zijn het gemiddelde, de standaard deviatie, het minimum en het maximum.

Lengte van residentie	<i>n</i>	leeftijd				jaar van aankomst			
		$\bar{x}$	σ	min.	max.	$\bar{x}$	σ	min.	max.
LOR1	56	27,4	3,9	19	39	2012	0,3	2012	2013
LOR2	76	30,0	4,3	24	43	2010	0,8	2009	2011
LOR3	66	35,7	8,9	23	64	2002	8,5	1973	2008
Terugkeer									
ja	126	30,6	7,0	22	61	2009	5,8	1973	2013
nee	74	31,9	7,1	19	64	2007	8,0	1973	2012
Reden									
economische migrant	31	29,1	5,3	19	43	2011	1,0	2009	2013
niet-economische migrant	34	28,5	3,8	22	39	2011	1,2	2009	2013

Tabel 4 Verdeling van participanten over de groepen van lengte van residentie en vooruitzicht op terugkeer.

	LOR1 (<i>n</i>)	LOR2 (<i>n</i>)	LOR3 (<i>n</i>)	Totaal
Terugkeer: ja	34	52	40	126
Terugkeer: nee	22	24	26	72
Totaal	56	76	66	198

Tabel 5 Aantal migranten die aangeven naast de economische crisis nog een andere reden te hebben voor migratie naar Nederland.

	Economische migrant		Totaal steekproef
	ja (n)	nee (n)	
relatie en/of familie	1	0	21
werk en/of studie	22	30	151
werk en/of studie & relatie en/of familie	6	4	23
geen reden (naast de economische crisis)	2*	0	5**
Totaal	31	34	200

* Twee participanten hebben alleen de economische crisis als reden voor migratie opgegeven.

** Drie van de vijf participanten heeft geen enkele reden voor migratie opgegeven.

4.5 Analyse

Voor de analyse van de verzamelde data worden de responses in een SPSS-bestand verwerkt. De antwoordmogelijkheden nooit-altijd bij de vragen over taalgebruik worden gecodeerd in 1-5. Wanneer geen antwoord is gegeven of 'niet van toepassing' is geantwoord wordt dit gecodeerd in een score 1, omdat de betreffende taal nooit wordt gesproken. Bij de rest van de enquête worden de antwoordmogelijkheden 'helemaal niet mee eens'- 'helemaal mee eens' gecodeerd in een score van 1-5 en 'ik weet niet' in 6. Wanneer een proefpersoon een vraag niet heeft beantwoord wordt een 0 ingevoerd. Een 6 en 0 worden beide als *missing-values* gemarkeerd. De scores van items Q27, Q55 en Q102 (zie Appendix B) worden gecorrigeerd, zodat een positieve attitude overeenkomt met score 5 en een negatieve attitude met score 1.

De items uit deel één en deel twee zijn voorafgaand aan de analyse geclusterd op onderwerp en taal of nationaliteit. Om er zeker van te zijn dat de items in een cluster allemaal hetzelfde meten wordt een principale componenten analyse (PCA) uitgevoerd op sets van items. Een PCA geeft een overzicht van items die samen een component vormen. De scores per component worden geabstraheerd als regressiefactoren en kunnen daarna geanalyseerd worden op significante verschillen tussen groepen. De componenten reduceren het grote aantal variabelen tot een analyseerbaar aantal variabelen. Voor het verkrijgen van de regressiefactoren zijn *missing values* vervangen door het gemiddelde van de betreffende variabele. De interne betrouwbaarheid wordt per cluster van items getoetst met Cronbach's Alfa. Een Cronbach's alfa van >0,600 wordt verwacht. Wanneer een component niet aan deze voorwaarde voldoet, wordt gekeken of verwijdering van een item een positieve invloed heeft op de Cronbach's alfa zodat

deze wel voldoet aan de voorwaarde. Is dit niet het geval, dan wordt de regressiefactor niet meegenomen in verdere analyses.

Regressiefactoren worden getoetst op significante hoofd- en interactie-effecten op de onafhankelijke factoren lengte van residentie en zicht op terugkeer aan de hand van een *two-way* ANOVA. Hierbij wordt ook de effectgrootte van elk effect gemeten met de *partial eta squared* (η_p^2). Een waarde van $\eta_p^2 \approx 0.01$ geeft een kleine effectgrootte aan, $\eta_p^2 \approx 0.09$ geeft een middelmatige effectgrootte aan en $\eta_p^2 \approx 0.25$ geeft een grote effectgrootte aan. Daarnaast worden de regressiefactoren getoetst op significante verschillen tussen de groepen wel en niet-economische migranten met een *one-way* ANOVA. Doordat de wel en niet-economische migranten een subset zijn van de totale steekproef kunnen geen interactie-effecten met lengte van residentie of terugkeer worden gemeten.

Voor de analyse van de MPQ worden de instructies van de ontwikkelaars aangehouden. Eerst worden items gecorrigeerd voor een negatieve of positieve score. Vervolgens worden de items per schaal geclusterd. De totale score per schaal (bijv. Emotionele Stabiliteit) wordt berekend door van de acht items de score op te tellen. De totale score kan per schaal tussen de 8 en de 40 liggen. Deze methode reduceert de 40 variabelen tot een totaal van vijf variabelen.¹² Vervolgens kunnen deze vijf variabelen worden getoetst op significante verschillen tussen de onafhankelijke variabelen lengte van residentie en zicht op terugkeer aan de hand van een *two-way* ANOVA. Daarnaast worden de MPQ-scores getoetst op significante verschillen tussen de groepen wel en niet-economische migranten middels een *one-way* ANOVA.

Tenslotte wordt de Nederlandse en Engelse taalvaardigheid getoetst op significante effecten van de onafhankelijke factoren lengte van residentie, het vooruitzicht op terugkeer en reden van migratie aan de hand van de Kruskal-Wallis toets voor non-parametrische data.

---

¹² Wanneer een van de acht variabelen binnen een schaal een *missing value* heeft, kan op deze schaal geen score worden berekend. Ter controle van de resultaten zijn ook gemiddelde scores berekend, zodat iedere participant op iedere schaal een score had, geen verschillen in de significantie niveaus zijn gevonden: van deze analyse wordt verder geen verslag gedaan.

5. Resultaten

5.1 Clustering van items

De items uit deel een en twee uit de enquête zijn onderverdeeld in zeven deelthema's. Items zijn per deelthema voor de analyse geclusterd op de taal of nationaliteit die ze bevragen. Voor de analyse van deze clusters is een principale componenten analyse (PCA) uitgevoerd, die tevens als bevestiging van de clusters diende. Deze PCA deelt de items per deelthema in componenten in. Per deelthema is een PCA met een orthogonale rotatie (Varimax) uitgevoerd. Componenten werden geselecteerd voor abstractie wanneer deze een eigenwaarde boven het Kaiser-criterium van 1 hadden, samen meer dan 50% van de variantie verklaarden en iedere component meer dan 8% van de variantie verklaarde. Daarnaast werd per component een Cronbach's alfa van $>.600$ verwacht. In Appendix J zijn per deelthema de componenten samen met de componentenlading per item gegeven en zijn de Cronbach's alfa en het percentage verklaarde variantie per component gegeven.¹³ Hieronder is per deelthema een samenvatting gegeven van de componenten die meegenomen zijn in de analyses.¹⁴

Taalkeuze met personen¹⁵

Aantal items: 6 (18 variabelen). Totale variantie verklaard: 53%.

1. Keuze voor Nederlands met niet-Griekse personen.
2. Keuze voor Grieks met niet-Griekse personen.
3. Keuze voor Engels met Nederlandse en internationale vrienden en collega's.

Taalkeuze bij gebruik van media

Items: 8 (24 variabelen). Totale variantie verklaard: 54%

1. Keuze voor Nederlandse media.
2. Keuze voor Engels bij zeven mediavormen.
3. Keuze voor Grieks bij mediavormen televisie, films en tijdschriften.
4. Keuze voor Grieks bij overige mediavormen.

---

¹³ Items worden tot een component gerekend wanneer de componentenlading hoger is dan 0,500.

¹⁴ De items over karaktereigenschappen van Grieken en Nederlanders (Appendix B, Q38-Q45 en Q73-Q80) hadden respectievelijk een Cronbach's alfa van 0,498 en 0,278. De items zijn niet meegenomen in verdere analyses omdat deze betrouwbaarheidsscore zeer laag is.

¹⁵ Voor de analyse van de taalkeuze zijn de gesprekspartners ouders, broers/zussen en kinderen niet meegenomen in het vormen van clusters. Naar het taalgebruik met ouders werd gevraagd ter controle van de moedertaal. De items broers/zussen en kinderen had een lage respons waarvan niet kon worden achterhaald of dit komt doordat participanten geen broers/zussen en/of kinderen hebben of dat de betreffende taal niet wordt gesproken met deze personen.

Attitude tegenover entertainment

Items: 21. Totale variantie verklaard: 58%

1. Nederlandstalig entertainment.
2. Engelstalig entertainment.
3. Griekstalig entertainment.

Gevestigd contact met Grieken, Nederlanders en internationalen

Items: 12. Totale variantie verklaard: 58%

1. Gevestigd contact met internationale personen.
2. Gevestigd contact met Nederlanders.
3. Gevestigd contact met Grieken.

Verlangen naar contact met Grieken, Nederlanders en internationalen

Items: 12. Totale variantie verklaard: 55%

1. Verlangen naar contact met Grieken.
2. Verlangen naar contact met Nederlanders.
3. Verlangen naar contact met internationale personen.¹⁶

Instrumentele attitude tegenover het Nederlands en het Engels

Items: 24. Totale variantie verklaard: 65%

1. Belang van Engels.
2. Belang van Nederlands.
3. De wil om Engels te leren.
4. De wil om Nederlands te leren.

Assimilatieangst

Items: 5. Totale variantie verklaard: 56%

1. Assimilatie angst (alle items).

---

¹⁶ Eén van de 12 items, betreffende het verlangen naar contact met internationale personen, heeft een lading lager dan 0,500 op zowel de eerste, tweede en derde component. Deze (lage) componentenlading wordt automatisch meegenomen in de vervolganalyses, omdat de componentenscore per individu wordt berekend.

Lengte van residentie, vooruitzicht op terugkeer en reden van migratie

In de komende paragrafen wordt per deelthema verslag gedaan van de *two-way* ANOVA waarmee de regressiefactoren, verkregen uit de PCA (zie §5.1), en de vijf schalen van de MPQ zijn getoetst op significante hoofd- en interactie-effecten tussen de groepen van lengte van residentie en vooruitzicht op terugkeer. Daarnaast worden in deze paragrafen significante effecten van reden van migratie op de regressiefactoren en de MPQ behandeld. De niet-significante effecten van reden van migratie op de regressiefactoren zijn in Appendix K gegeven en zullen hier verder niet aan bod komen. De scoregemiddelden ($\bar{x}_{\text{score}}$) en standaard deviaties (σ_{score}) van de daadwerkelijke scores zijn per onderdeel in tabel gegeven. In deze tabellen zijn de scoregemiddelden gegeven van de groepen LOR1, LOR2 en LOR3 die zijn onderverdeeld in de subgroepen wel en geen vooruitzicht op terugkeer. De totale scoregemiddelden van de groepen van lengte van residentie en van de groepen van het vooruitzicht op terugkeer zijn gegeven in Appendix L. De gemiddelde factorscores ($\bar{x}_{\text{factor}}$) en bijbehorende standaarddeviaties (σ_{factor}) zijn te vinden in Appendix M en N.

5.2 Taalkeuze met personen

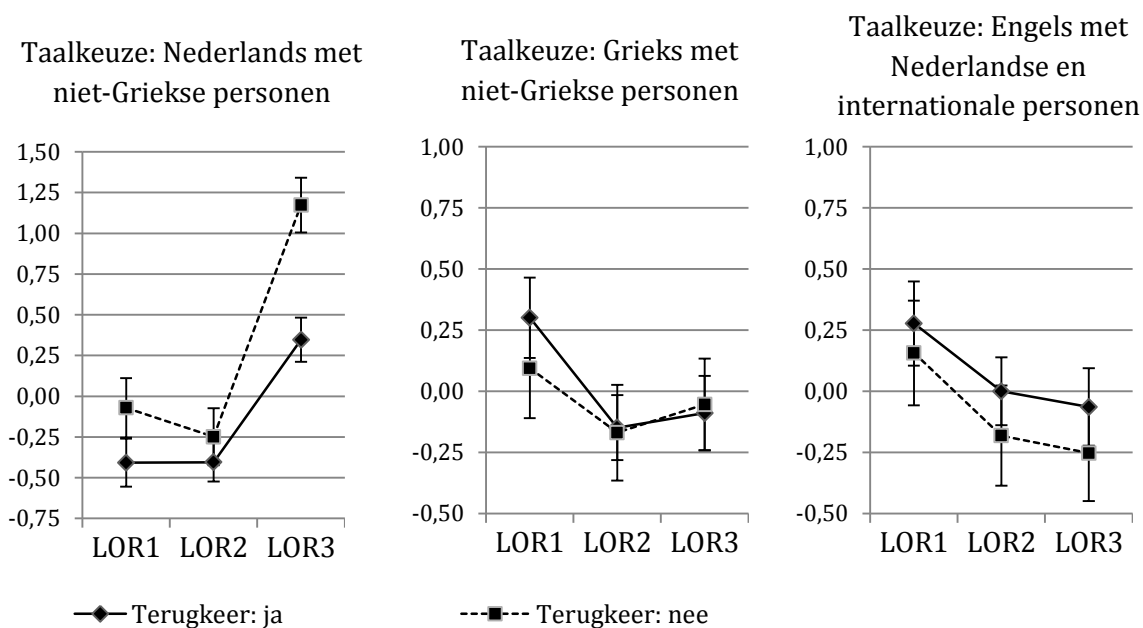
Ten eerste is gekeken naar de regressiefactoren die de taalkeuze met verschillende gesprekspartners meten. De scoregemiddelden per component zijn gegeven in Tabel 6. Een significant hoofdeffect is gevonden van lengte van residentie op de keuze van het Nederlands met niet-Griekse personen ($F(2,198) = 30.978, p = 0.000$). Dit effect heeft een grote effectgrootte ($\eta_p^2 = .224$). Een Bonferroni post-hoc test laat zien dat de mate waarin het Nederlands wordt gesproken met niet-Griekse personen significant hoger is voor LOR3 dan voor LOR1 ($p = 0.000$) en LOR2 ($p = 0.000$). Geen significante hoofdeffecten van lengte van residentie zijn gevonden op de mate waarin het Grieks met niet-Griekse personen wordt gesproken ($p = 0.119$) en op de mate waarin het Engels met Nederlandse en Engelse vrienden en collega's wordt gesproken ($p = 0.107$).

Een significant hoofdeffect is gevonden van het vooruitzicht op terugkeer op de keuze van het Nederlands met niet-Griekse personen ($F(1,198) = 11.918, p = 0.001$). Dit effect heeft een middelgrote effectgrootte ($\eta_p^2 = .058$). De mate waarin Nederlands wordt gesproken met niet-Griekse personen is hoger voor de groep migranten die niet beogen terug te keren dan voor de groep migranten die wel beogen terug te keren. Geen significante hoofdeffecten van het vooruitzicht op terugkeer zijn gevonden op de mate waarin het Grieks met niet-Griekse personen

wordt gesproken ($p = 0.655$) en op de mate waarin het Engels met Nederlandse en Engelse vrienden en collega's wordt gesproken ($p = 0.274$).

Geen significante interactie-effecten tussen de lengte van residentie en het vooruitzicht op terugkeer zijn gevonden op de mate waarin het Nederlands met niet-Griekse personen wordt gesproken ($p = 0.077$), op de mate waarin het Grieks met niet-Griekse personen wordt gesproken ($p = 0.782$) en op de mate waarin het Engels met Nederlandse en Engelse vrienden en collega's wordt gesproken ($p = 0.981$). In Figuur 3 zijn de interactie-effecten gegeven.

Een significant effect van de reden van migratie is gevonden op de keuze van het Nederlands met niet-Griekse personen ($F(1,65) = 4.545$, $p = 0.037$). Dit effect heeft een kleine tot middelgrote effectgrootte ($\eta_p^2 = .067$). De mate waarin voor het Nederlands wordt gekozen is hoger bij economische migranten dan voor niet-economische migranten.

Figuur 3 Interactie-effecten tussen lengte van residentie en vooruitzicht op terugkeer op de drie factoren van taalkeuze met personen. Voor het verkrijgen van deze diagrammen zijn de factorscores en standaard error gebruikt.

Tabel 6 Scoregemiddelden gegeven per component per groep van lengte van residentie onderverdeeld in de groepen van vooruitzicht op terugkeer

LOR	LOR1				LOR2				LOR3			
	ja n=34		nee n=22		ja n=52		nee n=24		ja n=40		nee n=26	
	$\bar{x}_{score}$	σ_{score}	$\bar{x}_{score}$	σ_{score}	$\bar{x}_{score}$	σ_{score}	$\bar{x}_{score}$	σ_{score}	$\bar{x}_{score}$	σ_{score}	$\bar{x}_{score}$	σ_{score}
Nederlands	1.60	.71	1.97	.88	1.60	.64	1.79	.90	2.36	1.10	3.15	.79
Grieks	1.66	.75	1.52	.64	1.40	.55	1.35	.47	1.41	.56	1.40	.64
Engels	4.66	.47	4.39	.82	4.47	.64	4.25	1.22	3.98	1.12	3.27	1.19

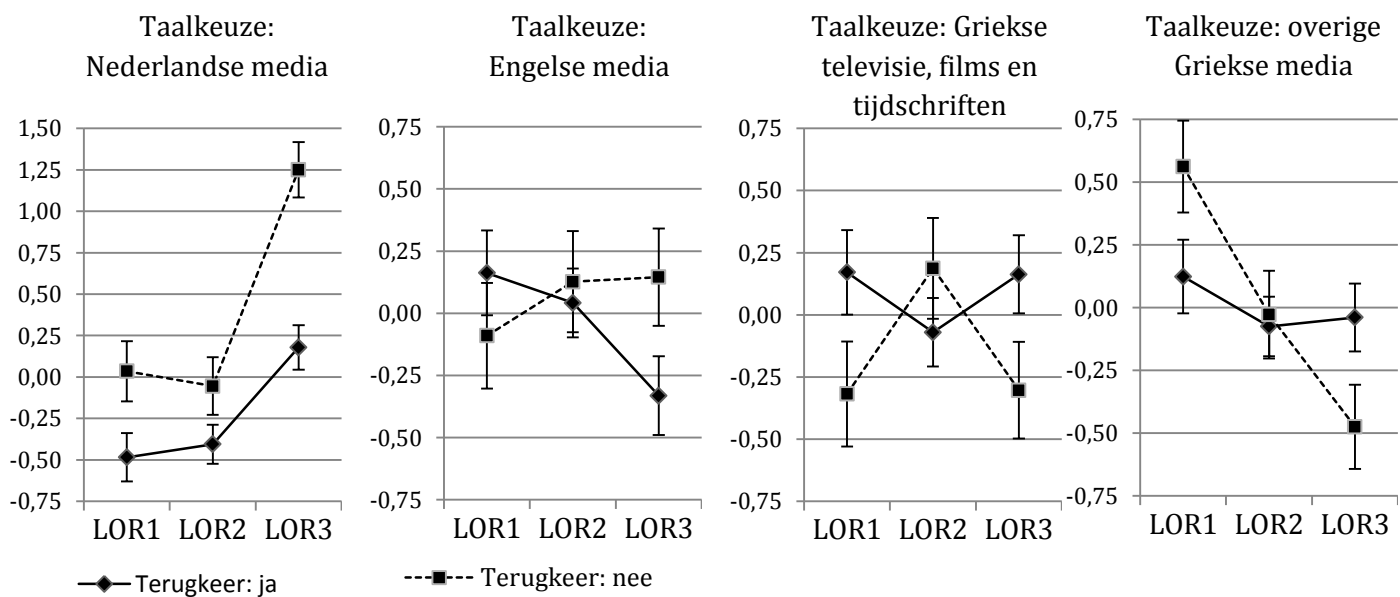
5.3 Taalkeuze bij gebruik van media

Ten tweede is gekeken naar de regressiefactoren die de taalkeuze bij het gebruik van verschillende soorten media meten. De scoregemiddelden per component zijn gegeven in Tabel 7. Een significant hoofdeffect is gevonden van lengte van residentie op de keuze voor Nederlandse media ($F(2,198) = 25.280, p = 0.000$). Dit effect heeft een grote effectgrootte ($\eta_p^2 = .208$). Een Bonferroni post-hoc test laat zien dat de mate waarin wordt gekozen voor Nederlandse media significant hoger is voor LOR3 dan voor LOR1 ($p = 0.000$) en LOR2 ($p = 0.000$). Tevens is een significant hoofdeffect gevonden van lengte van residentie op de keuze voor Grieks bij de mediavormen boeken, liedjes, e-mail, facebook en skype ($F(2,198) = 5.605, p = 0.004$). Dit effect heeft een klein tot middelgrote effectgrootte ($\eta_p^2 = .055$). Een Bonferroni post-hoc test laat zien dat de mate waarin wordt gekozen voor het Grieks bij deze mediavormen significant lager is voor LOR3 dan voor LOR1 ($p = 0.014$), maar niet voor LOR2 ($p = 1.000$). Geen significante hoofdeffecten van lengte van residentie zijn gevonden op de mate waarin voor Engelse media wordt gekozen ($p = 0.586$) en op de mate waarin voor het Grieks bij de mediavormen televisie, films en tijdschriften wordt gekozen ($p = 0.697$).

Een significant hoofdeffect is gevonden van het vooruitzicht op terugkeer op de keuze van Nederlandse media ($F(1,198) = 26.152, p = 0.000$). Dit effect heeft een middelgrote tot grote effectgrootte ($\eta_p^2 = .120$). De mate waarin voor Nederlandse media wordt gekozen is hoger voor de groep migranten die niet beogen terug te keren dan voor de groep migranten die wel beogen terug te keren. Geen significante hoofdeffecten van het vooruitzicht op terugkeer zijn gevonden op de mate waarin voor Engelse media wordt gekozen ($p = 0.489$), op de mate waarin voor Grieks bij de mediavormen televisie, films en tijdschriften wordt gekozen ($p = 0.116$) en op de mate waarin voor Grieks bij de overige mediavormen wordt gekozen ($p = 0.909$).

Een significant interactie-effect is gevonden tussen de lengte van residentie en het vooruitzicht op terugkeer op de keuze voor Nederlandse media ($F(2,198) = 3.111, p = 0.047$). Dit effect heeft een klein tot middelmatige effectgrootte ($\eta_p^2 = 0.031$). De mate waarin voor het Nederlands wordt gekozen laat voor migranten die wel beogen terug te keren een kleine stijging zien van LOR1 naar LOR2, waar voor de migranten die niet beogen terug te keren juist een kleine daling te zien is. Vervolgens is een kleinere stijging na LOR2 voor migranten die beogen terug te keren dan de migranten die niet beogen terug te keren. In Figuur 4 is deze interactie te zien. Geen significante interactie-effecten zijn gevonden tussen de lengte van residentie en het vooruitzicht op terugkeer op de keuze voor Engelse media ($p = 0.145$), de keuze voor Griekse televisie, films en tijdschriften ($p = 0.059$) en de keuze voor de overige Griekse media ($p = 0.054$).

Een significant effect van de reden van migratie is gevonden op het gebruik van Nederlandse media ($F(1,65) = 4.815, p = 0.032$). Dit effect heeft een kleine tot middelgrote effectgrootte ($\eta_p^2 = .071$). De mate waarin voor Nederlandse media wordt gekozen is hoger bij economische migranten dan voor niet-economische migranten.

Figuur 4 Interactie-effecten tussen lengte van residentie en vooruitzicht op terugkeer op de vier factoren van taalkeuze bij media. Voor het verkrijgen van deze diagrammen zijn de factorscores en standaard error gebruikt.

Tabel 7 Scoregemiddelden gegeven per component van taalkeuze met personen per groep van lengte van residentie onderverdeeld in de groepen van vooruitzicht op terugkeer.

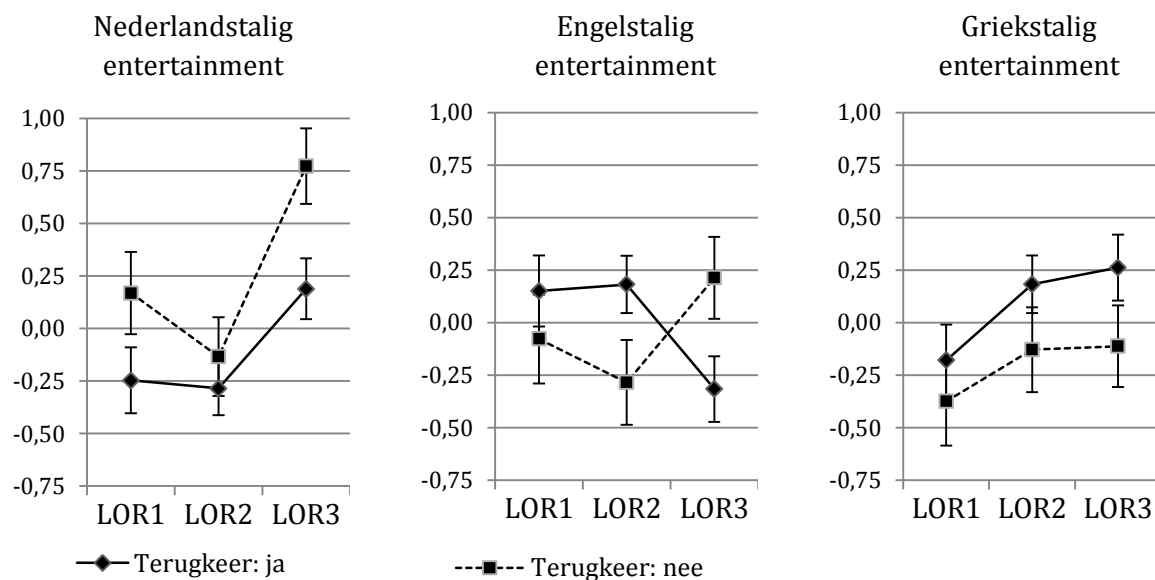
LOR	LOR1				LOR2				LOR3			
	ja n=34		nee n=22		ja n=52		nee n=24		ja n=40		nee n=26	
	$\bar{x}_{score}$	σ_{score}	$\bar{x}_{score}$	σ_{score}	$\bar{x}_{score}$	σ_{score}	$\bar{x}_{score}$	σ_{score}	$\bar{x}_{score}$	σ_{score}	$\bar{x}_{score}$	σ_{score}
Nederlands	1.46	.55	1.94	.87	1.55	.59	1.85	.78	2.10	.96	3.04	.88
Engels	3.92	.52	3.69	.70	3.86	.50	3.92	.75	3.66	.58	3.81	.58
Grieks 1	3.17	.98	2.64	1.06	2.81	1.01	2.94	1.00	2.99	1.01	2.31	.83
Grieks 2	3.91	.53	4.08	.37	3.80	.61	3.88	.66	3.85	.54	3.51	.51

5.4 Attitude tegenover entertainment

Ten derde is gekeken naar de regressiefactoren die de attitude tegenover Nederlandstalig, Griekstalig en Engelstalig entertainment meten. De scoregemiddelden per component zijn gegeven in Tabel 8. Een significant hoofdeffect is gevonden van lengte van residentie op de attitude tegenover Nederlandstalig entertainment ($F(2,198) = 9.747, p = 0.000$). Dit effect heeft een middelgrote effectgrootte ($\eta_p^2 = .092$). Een Bonferroni post-hoc test laat zien dat de mate waarin Nederlandstalig entertainment leuk wordt gevonden significant hoger is voor LOR3 dan voor LOR1 ($p = 0.009$) en LOR2 ($p = 0.000$). Geen significante hoofdeffecten van lengte van residentie zijn gevonden op de mate waarin Engelstalig entertainment leuk wordt gevonden ($p = 0.862$) en op de mate waarin Griekstalig entertainment leuk wordt gevonden ($p = 0.125$).

Een significant hoofdeffect is gevonden van het vooruitzicht op terugkeer op de mate waarin Nederlandstalig entertainment wordt leuk gevonden ($F(1,198) = 6.654, p = 0.005$). Dit effect heeft een klein tot middelgrote effectgrootte ($\eta_p^2 = .040$). De mate waarin Nederlandstalig entertainment wordt leuk gevonden is significant hoger voor de Griekse migranten die niet beogen terug te keren dan de migranten die wel beogen terug te keren. Ook is een hoofdeffect gevonden van het vooruitzicht op terugkeer op de mate waarin Griekstalig entertainment wordt leuk gevonden ($F(1,198) = 3.971, p = 0.048$). Dit effect heeft een kleine effectgrootte ($\eta_p^2 = .020$). De mate waarin Griekstalig entertainment wordt leuk gevonden is significant lager voor de migranten die niet beogen terug te keren dan voor degene die wel beogen terug te keren. Geen hoofdeffect van het vooruitzicht op terugkeer is gevonden op de mate waarin Engelstalig entertainment wordt leuk gevonden ($p = 0.708$).

Een significant interactie-effect is gevonden tussen de lengte van residentie en het vooruitzicht op terugkeer op de mate waarin Engelstalig entertainment leuk wordt gevonden ($F(2,198) = 4.391, p = 0.014$). Dit effect heeft een klein tot middelgrote effectgrootte ($\eta_p^2 = .044$). De migranten die wel beogen terug te keren naar Griekenland hebben bij LOR1 en LOR2 een positievere attitude tegenover Engelstalig entertainment dan de migranten die niet beogen terug te keren, maar bij LOR3 hebben zij een minder positieve houding tegenover Engelstalig entertainment dan de migranten die niet beogen terug te keren. In Figuur 5 is deze interactie te zien aan de hand van de kruising van de lijnen na het punt LOR2. Geen significante interactie-effecten zijn gevonden op de mate waarin Nederlandstalig entertainment leuk wordt gevonden ($p = 0.405$) en de mate waarin Griekstalig media leuk wordt gevonden ($p = 0.887$).

Figuur 5 Interactie-effecten tussen lengte van residentie en vooruitzicht op terugkeer op de drie factoren van attitude tegenover entertainment. Voor het verkrijgen van deze diagrammen zijn de factorscores en standaard error gebruikt.

Tabel 8 Scoregemiddelden gegeven per component van de attitude tegenover entertainment per groep van lengte van residentie onderverdeeld in de groepen van vooruitzicht op terugkeer.

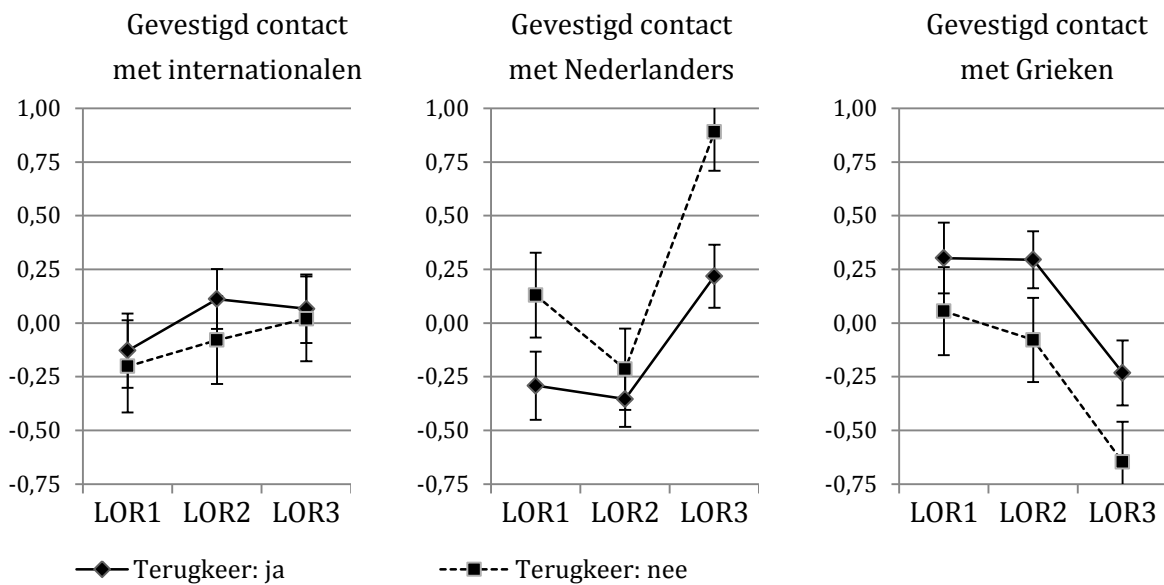
LOR	LOR1		LOR2				LOR3					
	ja n=34		nee n=22		ja n=52		nee n=24		ja n=40		nee n=26	
	$\bar{x}_{score}$	σ_{score}	$\bar{x}_{score}$	σ_{score}	$\bar{x}_{score}$	σ_{score}	$\bar{x}_{score}$	σ_{score}	$\bar{x}_{score}$	σ_{score}	$\bar{x}_{score}$	σ_{score}
Nederlandstalig	2.52	.73	2.76	.67	2.57	.74	2.58	.91	2.84	.75	3.23	.63
Engelstalig	4.05	.55	3.98	.69	4.14	.54	3.86	.73	3.90	.51	4.18	.57
Griekstalig	3.39	.67	3.23	.69	3.66	.78	3.37	.68	3.74	.57	3.55	.65

5.5 Gevestigd contact

Ten vierde is gekeken naar de regressiefactoren die de mate van gevestigd contact met Grieken, Nederlanders en internationale personen meten. De scoregemiddelden per component zijn gegeven in Tabel 9. Een significant hoofdeffect is gevonden van lengte van residentie op de mate waarin contact is gevestigd met Nederlanders ($F(2,198) = 14.130$, $p = 0.000$). Dit effect heeft een middelgrote tot grote effectgrootte ($\eta_p^2 = .128$). Een Bonferroni post-hoc test laat zien dat de mate waarin contact is gevestigd met Nederlanders significant hoger is voor de groep LOR3 in vergelijking met LOR1 ($p = 0.001$), en in vergelijking met LOR2 ($p = 0.000$). Tevens is een significant hoofdeffect gevonden van lengte van residentie op de mate waarin contact is gevestigd met Grieken ($F(2,198) = 7.593$, $p = 0.001$). Dit effect heeft een middelgrote effectgrootte ($\eta_p^2 = .073$). Een Bonferroni post-hoc test laat zien dat de mate waarin contact is gevestigd met Grieken significant lager is voor de groep LOR3 in vergelijking met LOR1 ($p = 0.002$) en LOR2 ($p = 0.001$). Geen significant hoofdeffect is gevonden voor de mate waarin contact gevestigd is met internationale personen ($p = 0.490$).

Een significant hoofdeffect is gevonden van het vooruitzicht op terugkeer op de mate waarin contact is gevestigd met Nederlanders ($F(1,198) = 8.900$, $p = 0.003$). Dit effect heeft een kleine tot middelgrote effectgrootte ($\eta_p^2 = .044$). De groep die wel beoogt terug te keren heeft significant minder contact met Nederlanders dan de groep die niet beoogt terug te keren. Tevens is een significant hoofdeffect gevonden van het vooruitzicht op terugkeer op de mate waarin contact is gevestigd met Grieken ($F(1,198) = 5.845$, $p = 0.017$). Dit effect heeft een kleine tot middelgrote effectgrootte ($\eta_p^2 = .030$). Participanten die beogen terug te keren hebben significant meer contact met Grieken dan de groep die niet beoogt terug te keren. Geen significant hoofdeffect is gevonden van het vooruitzicht op terugkeer op de mate waarin contact is gevestigd met internationale personen ($p = 0.491$).

Geen significante interactie-effecten zijn gevonden tussen de lengte van residentie en het vooruitzicht op terugkeer op de mate waarin contact is gevestigd met internationale personen ($p = 0.911$), op de mate waarin contact is gevestigd met Nederlanders ($p = 0.267$) en op de mate waarin contact is gevestigd met Grieken ($p = 0.889$). In Figuur 6 zijn de interactie-effecten gegeven.

Figuur 6 Interactie-effecten tussen lengte van residentie en vooruitzicht op terugkeer op de drie factoren van gevestigd contact. Voor het verkrijgen van deze diagrammen zijn de factorscores en standaard error gebruikt.

Tabel 9 Scoregemiddelden gegeven per component van het gevestigde contact per groep van lengte van residentie onderverdeeld in de groepen van vooruitzicht op terugkeer.

LOR	LOR1				LOR2				LOR3			
	ja n=34		nee n=22		ja n=52		nee n=24		ja n=40		nee n=26	
	$\bar{x}_{score}$	σ_{score}	$\bar{x}_{score}$	σ_{score}	$\bar{x}_{score}$	σ_{score}	$\bar{x}_{score}$	σ_{score}	$\bar{x}_{score}$	σ_{score}	$\bar{x}_{score}$	σ_{score}
Internationale personen	3.50	.81	3.48	1.16	3.72	.85	3.50	.89	3.65	.89	3.74	.88
Nederlanders	2.29	.68	2.63	.83	2.24	.88	2.36	.87	2.78	.98	3.35	.85
Grieken	4.34	.58	4.18	.56	4.38	.71	4.01	.77	3.96	.80	3.65	.88

5.6 Verlangen naar contact

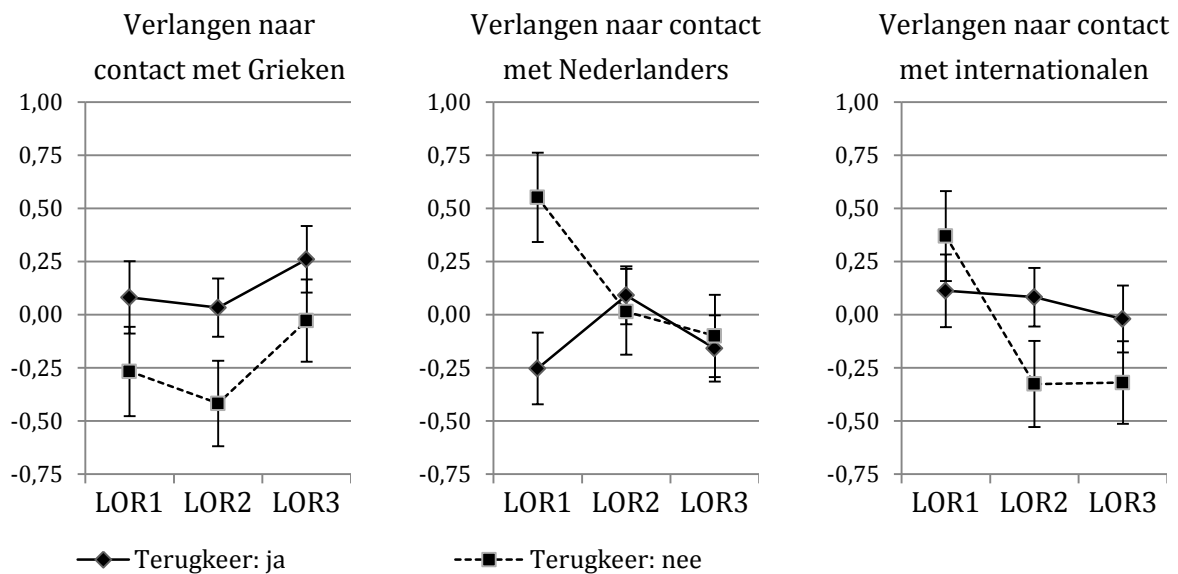
Ten vijfde is gekeken naar de regressiefactoren die de mate van verlangen naar contact met Grieken, Nederlanders en internationale personen meten. De scoregemiddelden per component zijn gegeven in Tabel 10. Geen significante hoofdeffecten zijn gevonden van de lengte van residentie op de mate van verlangen naar contact met Grieken ($p = 0.201$), op de mate van verlangen naar contact met Nederlanders ($p = 0.297$) en op de mate van verlangen naar contact met internationale personen ($p = 0.057$).

Een significant hoofdeffect is gevonden van het vooruitzicht op terugkeer op de mate van verlangen naar contact met Grieken ($F(1,198) = 6.036$, $p = 0.015$). Dit effect heeft een kleine effectgrootte ($\eta^2 = .030$). De groep die beoogt terug te keren

verlangt significant meer naar contact met Grieken dan de participanten die niet beogen terug te keren. Geen significante hoofdeffecten zijn gevonden van het vooruitzicht op terugkeer op de mate van verlangen naar contact met Nederlanders ($p = 0.075$) en de mate van verlangen naar contact met internationale personen ($p = 0.311$).

Een significant interactie-effect is gevonden tussen de lengte van residentie en het vooruitzicht op terugkeer op de mate van verlangen naar contact met Nederlanders ($F(2,198) = , p = 0.039$). Dit effect heeft een kleine effectgrootte ($\eta_p^2 = .033$). De groep die niet beoogt terug te keren naar Griekenland heeft bij LOR1 een hoger verlangen naar contact met Nederlanders dan de groep die niet beoogt terug te keren naar Griekenland. Bij LOR2 en LOR3 is dit verschil minimaal. In Figuur 7 is dit interactie-effect te zien. Geen significante interactie-effecten zijn gevonden tussen de lengte van residentie en het vooruitzicht op terugkeer op de mate van verlangen naar contact met Grieken ($p = 0.894$) en naar contact met internationale personen ($p = 0.160$).

Figuur 7 Interactie-effecten tussen lengte van residentie en vooruitzicht op terugkeer op de drie factoren van het verlangen naar contact. Voor het verkrijgen van deze diagrammen zijn de factorscores en standaard error gebruikt.

Tabel 10 Scoregemiddelden gegeven per component van het verlangen naar contact per groep van lengte van residentie onderverdeeld in de groepen van vooruitzicht op terugkeer.

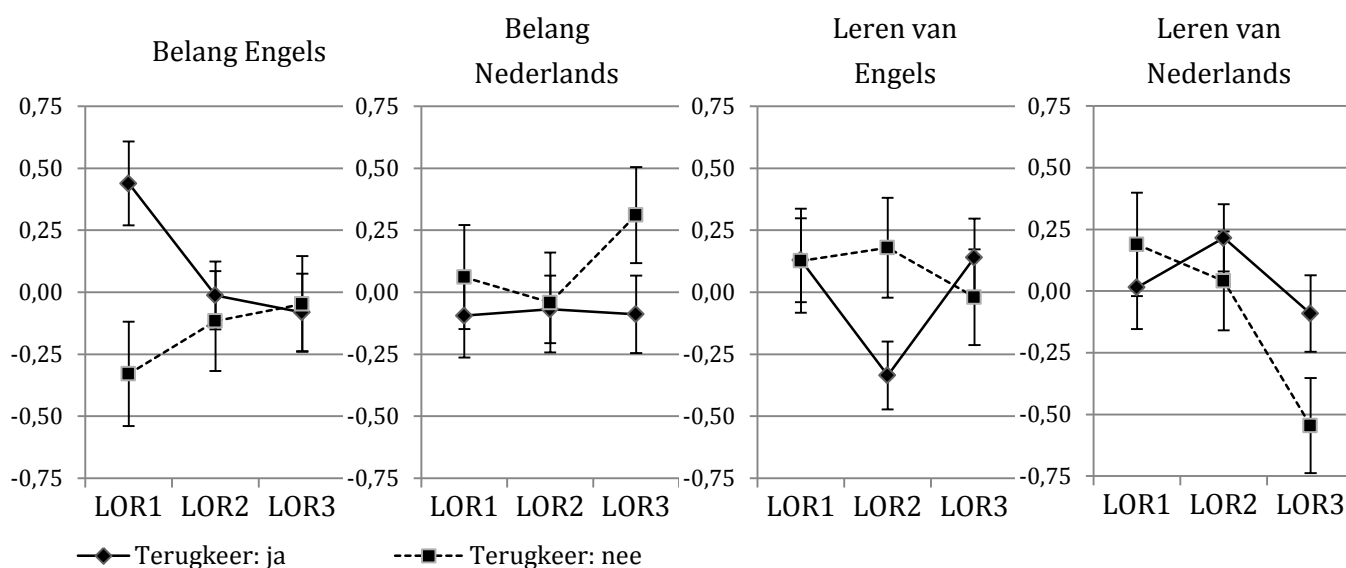
LOR	LOR1				LOR2				LOR3			
	ja n=34		nee n=22		ja n=52		nee n=24		ja n=40		nee n=26	
	$\bar{x}_{score}$	σ_{score}	$\bar{x}_{score}$	σ_{score}	$\bar{x}_{score}$	σ_{score}	$\bar{x}_{score}$	σ_{score}	$\bar{x}_{score}$	σ_{score}	$\bar{x}_{score}$	σ_{score}
Terugkeer												
Grieken	3.20	.85	2.88	.79	3.15	.81	2.77	.72	3.34	.90	3.10	.82
Nederlanders	3.59	.69	4.27	.67	3.79	.87	3.76	.64	3.64	.76	3.65	.61
Internationale personen	3.70	.61	3.89	.72	3.76	.66	3.48	.49	3.67	.66	3.51	.62

5.7 Attitude tegenover het Nederlands en het Engels

Vervolgens is gekeken naar de regressiefactoren die de attitude tegenover het Nederlands en het Engels meten. De scoregemiddelden per component zijn gegeven in Tabel 11. Een significant hoofdeffect is gevonden van lengte van residentie op de wil om het Nederlands (beter) te leren ($F(2,198) = 4.061, p = 0.000$). Dit effect heeft een kleine tot middelgrote effectgrootte ($\eta_p^2 = .041$). Een Bonferroni post-hoc test laat zien dat de mate waarin men Nederlands (beter) wil leren significant lager is voor LOR3 dan voor LOR2 ($p = 0.029$), maar niet voor LOR1 ($p = 0.146$). Geen significante hoofdeffecten van lengte van residentie zijn gevonden op het belang van het Engels ($p = 0.760$), het belang van het Nederlands ($p = 0.619$) en de wil om het Engels (beter) te leren ($p = 0.504$).

Geen significante hoofdeffecten van het vooruitzicht op terugkeer zijn gevonden op het belang van het Engels ($p = 0.059$), het belang van het Nederlands ($p = 0.192$), de wil om het Engels (beter) te leren ($p = 0.424$) en de wil om het Nederlands (beter) te leren ($p = 0.301$).

Geen significante interactie-effecten tussen de lengte van residentie en het vooruitzicht op terugkeer zijn gevonden op het belang van het Engels ($p = 0.072$), het belang van het Nederlands ($p = 0.564$), de wil om het Engels (beter) te leren ($p = 0.131$) en de wil om het Nederlands (beter) te leren ($p = 0.229$). In Figuur 8 zijn de interactie-effecten gegeven.

Figuur 8 Interactie-effecten tussen lengte van residentie en vooruitzicht op terugkeer op de drie factoren van attitude tegenover het Nederlands en het Engels. Voor het verkrijgen van deze diagrammen zijn de factorscores en standaard error gebruikt.

Tabel 11 Scoregemiddelden gegeven per component van attitude tegenover het Nederlands en het Engels per groep van lengte van residentie onderverdeeld in de groepen van vooruitzicht op terugkeer.

LOR	LOR1				LOR2				LOR3			
	ja n=34		nee n=22		ja n=52		nee n=24		ja n=40		nee n=26	
	$\bar{x}_{score}$	σ_{score}	$\bar{x}_{score}$	σ_{score}	$\bar{x}_{score}$	σ_{score}	$\bar{x}_{score}$	σ_{score}	$\bar{x}_{score}$	σ_{score}	$\bar{x}_{score}$	σ_{score}
Belang Engels	4.19	1.02	3.56	1.23	3.83	1.09	3.70	1.00	3.79	1.11	3.86	.71
Belang Nederlands	3.87	.78	3.90	1.07	3.85	.94	3.98	.94	3.88	.87	4.26	.74
Leren Engels	2.65	.91	2.53	1.01	2.07	.89	2.58	.84	2.50	1.16	2.42	.81
Leren Nederlands	3.74	.64	3.80	0.75	3.78	.90	3.63	1.04	3.50	.92	3.25	1.21

5.8 Assimilatieangst

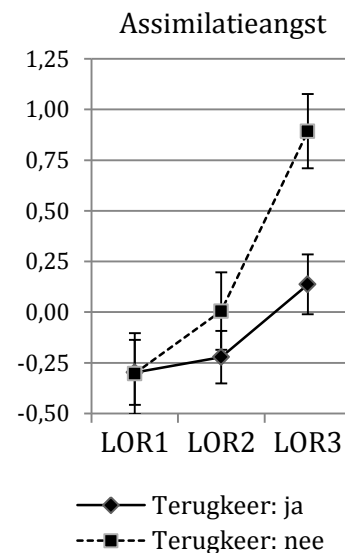
Vervolgens is gekeken naar de regressiefactor assimilatieangst. De scoregemiddelden zijn gegeven in Tabel 12. Een significant hoofdeffect van lengte van residentie is gevonden op de assimilatieangst ($F(2,198) = 12.503, p = 0.000$). Dit effect heeft een middelgrote tot grote effectgrootte ($\eta^2 = .115$). Een Bonferroni post-hoc test laat zien de mate van assimilatieangst significant hoger is voor de groep LOR3 in vergelijking met LOR1 ($p = 0.000$) en LOR2 ($p = 0.001$).

Een significant hoofdeffect van het vooruitzicht op terugkeer is gevonden op de assimilatieangst ($F(1,198) = 5.494, p = 0.020$). Dit effect heeft een kleine effectgrootte ($\eta_p^2 = .028$). De groep die beoogt terug te keren naar Griekenland heeft een lagere mate van assimilatieangst dan de groep die niet beoogt terug te keren. Geen significant interactie-effect tussen de lengte van residentie en het vooruitzicht op terug is gevonden voor de assimilatieangst ($p = 0.077$). Het interactie-effect is te zien in Figuur 9.

Een significant effect van de reden van migratie is gevonden op de assimilatieangst ($F(1,65) = 4.094, p = 0.047$). Dit effect heeft een kleine tot middelgrote effectgrootte ($\eta_p^2 = .061$). De mate van assimilatieangst is hoger bij economische migranten dan voor niet-economische migranten.

Tabel 12 Scoregemiddelden gegeven per component per groep van lengte van residentie onderverdeeld in de groepen van vooruitzicht op terugkeer.

	Terugkeer					
	ja			nee		
	<i>n</i>	$\bar{x}_{gem}$	σ_{gem}	<i>n</i>	$\bar{x}_{gem}$	σ_{gem}
LOR1	34	1.91	.71	22	1.88	.85
LOR2	52	1.98	.83	24	2.15	.91
LOR3	40	2.31	.84	26	2.96	.88

Figuur 9 Interactie-effect tussen lengte van residentie en vooruitzicht op terugkeer op de factor assimilatieangst. Voor het verkrijgen van deze diagram zijn de factorscores en standaard error gebruikt.

5.9 Multicultural Personality Questionnaire

Ten slotte is gekeken naar de vijf schalen van de MPQ. De scoregemiddelden zijn gegeven in Tabel 13. Geen significante hoofdeffecten zijn gevonden van lengte van residentie op de Culturele empathie-schaal ($p = 0.875$), de Flexibiliteit-schaal ($p = 0.657$), de Sociaal initiatief-schaal ($p = 0.356$), de Ruimdenkendheid-schaal ($p = 0.747$) en de Emotionele stabiliteit-schaal ($p = 0.567$).

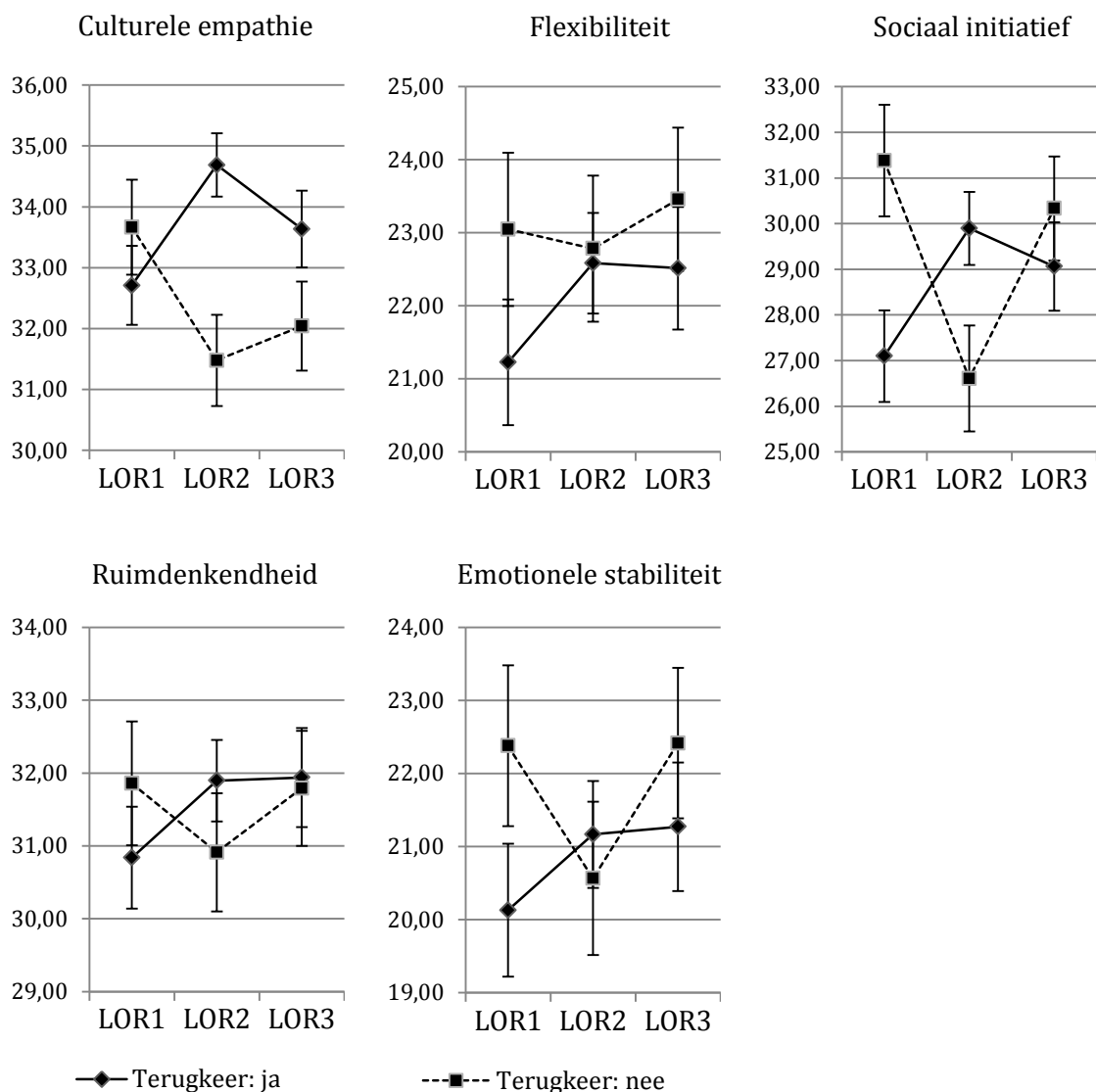
Een significant hoofdeffect van het vooruitzicht op terugkeer is gevonden op de Culturele empathie-schaal ($F(1,198) = 5.295, p = 0.023$). Dit effect heeft een kleine effectgrootte ($\eta_p^2 = .030$). De groep die beoogt terug te keren heeft een significant

hogere score op de Culturele empathie-schaal in vergelijking met de groep die niet beoogt terug te keren naar Griekenland. Geen significante hoofdeffecten van het vooruitzicht op terugkeer zijn gevonden op de Flexibiliteit-schaal ($p = 0.186$), de Sociaal initiatief-schaal ($p = 0.382$), de Ruimdenkendheid-schaal ($p = 0.951$) en de Emotionele stabiliteit-schaal ($p = 0.236$).

Een significant interactie-effect is gevonden tussen de lengte van residentie en het vooruitzicht op terugkeer op de Culturele empathie-schaal ($F(2,198) = 4.677, p = 0.023$). Dit effect heeft een kleine tot middelgrote effectgrootte ($\eta_p^2 = .051$). De groep participanten die beogen terug te keren maken een tegenovergestelde beweging van LOR1 naar LOR2 en LOR3 dan de participanten die niet beogen terug te keren. De eerste groep heeft bij LOR1 een lage score en wordt dan hoger bij LOR2 en weer lager bij LOR3. De groep die niet beogen terug te keren gaan van een hogere score bij LOR1 naar een lage score bij LOR2 en weer omhoog bij LOR3. Een significant interactie-effect is gevonden tussen de lengte van residentie en het vooruitzicht op terugkeer op de Sociaal initiatief-schaal ($F(2,198) = 6.616, p = 0.002$). Dit effect heeft een klein tot middelgrote effectgrootte ($\eta_p^2 = .071$). De interactie tussen de groepen is hetzelfde als het bovenstaande significante interactie-effect op de Culturele empathie-schaal. In Figuur 10 zijn deze interactie-effecten te zien. Geen significante interactie-effecten zijn gevonden tussen de lengte van residentie en het vooruitzicht op terugkeer op de Flexibiliteit-schaal ($p = 0.673$), de Ruimdenkendheid-schaal ($p = 0.402$) en de Emotionele stabiliteit-schaal ($p = 0.320$).

Tabel 13 Scoregemiddelden gegeven per schaal van de *Multicultural Personality Questionnaire* per groep van lengte van residentie onderverdeeld in de groepen van vooruitzicht op terugkeer.

LOR	LOR1				LOR2				LOR3			
	ja n=31		nee n=21		ja n=48		nee n=23		ja n=33		nee n=24	
	$\bar{x}_{score}$	σ_{score}	$\bar{x}_{score}$	σ_{score}	$\bar{x}_{score}$	σ_{score}	$\bar{x}_{score}$	σ_{score}	$\bar{x}_{score}$	σ_{score}	$\bar{x}_{score}$	σ_{score}
Terugkeer												
Culturele empathie	33	3.8	34	3.5	35	3.8	31	3.5	34	3.5	32	3.4
Flexibiliteit	21	5.1	23	4.8	23	4.7	23	5.7	23	4.0	23	4.7
Sociaal initiatief	27	5.6	31	6.1	30	5.8	27	5.6	29	5.5	30	4.6
Ruimdenkendheid	31	3.7	32	4.8	32	4.1	31	3.9	32	3.7	32	2.8
Emotionele stabiliteit	20	4.7	22	4.7	21	5.1	21	5.1	21	4.6	22	6.1

Figuur 10 Interactie-effecten tussen lengte van residentie en vooruitzicht op terugkeer op de vijf schalen van de *Multicultural Personality Questionnaire*. Voor het verkrijgen van deze diagrammen zijn de gemiddelde MPQ-scores en standaard error gebruikt.

5.10 Taalvaardigheid

Veel items uit de enquête hebben, direct en indirect, betrekking op het taalgebruik en hangen samen met de taalvaardigheid. De taalvaardigheid van participanten is een onderliggende factor die meegenomen moet worden in de discussie van de resultaten. Bij het invullen van de enquête hebben participanten een schatting gegeven van hun Griekse, Nederlandse en Engelse taalvaardigheid. Alle participanten hebben aangegeven het Grieks als moedertaal of op vergevorderd niveau te spreken.

In Tabel 14 is de gemiddelde taalvaardigheid van het Nederlands gegeven per groep van lengte van residentie en vooruitzicht op terugkeer. In Tabel 15 is de gemiddelde taalvaardigheid van het Engels gegeven. Een significant effect van lengte van residentie is gevonden op de Nederlandse taalvaardigheid zoals gemeten met de Kruskal-Wallis test ($H(2) = 43.242, p = 0.000$). Uit twee opvolgende testen bleek dat de groep LOR2 niet significant verschilt van LOR1 maar wel van LOR3 ($p = 0.000$). Participanten die behoren tot de groep LOR1 geven aan basiskennis te hebben van het Nederlands. De groep LOR2 geeft aan tussen basisniveau en middenniveau in te zitten. Participanten in de groep LOR3 schatten hun Nederlandse taalvaardigheid tussen middenniveau en gevorderd niveau. Geen significant effect van lengte van residentie is gemeten op de Engelse taalvaardigheid ($p = 0.204$). Gemiddeld geven participanten aan een vergevorderde kennis van het Engels te bezitten.

Een significant effect van het vooruitzicht op terugkeer is gevonden op de Nederlandse taalvaardigheid ($H(2) = 13.294, p = 0.000$). De groep migranten die niet beogen terug te keren hebben een hogere Nederlandse taalvaardigheid dan de groep die wel beoogt te remigreren naar Griekenland. De Nederlandse taalvaardigheid van participanten die aangeven van plan zijn terug te keren naar Griekenland ligt gemiddeld tussen basiskennis en middenniveau. De participanten die aangeven niet te willen terugkeren naar Griekenland rapporteren gemiddeld van een Nederlandse taalkennis op middenniveau. Geen significant hoofdeffect is gevonden van het vooruitzicht op terugkeer op de Engelse taalvaardigheid ($p = 0.887$). Beide groepen geven aan een vergevorderde kennis van het Engels te bezitten.

Geen significant effect van reden van migratie is gevonden op Nederlandse taalvaardigheid, zoals gemeten met de Kruskal-Wallis test ($p = 0.160$). Eveneens is geen effect van reden van migratie gevonden op de Engelse taalvaardigheid ($p = 0.067$). De Nederlandse taalvaardigheid van de groep economische en niet-economische migranten ligt tussen basiskennis en middenniveau. Tenslotte geven beide groepen aan een vergevorderde kennis van het Engels te bezitten. Deze gegevens zijn samengevat in Tabel 16.

Tabel 14 Gemiddelde taalvaardigheid in het Nederlands op een schaal van 1-6 van de groepen LOR1, LOR2 en LOR3 tegenover wel en niet een vooruitzicht op terugkeer.

Lengte van residentie	Vooruitzicht op terugkeer				Totaal	
	ja		nee			
	$\bar{x}$	σ	$\bar{x}$	σ	$\bar{x}$	σ
LOR1	1,85	1,02	2,35	0,93	2,04	1,01
LOR2	2,12	0,92	2,46	1,06	2,19	0,98
LOR3	3,00	1,38	4,27	1,15	3,50	1,43
Totaal	2,32	1,20	3,04	0,56	2,59	1,32

Opmerking: Zelfbeoordeling van de taalvaardigheid is gegeven op een schaal van 1 tot 6 waarbij 1 geen taalvaardigheid en 6 moedertaalvaardigheid aangeeft.

Tabel 15 Gemiddelde taalvaardigheid in het Engels op een schaal van 1-6 van de groepen LOR1, LOR2 en LOR3 tegenover wel en niet een vooruitzicht op terugkeer.

Lengte van residentie	Vooruitzicht op terugkeer				Totaal	
	ja		nee			
	$\bar{x}$	σ	$\bar{x}$	σ	$\bar{x}$	σ
LOR1	4,71	0,52	4,95	0,49	4,80	0,52
LOR2	4,92	0,39	4,65	0,57	4,84	0,46
LOR3	4,60	0,71	4,77	0,51	4,67	0,64
Totaal	4,76	1,41	4,79	0,53	2,23	0,55

Opmerking: Zelfbeoordeling van de taalvaardigheid is gegeven op een schaal van 1 tot 6 waarbij 1 geen taalvaardigheid en 6 moedertaalvaardigheid aangeeft.

Tabel 16 Gemiddelde taalvaardigheid in het Nederlands en Engels op een schaal van 1-6 van de economische en niet-economische Griekse migranten in Nederland.

	Taalvaardigheid			
	Nederlands		Engels	
	$\bar{x}$	σ	$\bar{x}$	σ
Economisch migrant	2,52	1,09	4,73	0,45
Niet-economisch migrant	2,15	0,83	4,94	0,42
Totaal	2,33	0,98	4,84	0,44

Opmerking: Zelfbeoordeling van de taalvaardigheid is gegeven op een schaal van 1 tot 6 waarbij 1 geen taalvaardigheid en 6 moedertaalvaardigheid aangeeft.

6. Discussie

De eerste twee onderzoeksvragen luiden: Verschilt de *taalkeuze* tussen Griekse immigranten die sinds kort, middellang of al langere tijd in Nederland verblijven? Verschilt de *identiteit* tussen Griekse immigranten die sinds kort, middellang of al langere tijd in Nederland verblijven? Een verschil in taalkeuze en identiteit is gevonden tussen de Griekse immigranten met een kort, middellang en lang verblijf. Met betrekking tot de taalkeuze blijkt uit de resultaten dat Griekse migranten bij langer verblijf in Nederland meer Nederlands spreken met vrienden en collega's en meer gebruik maken van Nederlandstalige media dan de migranten met een kort en middellang verblijf. De taalkeuze hangt samen met de taalvaardigheid. De Nederlandse taalvaardigheid is hoger bij Griekse migranten met een lang verblijf dan met een kort en middellang verblijf. Hierdoor hebben zij de mogelijkheid om voor het Nederlands te kiezen als communicatie middel en gebruik te maken van media in het Nederlands. Over het algemeen wordt echter vaak gebruik gemaakt van het Engels en weinig van het Nederlands. De Engelse taalvaardigheid is, in vergelijking met de Nederlandse taalvaardigheid, veel hoger. Het blijkt dat het Engels en het contact met internationale personen een belangrijke rol speelt en blijft spelen bij kort, middellang en lang verblijf. De taalattitude weerspiegelt deze taalkeuzes en verandering in de taalvaardigheid. Griekse migranten blijken vanaf een kort verblijf een positieve attitude te hebben tegenover het Nederlands; zij vinden het Nederlands belangrijk voor hun toekomstperspectieven en staan positief tegenover het leren van het Nederlands. Het belang van het Engels blijkt echter even groot als het belang van het Nederlands voor de toekomstperspectieven van de Griekse migrant bij zowel een kort, middellang als lang verblijf. Met betrekking tot het gebruik van het Grieks blijkt dat de migrant met een lang verblijf minder gebruikmaakt van Griekse media ten opzichte van de migranten met een kort en middellang verblijf.

De identiteit is gemeten aan de hand van verscheidene attitudes. De attitude tegenover Nederlandstalig entertainment (bijv. televisie en internet) is positiever voor migranten met een lang verblijf in vergelijking met migranten met een kort en middellang verblijf. Bij lang verblijf heeft de Griekse migrant meer contact met Nederlanders. Zij hebben bij een lang verblijf een verminderde wil om de Nederlandse taal te leren. De Nederlandse taalvaardigheid wordt hoger ingeschat bij een lang verblijf, waardoor het verbeteren van de taalvaardigheid niet een noodzaak hoeft te zijn. Griekse migranten met een lang verblijf hebben minder contact met Grieken dan de migranten met een kort en middellang verblijf. Over het algemeen hebben Griekse migranten redelijk contact met internationale personen en andere

Grieken, maar minder contact met Nederlanders. Ook zijn zij bang om hun Griekse taal en identiteit te verliezen als gevolg van hun verblijf in Nederland.

Met betrekking tot de eerste twee onderzoeksvragen kan worden gesteld dat de identiteit van Griekse migranten verschillen naarmate de lengte van residentie groter wordt. Het is gebleken dat Griekse migranten bij kort en middellang verblijf voornamelijk internationaal en Engelstalig gericht zijn, met een positieve houding tegenover Nederlanders en het Nederlands. Naarmate de migrant langer in Nederland verblijft, is de oriëntatie 'Nederlandser', maar blijft Engels hoofdzakelijk de taal van communicatie. Gesteld kan worden dat de identiteit na migratie verandert en uit een compromis tussen het verleden en het heden bestaat. Dit is in overeenstemming met het gegeven dat na de migratie een reconstructie van identiteit plaatsvindt (Block, 2006; Spotti, 2007; zie ook §2.2). Deze bevindingen verwerpen de hypothese dat migranten met een kort verblijf hoofdzakelijk Grieks georiënteerd zijn. Het blijkt dat zij evenals migranten met een middellang verblijf zowel Grieks als internationaal georiënteerd zijn. Dit kan ermee te maken hebben dat in de eerste periode van het verblijf in een vreemd land nieuwe dingen ook spannend zijn en de taal en cultuur van het land van herkomst minder belangrijk wordt gevonden. Pas later, na langer in contact te hebben gestaan met het gastland en eventueel door het gemis van het vaderland, wordt de taal en cultuur van het land van herkomst gewaardeerd (Jackson, 2008: p. 212-213). De afname in het gebruik van de Griekse media, minder contact met Grieken en de verhoogde assimilatieangst naarmate de migrant langer in Nederland verblijft wijzen op een proces van assimilatie aan de Nederlandse taal en samenleving.

De derde en vierde onderzoeksvraag luiden: Verschilt de *taalkeuze* tussen Griekse immigranten in Nederland die beogen te remigreren naar Griekenland en diegene die dat niet beogen? Verschilt de *identiteit* tussen Griekse immigranten in Nederland die beogen te remigreren naar Griekenland en diegene die dat niet beogen? Een verschil in taalkeuze en identiteit is gevonden tussen de migranten die beogen te remigreren en de migranten die dat niet beogen. Uit de resultaten blijkt dat Griekse migranten die van plan zijn terug te keren naar Griekenland minder Nederlands spreken en minder vaak kiezen voor Nederlandse mediavormen in vergelijking met de groep migranten die niet beogen terug te keren. Het interactie-effect tussen lengte van residentie en het vooruitzicht op terugkeer op de keuze voor Nederlandse mediavormen laat zien dat het verschil tussen deze groepen alleen maar groter wordt naarmate de migrant langer in Nederland verblijft.

De groep migranten die niet beogen te remigreren naar Griekenland staan negatiever tegenover Griekstalig entertainment en juist positiever tegenover

Nederlandstalig entertainment in vergelijking met de groep migranten die wel beogen te remigreren. Deze laatstgenoemde groep blijkt minder contact met Nederlanders te hebben en juist meer contact met Grieken. Deze groep verlangt meer naar contact met Grieken dan de groep migranten die niet beogen te remigreren. Dit bevestigt de hypothese dat de migranten die beogen te remigreren naar Griekenland Grieks georiënteerd zijn en een negatievere attitude hebben tegenover Nederlanders en Nederlandstalig entertainment in tegenstelling tot de migranten die niet van plan zijn terug te keren. De hypothese dat de migranten die niet beogen terug te keren naar Griekenland het belang van Nederlands hoger vinden, wordt echter verworpen; beide groepen vinden het belang van Nederlands hoog.

De vijfde en zesde onderzoeksvraag luiden: verschilt de *taalkeuze* tussen economische en niet-economische Griekse immigranten in Nederland? Verschilt de *identiteit* tussen economische en niet-economische Griekse immigranten in Nederland? Een verschil is gevonden tussen de economische migrant en de niet-economische migrant met betrekking tot de taalkeuze, maar niet tot de identiteit. De economische migrant kiest vaker voor het spreken van het Nederlands en het gebruik van Nederlandse media dan de niet-economische migrant. De economische migrant heeft een hogere assimilatieangst dan de niet-economische migrant. Deze resultaten verwerpen de hypothese dat de economische migranten sterk Grieks georiënteerd zijn in tegenstelling tot de niet-economische migrant; de economische migrant is eerder Nederlands georiënteerd. Een mogelijke verklaring zou zijn dat de economische migrant zijn keuze om Griekenland te verlaten naar aanleiding van de economische crisis ziet als een kans of privilege. Een kans om een nieuwe taal te beheersen en daardoor zichzelf te ontwikkelen. Een kans om negatieve eigenschappen van Griekenland te ontvluchten in een nieuwe en in hun ogen goed functionerende maatschappij. Vervolgonderzoek is nodig om deze vermoedens te bevestigen.

De multiculturele persoonlijkheid is gemeten met de MPQ. Met betrekking tot de culturele empathie kan gesteld worden dat Griekse migranten een hoog inlevingsvermogen hebben. Hiermee kunnen zij snel de gevoelens en behoeften van personen van een andere culturele achtergrond lezen en begrijpen. Een verschil is op deze schaal gemeten tussen de groep die beoogt te remigreren en de groep die niet beoogt te remigreren naar Griekenland. De Griekse migranten die beogen te remigreren naar Griekenland vertonen een hogere culturele empathie. De effectgrootte is echter klein tot middelgroot en op een scoreschaal van 8 tot 40 is het verschil tussen 32 en 34 minimaal. Dit verschil zal met het blote oog niet waar te

nemen zijn. Een verklaring voor dit kleine verschil kan zijn dat, als gevolg van een minder Nederlands georiënteerde interesse, de migrant die beoogt terug te keren naar Griekenland zich tot in hogere mate bevindt in een internationaal georiënteerde omgeving in tegenstelling tot de migrant die niet beoogt terug te keren. Dit wordt echter niet ondersteund door de bevindingen van het gevestigde contact met internationale personen, die niet verschilt tussen de groepen die wel of niet beogen te remigreren naar Griekenland. Vervolgonderzoek zou moeten uitwijzen of deze vermoedens bevestigd worden.

De Griekse migranten scoren matig op de schaal Flexibiliteit. Zij hebben behoefte aan regelmaat. Alleen wanneer de culturele situatie daarom vraagt is de Griekse migrant in staat om gedrag en gewoontes tot op zekere hoogte aan te passen. Wat betreft Sociaal initiatief kan gesteld worden dat de Griekse migrant redelijk initiatief nemend is. Afhankelijk van de situatie zal de keuze worden gemaakt wel of niet initiatief te nemen. De Griekse migrant is zeer ruimdenkend. Zij zijn onbevooroordeeld en reageren open in onbekende situaties en mensen van andere culturen. Ze zijn geïnteresseerd in de andere cultuur en proberen hun normen en waarden te begrijpen. Ten slotte is de Griekse migrant redelijk emotioneel onstabiel. Zij kunnen drukte, tegenslag, conflicten en kritiek redelijk moeilijk verwerken.

De kwantitatieve studie die hier is beschreven, biedt een inzicht in de algemene tendensen binnen de groep Griekse migranten in Nederland. De grootte van de steekproef maakt het mogelijk om de resultaten te generaliseren. Het is echter noodzakelijk in te zien dat het opleidingsniveau van de steekproef, met 81% afgestudeerden aan de universiteit, erg hoog ligt. Daarnaast moet worden ingezien dat de scores van het individu kunnen verschillen van de groepsscores en dat sommige individuen zich niet kunnen plaatsen in het totaalbeeld dat hier is geschetst.

Het in deze scriptie beschreven onderzoek is met grote zorg uitgedragen om een verantwoord onderzoek te presenteren. Desondanks is het voor de verbetering van vervolgonderzoek essentieel hier enkele factoren te behandelen waar rekening mee kan worden gehouden in toekomstig onderzoek. Ten eerste is dat de verspreiding van de vragenlijst via internet. De vragen die moeten worden gesteld: wat is het profiel van de internetgebruiker? Welke participanten worden wel of niet bereikt via internet? Wat zijn voordelen en nadelen van het sneeuwbaaleffect wanneer participanten vrienden en kennissen uitnodigen ook deel te nemen? Ten tweede moeten items met een nog grotere zorg worden gepresenteerd. Bij items over de taalkeuze moet ook kunnen worden aangegeven dat de participant een

bepaalde gesprekspartner, zoals een broer of zus, niet heeft en dus ook geen antwoord kan geven. Dit maakt het mogelijk ook deze items te analyseren. Ten slotte kunnen in vervolgonderzoek ook andere redenen van migratie worden opgenomen voor een volledige analyse van deze factor en kan de multiculturele persoonlijkheid op meerdere factoren worden onderzocht.

7. Conclusie

In deze scriptie is de reconstructie van identiteit in de context van migratie onderzocht in een kwantitatieve studie. In het bijzonder is gekeken naar Griekse migranten in Nederland en welke factoren hun taalkeuze en identiteit beïnvloeden. De factoren die onderzocht zijn, zijn de lengte van residentie, het vooruitzicht op terugkeer en de reden van migratie. Het dynamische karakter van identiteit vormde de basis voor dit onderzoek.

Zoals eerder gesteld, maakt het individu na migratie een reconstructie van de identiteit mee (Block, 2006: p. 26; Jackson, 2008: p. 39). De Griekse migrant moet leren omgaan met grote culturele verschillen tussen Nederland en Griekenland, zoals is gebleken uit de vier behandelde dimensies van cultuur beschreven door Hofstede (2001) en Hofstede et al. (2012). Ondanks de cultuurverschillen waar de migrant van in een cultuurshock kan raken, is het in Nederland wat betreft communicatie mogelijk om hoofdzakelijk met het Engels te volstaan; veel Nederlanders beheersen het Engels op redelijk niveau. Het is dan ook gebleken dat het Engels een belangrijke rol speelt voor de Griekse migrant in Nederland. De keuze voor Engels blijft hoog, ongeacht lengte van residentie, het vooruitzicht op terugkeer of de reden van migratie. Ook is gebleken dat wanneer de lengte van residentie toeneemt de keuze voor het Nederlands toeneemt. De migrant die niet beoogt terug te keren gebruikt vaker Nederlands dan de migrant die wel beoogt terug te keren. Een verrassende bevinding is dat de economische migrant vaker Nederlands gebruikt dan de niet-economische migrant. Vermoedelijk komt dit doordat zij hun verblijf in Nederland zien als een kans of privilege.

Lengte van residentie en het vooruitzicht op terugkeer zijn factoren die samenhangen met de reconstructie van identiteit. De migrant is sterker Nederlands georiënteerd naarmate de lengte van residentie toeneemt als ook wanneer de migrant niet beoogt te remigreren naar Griekenland. Het contact met de Griekse taal en cultuur vermindert wanneer de lengte van residentie toeneemt en wanneer de migrant niet beoogt te remigreren. Een proces van assimilatie aan de Nederlandse taal en samenleving is gaande tussen middellang en lang verblijf. De factor reden van migratie blijkt geen samenhang te hebben met de identiteit.

Verder zijn in deze scriptie suggesties gegeven voor vervolgonderzoek naar de reconstructie van identiteit. Zo kan vervolgonderzoek worden gedaan naar de reden van migratie, de invloed daarvan op de taalkeuze en de identiteit en waarom de economische migrant vaker voor het Nederlands kiest dan de niet-economische migrant. Toekomstig onderzoek kan de multiculturele persoonlijkheid verder

onderzoeken en daarmee de hypothese dat migranten met het vooruitzicht op terugkeer zich in hogere mate bevindt in een internationale, en dus multiculturele omgeving waarin zij een hogere mate van culturele empathie hebben ontwikkelt of nodig hebben. In vervolgonderzoek moeten, evenals in dit onderzoek, de items met grote zorgvuldigheid worden samengesteld en worden gepresenteerd aan de participanten.

Bibliografie

- Baker, C. (1992). *Attitudes and Language*. Clevedon: Multilingual Matters Ltd.
- Block, D. (2006). *Multilingual identities in a global city: London stories*. Hampshire: Palgrave Macmillan.
- Block, D. (2007). *Second Language Identities*. London: Continuum.
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (n.d.). *Centraal Bureau voor de Statistiek*. Retrieved mei 2013, from <http://www.cbs.nl>
- Dörnyei, Z. (2002). *Questionnaires in Second Language Research: construction, administration and processing* (2nd Edition ed.). New York: Routledge.
- Dörnyei, Z., Csizér, K., & Németh, N. (2006). *Motivation, Language Attitudes and Globalisation: a Hungarian perspective*. Clevedon: Multilingual Matters Ltd.
- Dewaele, J.-M., & Stavans, A. (2012). The effect of immigration, acculturation and multicompetence on personality profiles of Israeli multilinguals. *International Journal of Bilingualism*, DOI:10.1177/1367006912439941.
- Europese Commissie. (2006, februari). *Special Eurobarometer 243 / Wave 64.3 – TNS Opinion & Social: Europeans and their languages*. Retrieved juli 2013, from Europese Commissie: <http://ec.europa.eu>
- Extra, G., & de Ruiter, J. J. (2001). Inleiding: Nieuwe talen in Nederland. In G. Extra, & J. J. de Ruiter, *Babylon aan de Noordzee: Nieuwe talen in Nederland* (pp. 10-38). Amsterdam: Bulaaq.
- Hofstede, G. (2001). *Culture's Consequences: Comparing values, Behaviors, Institutions and Organizations Across Nations* (2nd Edition ed.). Thousand Oaks: Sage Publications.
- Hofstede, G., Hofstede, G. J., & Minkov, M. (2010). *Cultures and Organizations: Software of the Mind* (3rd Edition ed.). New York: McGraw-Hill.
- Jackson, J. (2008). *Language, identity and study abroad: sociocultural perspectives*. London: Equinox Publishing Ltd.
- Meyerhoff, M. (2006). *Introducing Sociolinguistics* (2nd Edition ed.). London: Routledge.
- Ortega, L. (2009). *Second Language Acquisition*. London: Hodder Education.
- Pavlenko, A. (2004). 'The making of an American': Negotiation of Identities at the turn of Twentieth Century. In A. Pavlenko, & A. Blackledge, *Negotiation of identities in multilingual contexts*. Clevedon: Multilingual Matters Ltd.
- Pouliasi, E. (2010). *Culture, Self-Understanding and the Bicultural Mind: A study in Greece and the Netherlands*. Utrecht: Universiteit Utrecht.
- Ricento, T. (2005). Considerations of identity in L2 learning. In E. Hinkel (Ed.), *Handbook of Research in Second Language Teaching and Learning*. Mahwah: Lawrence Erlbaum.

- Spotti, M. (2007). *Developing Identities: Identity Construction in Multicultural Primary Classrooms in the Netherlands and Flanders*. (G. Extra, & T. Vallen, Eds.) Amsterdam: Aksant .
- Van der Zee, K. I., & Van Oudenhoven, J. P. (2000). The Multicultural Personality Questionnaire: A Multidimensional Instrument of Multicultural Effectiveness. *European Journal of Personality*, 14, 291-309.
- Van der Zee, K. I., Van Oudenhoven, J., Ponterotto, J. G., & Fietzer, A. W. (2012). Multicultural Personality Questionnaire: development of a short form. *Journal of Personality Assessment*, 95 (1), 118-124.
- Wetenschappelijk Onderzoek- en documentatie centrum. (2009). *Migratie naar en vanuit Nederland: een eerste proeve van de Migratiekaart*.
- Yihong, G., Yuan, Z., Ying, C., & Yan, Z. (2007). Relation Between English Learning Motivation Types and Self-Identity Changes. *TESOL Quarterly*, 41 (1), 133-155.

Summary in English

This thesis concerns the language choice and identity of Greek migrants living in the Netherlands. Research on identity has shown that after migration, a reconstruction of identity follows (Block, 2006; Jackson, 2008). The migrants have to deal with a culture and language, which differs from their own. Therefore, while moving to another country, migrants can get into a culture shock (Dewaele & Stavans, 2012). In the Netherlands 60% of the Dutch people are able to converse in English, which enables Greek migrants in the Netherlands to use English as the main language to navigate in their new environment. The question arises how the Greek migrants adjust to the new environment and which languages they use. Do they consider the Dutch language important for their future in the Netherlands? Which factors influence their language choice and identity? Questions like these have led to the main question: do the *length of residence*, the *prospect of remigration* and the *reason for migration* affect the language choice and identity of Greek migrants living in the Netherlands? In this thesis identity is measured using a quantitative research method. Ricento (2005) criticises the use of quantitative research methods to study identity. According to him, the dynamic character of identity cannot be measured in a quantitative research. In this thesis though qualitative research forms the basis for the quantitative research method and the focus is on the dynamic character of identity.

To answer the research question if the *length of residence*, the *prospect of remigration* and the *reason for migration* affect the language choice and identity of Greek migrants living in the Netherlands, the thesis first presents a short overview of what identity is and how identity can be measured. Second, the characteristics of migration from and to the Netherlands are given and the culture differences between the Netherlands and Greece are discussed. Third, the research method is presented and the results are discussed. Finally the conclusion summarises the findings and suggestions are made for further research.

Identity, language and culture in the context of migration

In this thesis identity is presumed to be non-static and subject to change, thus following the post-structuralist definition of identity. Block (2007: p. 27) summarises identity as the socially situated, self-conscious, continuous story that individuals express, interpret and project in their external features, their movements, actions and language. According to the social identity theory (SIT), as described by Henry Tajfel, identity is shaped through the relations between groups

and individuals. The theory suggests that individuals recognise and underline the differences between groups and individuals. One of the main tools that is used to differentiate groups or individuals is language. Language is therefore an important marker for identity. Language use and language choice is an 'act of identity'; it is a way to express your own identity. Every linguistic expression is a multidimensional index of identity (Block, 2006: p. 36). Accordingly, linguistic expressions are connected to ethnicity, race/nation, gender and social class.

Dewaele and Stavans (2012) claim that migrants go through a culture shock after they moved to their new environment. The migrants find out that they have to acquire a new language and that they have to navigate through an unknown culture. The identity changes because of migration. Block (2006) states that after migration the identity is destabilised. The migrant will go through a period of struggle to find back its balance (Block, 2006: p. 26-27; Dewaele & Stavans, 2012; Jackson, 2008: p. 203). The balance that is found is an 'ambivalence'; a feeling of belonging and not belonging and the negotiation of these feelings (Block, 2006: p. 26-27). This negotiation is a reconstruction of the identity; the previous, stable identity is not replaced by a new identity, but reconstructed by a compromise of the new environment and the features of the past environment. As time goes by, the migrants will adjust to their new environment (Block, 2006). The complete adjustment to the new environment is called assimilation, yet when the individual maintains its own culture and heritage, this is called multiculturalism (Extra & De Ruiter, 2001).

Identity is found to be a complex and dynamic construction. To measure identity, different aspects of identity have to be considered. Identity is confirmed through the language choice. The language choice is a marker of belonging to a certain (ethnic) group. This is not only the language that is chosen for communication, but also the one that is heard or read on television and other media like the Internet. Additionally, when an individual identifies itself with a certain group, the attitude towards this group will be positive. Attitude can be measured in different ways. First of all it can be measured by the amount of interest in entertainment (e.g. movies, books, music) produced by the (ethnic) group. Second, this can be measured in the established contacts with individuals belonging to a certain (ethnic) group. Third, this can be measured in the desired contacts with individuals belonging to a certain (ethnic) group. Another way to measure identity is through the amount of assimilation. On the one hand assimilation can be found in the motivation to learn a second language. On the other hand the fear of assimilation can also measure the amount of assimilation. The aforementioned characteristics of identity form the basis of the research presented in this thesis.

Migration from Greece to the Netherlands

Migrants have different motives for their relocation. These motives can be divided into different *types of motivation* (WODC, 2009). Types of motivation for example are: job migration, family migration, study migration and migration as a refugee. These types are not mutually exclusive; a migrant can move to another country in order to study and at the same time be an economic refugee.

Certain, large scale factors, like an economic crisis, can lead to a high rate of emigration from a country. From Greece to the Netherlands an exponential growth in the amount of migrants is measured after 2009. In 2009 the economic crisis became a fact for Greece, after the new government asked economic help from the European Union, the European Central Bank and the International Monetary Fund. The exponential growth in the amount of Greek migrants coming to the Netherlands after 2009 could likely be explained by the economic crisis. In the beginning of 2013 there were 18.253 Greek migrants living in the Netherlands, of which 12.084 are first generation migrants.

These Greek migrants have moved from one culture to another culture. When the cultures differ, migrants go through a culture shock after migration (Dewaele & Stavans, 2012). Hofstede (2001) and Hofstede et al. (2010) presented six dimension of culture. The score of countries on each dimension were calculated. This enabled the comparison between the Dutch and Greek culture. In this thesis four dimensions are described. The first dimension is 'power distance' and shows to which level a society accepts and expects that power is unequally divided. Greece scores high on this dimension and accepts high inequality in power. The Netherlands scores rather low on this dimension and tries to bear out the difference in power. The second dimension is the 'individualism versus collectivism'. Greece scores low on this dimension and is therefore a collectivist culture in which the 'we' has the focus. The Netherlands scores rather high on this dimension and is a mere individualist culture where the 'I' has the focus. The third dimension deals with 'masculinity versus femininity'. Greece scores high and is a masculine society, which is driven to succeed. The Netherlands has a low score and is therefore a feminine society that seeks for a balance between personal life and work. The fourth dimension is the 'uncertainty avoidance'. Greece and the Netherlands both feel uncomfortable with uncertainty and feel the need to control life. This is expressed by many rules and strict behavioural codes. In Greece this is even more so than in the Netherlands because Greece scores the highest of all compared countries whereas the

Netherlands has a slightly high score. From these four dimensions of culture it can be concluded that the differences between Greece and the Netherlands are large and that the migrant moving from Greece to the Netherlands will go through a culture shock.

The experimental part of the thesis deals with the main question stated in the introduction, which is divided into multiple questions:

- ❖ Is there a difference in the *language choice* and *identity* of Greek migrants living in the Netherlands since a short, medium or long period?
- ❖ Is there a difference in the *language choice* and *identity* of Greek migrants living in the Netherlands who consider migrating back to Greece and those who don't?
- ❖ Is there a difference in the *language choice* and *identity* of economic and non-economic Greek migrants living in the Netherlands?

Research method

A questionnaire was designed to ask Greek migrants living in the Netherlands about the language choice and the aforementioned, multiple aspects of identity. Items about the language choice consisted out of two parts: the language choice with people and the language choice for media. The aspects of identity: attitude towards Greek, Dutch and English entertainment (e.g. movies, books, music), established contact with Greeks, Dutch and internationals, desired contact with Greeks, Dutch and internationals, attitude towards the Dutch and English language and the fear of assimilation. Additionally the short version of the Multicultural Personality Questionnaire (MPQ, Van der Zee & Van Oudenhoven, 2000; Van der Zee et al. 2012) was inserted to measure five different aspects of the personality. These aspects are: cultural empathy, flexibility, social initiative, open-mindedness and emotional stability. Differences between groups on their attitude and social contacts could be caused by the difference in personality. Therefore the MPQ was inserted to make sure that personality was not a confounding factor. Finally, items were inserted to get more information about the personal situation; age, education, arrival in the Netherlands, possible return, reason for migration etc. The questionnaire consisted of totally 163 items and was presented to participants in Greek. The questionnaire was spread online.

The sample consisted of 200 participants, which make out for 1,66% of the total population of first generation Greek migrants in the Netherlands. Participants

were between 19 and 64 years old ($\bar{x} = 31$ years). Participants arrived in the Netherlands less than a year ago up to 40 years ago ($\bar{x} = 5$ years). The total sample is divided into groups based on the independent factors 'length of residence', 'prospect of remigration' and 'reason of migration'.

Concerning the *length of residence*, the sample is divided into three groups. The first is the short stay group; those who arrived in the Netherlands for in 2012 or 2013 ($n = 56$). The second group has a medium length of residence; those who are living in the Netherlands since 2009, 2010 and 2011 ($n = 76$). The third group has a long length of residence; those who moved to the Netherlands before 2009 ($n = 66$). The independent factor *prospect of remigration* divides the total sample into two groups. One group consists of participants who plan on returning to Greece ($n = 126$) and the other consists of participants who do not plan on returning ($n = 74$). The independent factor *reason of migration* involved a subset of the total sample. From the participants who arrived in 2009 or later two groups were formed. The first group consists out of participants who stated the economic crisis was a reason for their migration ($n = 31$). The second group consists out of participants who did not consider the economic crisis a reason for their migration ($n = 34$).

The data is analysed by performing a Principal Component Analysis. This technique creates clusters of items and therefore decreases the large amount of variables. These variables, the regression variables, are then analysed by a two-way ANOVA comparing the sample on the independent factors *length of residence* and *prospect of remigration*. A one-way ANOVA is performed on the data to compare the subset of the sample on the factor *reason of migration*.

Results and discussion

In the thesis three questions were raised. The first question: Is there a difference in the *language choice* and *identity* of Greek migrants living in the Netherlands since a short, medium or long period? In this study it is found that there is indeed a difference in language choice and identity between Greek migrants with a short, medium or long stay. The results show that Greek migrants with a long stay in the Netherlands use the Dutch language with friends and colleagues and Dutch media more often than the Greek migrants with a short or medium stay. The language choice is related to the language skills. Greek migrants with a long stay have better language skills concerning the Dutch language than the migrants with a short or medium stay. This enables the Greek migrants with a long stay to use the Dutch language and Dutch media. Generally, though, English is used for communication

and Dutch is not often used. English language skills are better than Dutch language skills across the whole sample. It is found that English, and the contact with internationals play an important role for Greek migrants in the Netherlands, independently of their length of residence. The language attitude reflects these language choices and change in the command of the language. Greek migrants with a short stay up to a long stay are found to have a positive attitude towards the Dutch language; they find Dutch important for their future career and are positive about learning the Dutch language. The importance of English though is just as high as the importance of Dutch for migrants with a short, medium and long stay. The use of the Greek media is found to decline with the increase in the length of residence.

Identity is based on different attitudes. The attitude towards Dutch entertainment is more positive for migrants with a long stay in comparison to the migrants with a short or medium stay. Also, migrants with a long stay have more contact with the Dutch people. Migrants with a long stay feel less need to learn Dutch, which is likely a consequence of their improved language skills in Dutch. Generally, Greek migrants have more contact with internationals and other Greeks than they have with Dutch. Greek migrants in the Netherlands are afraid to lose their Greek language and identity as a consequence of their stay in the Netherlands. These attitudes show that a difference occurs in the identity of Greek migrants living in the Netherlands since a short, medium and long period. It is found that Greek migrants with a short and medium stay mainly have an international and English focus, with a positive attitude towards the Dutch people and language. When the migrant stays in the Netherlands for a longer period of time, the orientation becomes more Dutch, but English stays the main language of communication. It can be concluded that after migration the identity changes and consists of a compromise between the past and the present. This is in agreement with earlier findings that a reconstruction of the identity follows after migration (Block, 2006; Spotti, 2007). The decrease in the use of Greek media and contact with Greeks together with the increased fear of assimilation when migrants stay in the Netherlands for a longer period of time point at a process of assimilation to the Dutch language and society.

The second question: Is there a difference in the *language choice* and *identity* of Greek migrants living in the Netherlands who consider migrating back to Greece and those who don't? A difference in language choice and identity is found between the migrants who plan on returning to Greece and those who don't. The results show that the migrants who plan on returning to Greece speak less Dutch and choose for Dutch media less often in comparison to those migrants who do not plan on returning. The interaction-effect between length of residence and the prospect of

remigration on the choice of Dutch media shows that the difference between these groups increases when the migrant has a longer length of residence in the Netherlands.

The migrants who do not plan on returning to Greece show a more negative attitude towards Greek entertainment and a more positive attitude towards Dutch entertainment in comparison to the migrants who do plan on returning. The latter group of migrants seems to have less contact with Dutch people while they have more contact with Greeks. This group longs in a higher degree for contact with Greeks than the migrants who do not plan on returning. It is concluded that the migrants who plan on returning to Greece are more Greek oriented and have a more negative attitude towards the Dutch and Dutch entertainment than those who do not plan on returning. Though, both groups consider the Dutch language equally important.

The third question: Is there a difference in the *language choice* and *identity* of economic and non-economic Greek migrants living in the Netherlands? A difference is found between the economic and non-economic migrants living in the Netherlands concerning the language choice, although no difference was found in the comparison concerning identity. The economic migrant chooses Dutch for conversation and uses Dutch media more often than the non-economic migrant. The economic migrant has a higher fear of assimilation than the non-economic migrant. These results show that the economic migrant is Dutch oriented rather than the non-economic migrant is. A possible explanation for these findings could be that the economic migrant considers the choice of leaving Greece as an opportunity or a privilege. Future research is necessary to confirm these presumptions.

The multicultural personality is measured using the Multicultural Personality Questionnaire. It is found that the Greek migrants who participated in this research have a higher than average ability to identify with the feelings of others. On the scale of flexibility they score averaged, showing that they need stability in their lives. Only when the situation demands it, they are able to change their habits. Concerning the scale of social initiative, it is found that the Greek migrants are well able to take initiative. Additionally, they are very open-minded and unprejudiced. Finally, the Greek migrants are found to be considerably emotionally unstable. They are not able to deal with stressful situations, setbacks, conflicts and critique.

The quantitative research performed in this thesis, presents an overview of the main tendencies within the group Greek migrants in the Netherlands. The sample size enables generalisation of the results. Nevertheless, it has to be noticed that the

average education level, with 81% University graduates, is fairly high. Additionally, it is necessary to bear in mind that the individual scores can differ from the group scores and that some individuals will not be able to identify themselves in the total image that is put forward in this thesis.

Conclusion

In this thesis a reconstruction of the identity in the context of migration is studied using a quantitative research method. More specifically, the thesis dealt with Greek migrants living in the Netherlands and which factors affect their language choice and identity. The factors of interest are length of residence, prospect of remigration and reason of migration. The dynamic character of identity is the starting point for this study.

As mentioned earlier, after migration the identity is reconstructed (Block, 2006: p. 26; Jackson, 2008: p. 39). The Greek migrant has to deal with large cultural differences between the Netherlands and Greece, as became apparent from the four dimensions of culture presented by Hofstede (2001) and Hofstede et al. (2011). One aspect making it easier for the migrants to deal with these cultural differences is the fact that English can be used as the main language for communication; many Dutch have a fairly good command of English. It is found in this thesis that the use of the English language is important for Greek migrants living in the Netherlands. The choice for English stays high regardless of the length of residence, prospect of remigration or reason of migration. Additionally it is shown that when length of residence increases, the use of Dutch increases likewise. The migrant who is not planning on returning to Greece uses Dutch more often than the migrant who plans on returning. Surprisingly the economic migrant uses Dutch more often than the non-economic migrant. Possibly they see their stay in the Netherlands as a chance or privilege.

Length of residence and the prospect of remigration are found to be factors that are related to the reconstruction of identity. The migrant is more Dutch oriented when the length of residence increases and likewise when the migrants do not plan on returning to Greece. The connection with the Greek language and culture decreases when length of residence increases and when the migrants do not plan on migrating back to Greece. A process of assimilation towards the Dutch language and society is visible between a medium and long stay. The factor reason of migration is found not to affect identity.

In this thesis various suggestions are made for future research on the subject reconstruction of identity. A study on additional reasons for migration and their effect on identity could be conducted. Future research could find out why the economic migrants choose Dutch more often than the non-economic migrants. Finally, in future research, as in this thesis, the questionnaire items should be developed with care and accuracy.

Appendices

Appendix A: Enquête deel 1 – Taalkeuze

Hieronder staan de items 1-17 aangaande de taalkeuze met verschillende personen en bij gebruik van media. Per item kon, op een schaal van 1 tot 5, aangegeven worden in hoeverre Grieks, Nederlands, Engels of een andere taal gesproken/gekozen wordt.

Taalkeuze met personen

Q1	Με τους γονείς μου μιλάω στα:	Met mijn ouders spreek ik:
Q2	Με τα αδέρφια μου μιλάω στα:	Met mijn broers/zussen spreek ik:
Q3	Με τα παιδιά μου μιλάω στα:	Met mijn kinderen spreek ik:
Q4	Με τους Έλληνες φίλους μου στην Ολλανδία μιλάω στα:	Met mijn Griekse vrienden in Nederland spreek ik:
Q5	Με τους Ολλανδούς φίλους μου στην Ολλανδία μιλάω στα:	Met mijn Nederlandse vrienden in Nederland spreek ik:
Q6	Με τους υπόλοιπους φίλους μου στην Ολλανδία μιλάω στα:	Met mijn overige vrienden in Nederland spreek ik:
Q7	Με τους συναδέλφους μου μιλάω στα:	Met mijn collega's spreek ik:
Q8	Με τους συμφοιτητές μου μιλάω στα:	Met mijn studiegenoten spreek ik:
Q9	Με αγνώστους σε μαγαζιά/καφέ μιλάω στα:	Met vreemden in de winkel/café spreek ik:

Taalkeuze bij gebruik van media

Q10	Παρακολουθώ τηλεοπτικά προγράμματα στα:	Ik kijk Tv-programma's in het:
Q11	Παρακολουθώ ταινίες στα:	Ik kijk films in het:
Q12	Διαβάζω βιβλία στα:	Ik lees boeken in het:
Q13	Διαβάζω περιοδικά στα:	Ik lees tijdschriften in het:
Q14	Ακούω τραγούδια στα:	Ik luister muziek in het:
Q15	Γράφω e-mail στα:	Ik mail in het:
Q16	Επικοινωνώ στο facebook στα:	Ik communiceer op facebook in het:
Q17	Επικοινωνώ στο skype στα:	Ik communiceer op skype in het:

Appendix B: Enquête deel 2 – Attitudes

Hieronder zijn de items 18-108 uit de enquête gegeven. Elke proefpersoon kreeg de items per cluster in een gerandomiseerd volgorde te zien. De nummering van de vragen zoals die hier zijn gegeven komt overeen met de volgorde waarmee ze in het enquête designprogramma zijn ingevoerd. Per item kon worden aangegeven in hoeverre de participant het eens was met de stelling op een schaal van 1 tot 5, waarbij 1 helemaal niet mee eens en 5 helemaal mee eens betekende.

Attitude tegenover Griekstalige entertainment

Q18	μου αρέσουν τα ελληνικά τηλεοπτικά προγράμματα	Ik vind Griekstalige Tv-programma's leuk
Q19	μου αρέσουν οι ελληνικές ταινίες	Ik vind Griekstalige films leuk
Q20	μου αρέσουν τα ελληνικά τραγούδια	Ik vind Griekstalige muziek leuk
Q21	μου αρέσουν τα ελληνικά περιοδικά	Ik vind Griekstalige tijdschriften leuk
Q22	μου αρέσουν τα ελληνικά βιβλία	ik vind Griekstalige boeken leuk
Q23	μου αρέσουν οι ελληνικές εφημερίδες	ik vind Griekstalige kranten leuk
Q24	μου αρέσουν οι ελληνικές ιστοσελίδες	Ik vind Griekstalige websites leuk

Attitude tegenover Nederlandstalige entertainment

Q46	μου αρέσουν τα ολλανδικά τηλεοπτικά προγράμματα	Ik vind Nederlandstalige Tv-programma's leuk
Q47	μου αρέσουν οι ολλανδικές ταινίες	Ik vind Nederlandstalige films leuk
Q48	μου αρέσουν τα ολλανδικά τραγούδια	Ik vind Nederlandstalige muziek leuk
Q49	μου αρέσουν τα ολλανδικά περιοδικά	Ik vind Nederlandstalige tijdschriften leuk
Q50	μου αρέσουν τα ολλανδικά βιβλία	ik vind Nederlandstalige boeken leuk
Q51	μου αρέσουν οι ολλανδικές εφημερίδες	ik vind Nederlandstalige kranten leuk
Q52	μου αρέσουν οι ολλανδικές ιστοσελίδες	Ik vind Nederlandstalige websites leuk

Attitude tegenover Engelstalige entertainment

Q81	μου αρέσουν τα αγγλικά τηλεοπτικά προγράμματα	Ik vind Engelstalige Tv-programma's leuk
Q82	μου αρέσουν οι αγγλικές ταινίες	Ik vind Engelstalige films leuk
Q83	μου αρέσουν τα αγγλικά τραγούδια	Ik vind Engelstalige muziek leuk
Q84	μου αρέσουν τα αγγλικά περιοδικά	Ik vind Engelstalige tijdschriften leuk
Q85	μου αρέσουν τα αγγλικά βιβλία	ik vind Engelstalige boeken leuk
Q86	μου αρέσουν οι αγγλικές εφημερίδες	ik vind Engelstalige kranten leuk
Q87	μου αρέσουν οι αγγλικές ιστοσελίδες	Ik vind Engelstalige websites leuk

Gevestigd contact met Grieken

Q25	έχω πολλούς Έλληνες φίλους	Ik heb veel Griekse vrienden
Q29	έχω συχνή επικοινωνία με άλλους Έλληνες μέσω e-mail	Via e-mail heb ik veel contact met Grieken
Q30	έχω συχνή επικοινωνία με άλλους Έλληνες μέσω skype	Via skype heb ik veel contact met Grieken
Q31	έχω συχνή επικοινωνία με άλλους Έλληνες μέσω facebook	Via facebook heb ik veel contact met Grieken

Verlangen naar contact met Grieken

Q26	επιδιώκω την επικοινωνία με άλλους Έλληνες	Ik zoek actief naar contact met Grieken
Q27	προσπαθώ να συναναστρέφομαι όσο το δυνατόν λιγότερο με άλλους Έλληνες	Ik probeer zo weinig mogelijk met Grieken om te gaan
Q28	αν ακούσω κάποιον/α να μιλάει ελληνικά, προσπαθώ να επικοινωνήσω μαζί του/της	Als ik iemand Grieks hoor spreken probeer ik contact te maken
Q32	θα ήθελα περρισότερους Έλληνες φίλους	Ik zou graag meer Griekse vrienden willen hebben

Gevestigd contact met Nederlanders

Q53	έχω πολλούς Ολλανδούς φίλους	Ik heb veel Nederlandse vrienden
Q57	έχω συχνή επικοινωνία με άλλους Ολλανδούς μέσω e-mail	Via e-mail heb ik veel contact met Nederlanders
Q58	έχω συχνή επικοινωνία με άλλους Ολλανδούς μέσω skype	Via skype heb ik veel contact met Nederlanders
Q59	έχω συχνή επικοινωνία με άλλους Ολλανδούς μέσω facebook	Via facebook heb ik veel contact met Nederlanders

Verlangen naar contact met Nederlanders

Q54	επιδιώκω την επικοινωνία με άλλους Ολλανδούς	Ik zoek actief naar contact met Nederlanders
Q55	προσπαθώ να συναναστρέφομαι όσο το δυνατόν λιγότερο με άλλους Ολλανδούς	Ik probeer zo weinig mogelijk met Nederlanders om te gaan
Q56	αν ακούσω κάποιον/α να μιλάει ολλανδικά προσπαθώ να επικοινωνήσω μαζί του/της	Als ik iemand Nederlands hoor spreken probeer ik contact te maken
Q60	θα ήθελα περρισότερους Ολλανδούς φίλους	Ik zou graag meer Nederlandse vrienden willen hebben

Gevestigd contact met internationale personen

Q100	έχω πολλούς αλλοεθνείς φίλους	Ik heb veel internationale vrienden
Q104	έχω συχνή επικοινωνία με αλλοεθνείς μέσω e-mail	Via e-mail heb ik veel contact met internationalen
Q105	έχω συχνή επικοινωνία με αλλοεθνείς μέσω skype	Via skype heb ik veel contact met internationalen
Q106	έχω συχνή επικοινωνία με αλλοεθνείς μέσω facebook	Via facebook heb ik veel contact met Internationalen

Verlangen naar contact met internationale personen

Q101	επιδιώκω την επικοινωνία με αλλοεθνείς	Ik zoek actief naar contact met internationale personen
Q102	προσπαθώ να συναναστρέφομαι όσο το δυνατόν λιγότερο με αλλοεθνείς	Ik probeer zo weinig mogelijk met internationale personen om te gaan
Q103	αν ακούσω κάποιον/α να μιλάει αγγλικά, προσπαθώ να επικοινωνήσω μαζί του/της	Als ik iemand Engels hoor spreken probeer ik contact te maken
Q107	θα ήθελα περισσότερους αλλοεθνείς φίλους	Ik zou graag meer internationale vrienden willen

Assimilatieangst

Q33	φοβάμαι ότι ξεχνάω τη σημασία του ελληνικού πολιτισμού λόγω της διαμονής μου στην Ολλανδία	Ik ben bang dat ik, door mijn verblijf in Nederland, het belang van de Griekse cultuur vergeet
Q34	φοβάμαι ότι χάνω την ελληνική μου ταυτότητα, επειδή διαμένω στο εξωτερικό	Ik ben bang dat ik mijn Griekse identiteit verlies, doordat ik in het buitenland verblijf
Q35	φοβάμαι ότι τα ελληνικά μου αλλοιώνονται λόγω της επιρροής των ολλανδικών	Ik ben bang dat mijn Grieks verbastert, onder invloed van het gebruik van Nederlands
Q36	φοβάμαι ότι τα ελληνικά μου αλλοιώνονται λόγω της επιρροής των αγγλικών	Ik ben bang dat mijn Grieks verbastert, onder invloed van het gebruik van Engels
Q37	νομίζω ότι δεν μιλάω όσο θα ήθελα στα ελληνικά	Ik vind dat ik te weinig Grieks spreek

Attitude tegenover het Nederlands

- Q61 νομίζω ότι είναι σημαντικό να μάθω ολλανδικά επειδή θα μου είναι χρήσιμα στην επαγγελματική μου καριέρα Ik vind het leren van Nederlands belangrijk omdat Nederlandse taalvaardigheid noodzakelijk is voor mijn carrière
- Q62 νομίζω ότι είναι σημαντικό να μάθω ολλανδικά επειδή θα διαμείνω στην Ολλανδία για πολύ καιρό Ik vind het leren van Nederlands belangrijk omdat ik voor een langere periode in Nederland zal wonen
- Q63 νομίζω ότι είναι σημαντικό να μάθω ολλανδικά για να επικοινωνώ με τους Ολλανδούς ik vind het leren van Nederlands belangrijk om te kunnen communiceren met Nederlanders
- Q64 νομίζω ότι είναι σημαντικό να μάθω ολλανδικά για να καταλαβαίνω πληροφορίες που είναι διαθέσιμες μόνο στα ολλανδικά Ik vind het leren van Nederlands belangrijk om informatie die alleen in het Nederlands beschikbaar is te kunnen begrijpen
- Q65 πρέπει να μάθω ολλανδικά για να πετύχω στην μελλοντική μου καριέρα Ik moet Nederlands leren om succesvol te zijn in mijn toekomstige carrière
- Q66 πρέπει να μάθω ολλανδικά επειδή είναι απαραίτητα για τα μελλοντικά μου σχέδια Ik moet Nederlands leren omdat het een vereiste is voor mijn toekomstplannen
- Q67 πρέπει να μάθω ολλανδικά για να κάνω γνωριμίες Ik moet Nederlands leren om sociale contacten te maken
- Q68 πρέπει να μάθω ολλανδικά επειδή χρειάζομαι πληροφορίες οι οποίες είναι διαθέσιμες μόνο στα ολλανδικά Ik moet Nederlands leren omdat ik informatie nodig heb die alleen in het Nederlands beschikbaar is
- Q69 θα ήθελα να μάθω (καλύτερα) ολλανδικά ik wil graag (beter) Nederlands leren spreken
- Q70 θα ήθελα να μάθω (καλύτερα) ολλανδικά, αλλά δεν έχω λεφτά ik wil graag (beter) Nederlands leren spreken, maar ik heb geen geld
- Q71 θα ήθελα να μάθω (καλύτερα) ολλανδικά, αλλά δεν έχω χρόνο ik wil graag (beter) Nederlands leren spreken, maar ik heb geen tijd
- Q72 νομίζω ότι δεν μιλάω όσο θα ήθελα στα ολλανδικά Ik vind dat ik te weinig Nederlands spreek

Attitude tegenover het Engels

Q88	νομίζω ότι είναι σημαντικό να μάθω αγγλικά επειδή θα μου είναι χρήσιμα στην επαγγελματική μου καριέρα	Ik vind het leren van Engels belangrijk omdat Engelse taalvaardigheid noodzakelijk is voor mijn carrière
Q89	νομίζω ότι είναι σημαντικό να μάθω αγγλικά επειδή θα διαμείνω στην Ολλανδία για πολύ καιρό	Ik vind het leren van Engels belangrijk omdat ik voor een langere periode in het buitenland zal wonen
Q90	νομίζω ότι είναι σημαντικό να μάθω αγγλικά για να επικοινωνώ με τους αλλοεθνείς	ik vind het leren van Engels belangrijk om te kunnen communiceren met internationalen
Q91	νομίζω ότι είναι σημαντικό να μάθω αγγλικά για να καταλαβαίνω πληροφορίες που είναι διαθέσιμες μόνο στα αγγλικά	Ik vind het leren van Engels belangrijk om informatie die alleen in het Engels beschikbaar is te kunnen begrijpen
Q92	πρέπει να μάθω αγγλικά για να πετύχω στην μελλοντική μου καριέρα	Ik moet Engels leren om succesvol te zijn in mijn toekomstige carrière
Q93	πρέπει να μάθω αγγλικά επειδή είναι απαραίτητα για τα μελλοντικά μου σχέδια	Ik moet Engels leren omdat het een vereiste is voor mijn toekomstplannen
Q94	πρέπει να μάθω αγγλικά για να κάνω γνωριμίες	Ik moet Engels leren om sociale contacten te maken
Q95	πρέπει να μάθω αγγλικά επειδή χρειάζομαι πληροφορίες οι οποίες είναι διαθέσιμες μόνο στα αγγλικά	Ik moet Engels leren omdat ik informatie nodig heb die alleen in het Nederlands beschikbaar is
Q96	θα ήθελα να μάθω (καλύτερα) αγγλικά	Ik wil graag (beter) Engels leren
Q97	θα ήθελα να μάθω (καλύτερα) αγγλικά, αλλά δεν έχω λεφτά	Ik wil graag (beter) Engels leren, maar ik heb geen geld
Q98	θα ήθελα να μάθω (καλύτερα) αγγλικά, αλλά δεν έχω χρόνο	Ik wil graag (beter) Engels leren, maar ik heb geen tijd
Q99	νομίζω ότι δεν μιλάω όσο θα ήθελα στα αγγλικά	Ik vind dat ik te weinig Engels spreek

Karaktereigenschappen van Grieken

Q38	νομίζω ότι οι Έλληνες είναι καλοί	Ik vind Grieken leuk
Q39	νομίζω ότι οι Έλληνες είναι ευχάριστοι	Ik vind Grieken gezellig
Q40	νομίζω ότι οι Έλληνες είναι ευγενικοί	ik vind Grieken aardig
Q41	νομίζω ότι οι Έλληνες είναι επικοινωνιακοί	Ik vind Grieken communicatief
Q42	νομίζω ότι οι Έλληνες είναι βαρετοί	ik vind Grieken saai
Q43	νομίζω ότι οι Έλληνες είναι κακοδιάθετοι	ik vind Grieken slecht gehumeurd
Q44	νομίζω ότι οι Έλληνες είναι παραδοσιακοί	ik vind Grieken traditioneel
Q45	νομίζω ότι οι Έλληνες είναι συναισθηματικά εκφραστικοί	ik vind Grieken emotioneel expressief

Karaktereigenschappen van Nederlanders

Q73	νομίζω ότι οι Ολλανδοί είναι καλοί	Ik vind Nederlanders leuk
Q74	νομίζω ότι οι Ολλανδοί είναι ευχάριστοι	Ik vind Nederlanders gezellig
Q75	νομίζω ότι οι Ολλανδοί είναι ευγενικοί	ik vind Nederlanders aardig
Q76	νομίζω ότι οι Ολλανδοί είναι επικοινωνιακοί	Ik vind Nederlanders communicatief
Q77	νομίζω ότι οι Ολλανδοί είναι βαρετοί	ik vind Nederlanders saai
Q78	νομίζω ότι οι Ολλανδοί είναι κακοδιάθετοι	ik vind Nederlanders slecht gehumeurd
Q79	νομίζω ότι οι Ολλανδοί είναι παραδοσιακοί	ik vind Nederlanders traditioneel
Q80	νομίζω ότι οι Ολλανδοί είναι συναισθηματικά εκφραστικοί	ik vind Nederlanders emotioneel expressief

Appendix C: Enquête deel 3 – Multicultural Personality Questionnaire

Hieronder zijn de items uit de MPQ gegeven (Van der Zee & Van Oudenhoven, 2000; Van der Zee et al., 2012). De items zijn gerandomiseerd. Hieronder is per schaal aangegeven welke items daartoe behoren. Van de items tussen haakjes moet de score worden omgekeerd om de schaal correct te kunnen meten.

- Culturele Empathie: 1, 6, 18, 23, 27, 32, 36, 37
- Flexibiliteit: (5), (14), (17), (24), (26), (28), (35), (39)
- Sociaal Initiatief: (3), (4), 7, 8, 10, (22), 29, 33
- Ruimdenkendheid: 2, 9, 12, 13, 15, 19, 30, 40
- Emotionele Stabiliteit: 11, (16), (20), (21), (25), (31), 34, (38)

	Είμαι άτομο που:	I'm a person who:
1	συμπαθεί τους άλλους	Sympathizes with others
2	δοκιμάζει διαφορετικές προσεγγίσεις	Tries out various approaches
3	κάνει επαφές με άλλους δύσκολα	Finds it difficult to make contacts
4	είναι ντροπαλό	Is reserved
5	του αρέσει η ρουτίνα	Likes routine
6	καθησυχάζει τους άλλους	Sets others at ease
7	παίρνει πρωτοβουλίες	Takes the lead
8	είναι συχνά η κινητήρια δύναμη	Is often the driving force behind things
9	ψάχνει νέους τρόπους για να πετύχει τους σκοπούς του	Is looking for new ways to attain his/her goal
10	κάνει επαφές με άλλους εύκολα	Makes contacts easily
11	παραμένει ήρεμο όταν τα πράγματα δεν πάνε καλά	Keeps calm when things don't go well
12	έχει συναίσθηση του τι είναι αποδεκτό σε μια συγκεκριμένη κουλτούρα	Has a feeling for what is appropriate in a specific culture
13	ψάχνει επαφές με ανθρώπους από διαφορετικές κουλτούρες	Seeks contact with people from a different background
14	έχω συνήθειες που τις τηρώ καθημερινά	Has fixed habits
15	του αρέσει να βρίσκει λύσεις σε προβλήματα	Likes to imagine solutions for problems
16	είναι ανασφαλές	Is insecure
17	θέλει να ξέρει ακριβώς τι θα συμβεί στο μέλλον	Wants to know exactly what will happen
18	χαίρεται να ακούει τις ιστορίες των άλλων	Enjoys other people's stories

19	κάνει μια καινούργια αρχή εύκολα	Starts a new life easily
20	βρίσκεται υπο πίεση	Is under pressure
21	αναστατώνεται εύκολα	Gets upset easily
22	αφήνει την πρωτοβουλία στους άλλους να κάνουν επαφές	Leaves the initiative to others to make contacts
23	δίνει προσοχή στα συναισθήματα των άλλων	Pays attention to the emotions of others
24	επιζητά την "κανονικότητα" στη ζωή του	Looks for regularity in life
25	είναι νευρικό	Is nervous
26	λειτουργεί καλύτερα σε ένα οικείο περιβάλλον	Functions best in a familiar setting
27	είναι καλός ακροατής	Is a good listener
28	λειτουργεί σύμφωνα με το σχέδιο	Works according to plan
29	έχει την τάση να μιλάει ανοιχτά	Is inclined to speak out
30	έχει ένα ευρύ φάσμα ενδιαφερόντων	Has a broad range of interests
31	είναι ικανό να αισθανθεί μοναξιά	Is apt to feel lonely
32	απολαμβάνει να γνωρίζει τους άλλους σε βάθος	Enjoys getting to know others profoundly
33	αναλαμβάνει πρωτοβουλίες	Takes initiatives
34	δεν πληγώνεται εύκολα	Is not easily hurt
35	λειτουργεί ως επί το πλείστον σύμφωνα με ένα αυστηρό σύστημα κανόνων	Works mostly according to a strict scheme
36	προσέχει όταν κάποιος έχει μπελάδες	Notices when someone is in trouble
37	καταλαβαίνει όταν οι άλλοι ενοχλούνται	Senses when others get irritated
38	ανησυχεί	Worries
39	ακολουθεί πιστά τα σχέδιά του	Works according to strict rules
40	είναι πρωτοπόρο στις κοινωνικές εξελίξεις	Is a trendsetter in societal developments

Appendix D: Enquête deel 4 – Persoonlijke situatie

- Q108 Γεννήθηκα το: Ik ben geboren in het jaar:
- Q109 Είμαι: άντρας/γυναίκα Ik ben: (man/vrouw)
- Q110 Ήρθα στην Ολλανδία το: (αν δεν είστε σίγουρος/-η, συμπληρώστε μια εκτίμηση):
Ik ben naar Nederland gekomen in het jaar: (als u het niet precies weet, geef dan een schatting)
- Q111 Ήρθα στην Ολλανδία λόγω: (επιτρέπεται παραπάνω από μια απάντηση):
Ik ben naar Nederland gekomen vanwege: (meerdere antwoorden mogelijk)
1 δουλειάς	werk
2 σπουδών	opleiding
3 οικογένειας	familie
4 σχέσης	relatie
5 της οικονομικής κρίσης (μετά 2009)	economische crisis na 2009
6 της πολιτικής κατάστασης στην Ελλάδα (πριν 1980)	politieke onderdrukking (voor 1980)
7 πολιτικών φρονημάτων	politieke overtuiging
8 Άλλο (διευκρινείστε)	anders nl:
- Q112 Σχεδιάζω να γυρίσω μόνιμα στην Ελλάδα: (ναι/όχι)
Ik ben van plan om terug te gaan naar Griekenland om daar te wonen: (ja/nee)
- Q113 Αν έχετε απαντήσει 'ναι' στην ερώτηση (...) Πότε θα γυρίσετε; Θα γυρίσω:
Als u 'ja' heeft geantwoord op de vraag (...), wanneer bent u van plan terug te gaan?
1 φέτος	dit jaar
2 σε 1-5 χρόνια	binnen 1-5 jaar
3 σε 5-10 χρόνια	binnen 5-10 jaar
4 σε 10-20 χρόνια	binnen 10-20 jaar
5 σε 20-30 χρόνια	binnen 20-30 jaar
6 μετά από 30 χρόνια	na 30 jaar
7 δεν ξέρω ακόμα	weet ik nog niet

- Q114 Αν έχετε απαντήσει 'ναι' στην ερώτηση (...) Γιατί θα γυρίσετε; Θα γυρίσω:
 Als u 'ja' heeft geantwoord op de vraag (...), waarom bent u van plan terug te gaan?
1	όταν τελειώσουν οι σπουδές μου	na mijn studie
2	όταν τελειώσει η σύμβαση εργασίας μου	nadat mijn arbeidscontract is afgelopen
3	όταν θα βγω στην σύνταξη	met pensioen
4	για να δουλέψω	om daar te werken
5	για να επανενωθώ με την οικογένειά μου	voor familiehereniging
6	επειδή νοσταλγώ την πατρίδα μου	omdat ik heimwee heb naar mijn vaderland
7	δεν ξέρω ακόμα	weet ik nog niet
8	Άλλο (διευκρινίστε)	anders nl:

	Ισχύουν τα ακόλουθα για εμένα:	Het volgende is op mij van toepassing:
Q115	έχω δουλειά στην Ολλανδία	ik heb een baan in Nederland (ja/nee)
Q116	σπουδάζω στην Ολλανδία	ik studeer in Nederland (ja/nee)
Q117	έχω παιδιά	Ik heb kinderen (ja/nee)
Q118	έχω σχέση	ik heb een relatie (ja/nee)

Q119	Είμαι απόφοιτος:	Mijn hoogstgenoten opleiding:
1	δημοτικού	Griekse basisschool
2	γυμνασίου	Griekse middelbare school (eerste 3 jaar)
3	λυκείου	Griekse middelbare school (laatste 3 jaar)
4	ΤΕΙ	Griekse hogeschool
5	πανεπιστημίου	Griekse universiteit

Q120	Μιλώ:	Ik spreek:
1	ελληνικά	Grieks
2	ολλανδικά	Nederlands
3	αγγλικά	Engels
4	γαλλικά	Frans
5	γερμανικά	Duits
6	ιταλικά	Italiaans
7	ισπανικά	Spaans
8	Άλλο (διευκρινείστε)	anders nl:

Εκτιμώ τη γλωσσική μου ικανότητά στα 1) ελληνικά, 2) ολλανδικά, 3) αγγλικά ως:
 Ik schat mijn taalniveau in het 1) Grieks, 2) Nederlands, 3) Engels als volgt in:

Q121	1. Ελληνικά	Grieks
Q122	2. Ολλανδικά	Nederlands
Q123	3. Αγγλικά	Engels

Appendix E: Wervingstekst via e-mail

Dear everybody,

For my thesisresearch I have designed an online questionnaire. It's about the language use of Greeks living in the Netherlands. As you can understand, I would like to ask as many Greeks as possible to fill in this questionnaire (Greeks living in the Netherlands, with Greek as their native language).

If you know any Greek person living in the Netherlands, can you please forward this message?

(English follows Greek)

Γεια σας!

Είμαι η Σαμάνθα και είμαι φοιτήτρια στο Πανεπιστήμιο της Ουτρέχτης. Ενδιαφέρομαι πολύ για τον ελληνικό πολιτισμό και την γλώσσα (σπούδασα Ελληνική φιλολογία).

Για την μεταπτυχιακή μου εργασία ψάχνω για Έλληνες που μένουν στην Ολλανδία για να συμμετέχουν στην έρευνα.

Σας προσκαλώ να συμμετάσχετε στην έρευνα για την οποία χρειάζεται να συμπληρώσετε ένα online ερωτηματολόγιο που σχετίζεται με τις γλώσσες που χρησιμοποιούν οι Έλληνες στην Ολλανδία. Η συμμετοχή σας είναι ανώνυμη, παίρνει μόνο 15 λεπτά και θα είναι μεγάλη η βοήθειά σας για την έρευνα της μεταπτυχιακής εργασίας μου.

Θα βρείτε το ερωτηματολόγιο στο παρακάτω link:

https://nl.surveymonkey.com/s/questionnaire_ma_thesis

Αν ξέρετε και άλλους Έλληνες που μένουν στην Ολλανδία, παρακαλώ ρωτείστε κι αυτούς να συμμετάσχουν.

Μπορείτε να στείλετε αυτό το μήνυμα ή να τους προσκαλέσετε στο public facebook event: <https://www.facebook.com/events/181243612036803/>

Σας ευχαριστώ εκ των προτέρων!

Φιλικά,

Σαμάνθα

Hello!

My name is Samantha and I'm a student at the Utrecht University. I'm very interested in the Greek language and culture (I studied modern Greek language & culture).

For my master thesis research I'm looking for Greeks living in the Netherlands to participate.

I'm inviting you to fill in an online questionnaire about the languages used by the Greeks living in the Netherlands.

Filling in this questionnaire is anonymous, takes only 15 minutes of your time and would mean everything for my research. You can find the questionnaire by following the link below:

https://nl.surveymonkey.com/s/questionnaire_ma_thesis

If you know more Greeks living in the Netherlands, please invite them to fill in the questionnaire too.

You can send/forward this message, or invite them to the public facebook event <https://www.facebook.com/events/181243612036803/>

I thank you all in advance!

Samantha

Appendix F: Wervingstekst via facebook

Welcome to the facebook event of my MA thesis research!
I invite all Greeks to read the following (English follows Greek):

Γεια σας!

Είμαι η Σαμάνθα και είμαι φοιτήτρια στο Πανεπιστήμιο της Ουτρέχτης. Ενδιαφέρομαι πολύ για τον ελληνικό πολιτισμό και την γλώσσα (σπούδασα νέα Ελληνική φιλολογία).

Για την μεταπτυχιακή μου εργασία ψάχνω για Έλληνες που μένουν στην Ολλανδία (από τους οποίους τα ελληνικά είναι η μητρική γλώσσα). Σας προσκαλώ να συμμετάσχετε στην έρευνα για την οποία χρειάζεται να συμπληρώσετε ένα online ερωτηματολόγιο. Το ερωτηματολόγιο και η έρευνα σχετίζονται με τις γλώσσες που χρησιμοποιούν οι Έλληνες στην Ολλανδία.

Η συμμετοχή σας είναι ανώνυμη, παίρνει μόνο 15 λεπτά και θα είναι μεγάλη η βοήθειά σας για την έρευνα της μεταπτυχιακής μου εργασίας.

Θα βρείτε το ερωτηματολόγιο στο παρακάτω link:

https://nl.surveymonkey.com/s/questionnaire_ma_thesis

Αν είστε Έλληνας, αλλά δεν μένετε στην Ολλανδία, μπορείτε να προσκαλέσετε άλλους Έλληνες που ξέρετε ότι μένουν στην Ολλανδία.

Σας ευχαριστώ εκ των προτέρων! Θα είμαι πάντα ευγνώμων για την συμμετοχή σας.

Samantha Buijink

English:

Hello!

My name is Samantha and I'm a student at the Utrecht University. I'm very interested in the Greek language and culture (I studied modern Greek language & culture).

For my thesis research I'm looking for Greeks living in the Netherlands (with Greek as their native language). I'm inviting you to participate in my research by filling in an online questionnaire.

The questionnaire and the research are about the languages used by Greeks living in the Netherlands.

Your participation is anonymous and fun, takes only 15 minutes and it is of real importance for my research. You can participate by filling in the online questionnaire by following the link below:

https://nl.surveymonkey.com/s/questionnaire_ma_thesis

If you are Greek, but not living in the Netherlands, you can still invite other Greeks you know who are living in the Netherlands.

I thank you all in advance! I will be forever in your dept!

Samantha Buijink

Appendix G: Welkomsttekst enquête

Inleiding

Door het invullen van deze enquête draagt u bij aan een poging tot een wetenschappelijke benadering van het taalgebruik van Grieken in Nederland. Deze enquête maakt deel uit van de Masterscriptie van Samantha Buijink, studente aan de Universiteit Utrecht.

Als u vragen of commentaar heeft, kunt u een e-mail sturen aan j.s.buijink@uu.nl of bellen met 06-45546459.

De begeleider van de masterscriptie is Hans Van de Velde. Voor contact zie: www.uu.nl/gw/medewerkers/HvandeVelde/

De enquête bestaat uit 4 delen:

- Het eerste deel betreft het taalgebruik in verschillende situaties
- Het tweede deel vraagt om uw mening over verscheidene stellingen
- Het derde deel in hoeverre u het eens bent met verscheidene stellingen
- Het vierde deel betreft uw persoonlijke situatie

Bij elk deel worden instructies gegeven voor het invullen.

Er zijn geen goede of foute antwoorden.

Uw deelname is anoniem.

Bij voorbaat dank.

Εισαγωγή

Συμπληρώνοντας αυτό το ερωτηματολόγιο, συμβάλλετε σε μια προσπάθεια επιστημονικής προσέγγισης θεμάτων που σχετίζονται με τις γλώσσες που χρησιμοποιούν οι Έλληνες στην Ολλανδία. Είναι μέρος της μεταπτυχιακής εργασίας της φοιτήτριας Samantha Buijink του Πανεπιστημίου της Ουτρέχτης.

Αν έχετε ερωτήσεις ή σχόλια, στείλτε e-mail στη διεύθυνση j.s.buijink@uu.nl ή τηλεφωνήστε: στο 06-45546459

Ο επιβλέπων καθηγητής της μεταπτυχιακής εργασίας της φοιτήτριας είναι ο H. Van de Velde.

Για επικοινωνία με τον καθηγητή ανατρέξτε στον ακόλουθο σύνδεσμο: www.uu.nl/gw/medewerkers/HvandeVelde/

Το ερωτηματολόγιο αποτελείται από 4 μέρη:

- Το πρώτο μέρος αφορά τη χρήση της γλώσσας σε διάφορες περιπτώσεις.
- Στο δεύτερο μέρος ζητείται η άποψή σας για διάφορες προτάσεις.
- Στο τρίτο μέρος ζητείται το κατά πόσο συμφωνείτε με διάφορες προτάσεις.
- Το τέταρτο μέρος αφορά την προσωπική σας κατάσταση .

Σε κάθε μέρος δίνονται οδηγίες.

Να σημειωθεί ότι δεν υπάρχουν σωστές ή λάθος απαντήσεις.

Η συμμετοχή σας είναι ανώνυμη.

Σας ευχαριστώ εκ των προτέρων.

Appendix H: Instructies enquête

Instructie deel 1

Deel 1

Welke taal gebruikt u in elke gegeven situatie en in welke mate?

Hieronder zijn de situaties gegeven.

Kies uit de volgende antwoorden:

Nooit, zelden, soms, vaak, altijd of niet van toepassing.

Bijvoorbeeld: de vraag luidt "met mijn burens spreek ik in het:"

Als u vaak Grieks, en zelden Nederlands spreekt, dan antwoord u het volgende:

Met mij burens spreek ik in het:

	Nooit	Zelden	Soms	Vaak	Altijd	n.v.t.
Grieks				X		
Nederlands		X				
Engels						
Andere taal						

Μέρος Α

Ποιά γλώσσα χρησιμοποιείτε σε κάθε περίπτωση και σε ποιο βαθμό;

Εδώ παρουσιάζονται μερικές περιπτώσεις.

Επιλέξτε από τα παρακάτω:

ποτέ, σπάνια, μερικές φορές, συχνά, πάντα ή 'δεν ξέρω/δεν απαντώ'.

Για παράδειγμα, μια φράση είναι η εξής: "με τους γείτονές μου μιλάω στα:".

Αν μιλάτε συχνά ελληνικά και σπάνια ολλανδικά, θα απαντήσετε με τον παρακάτω τρόπο:

με τους γείτονές μου μιλάω στα:

	ποτέ	σπάνια	μερικές φορές	συχνά	πάντα	ΔΞ/ΔΑ
ελληνικά				X		
ολλανδικά		X				
αγγλικά						
άλλη γλώσσα						

Instructie deel 2

Deel 2

In dit deel worden verscheidene stellingen voorgelegd.

In hoeverre bent u het eens met de stellingen?

Kies uit de volgende antwoorden:

Helemaal niet mee eens, niet mee eens, niet mee eens/niet mee oneens, mee eens, helemaal mee eens of niet van toepassing.

Bijvoorbeeld: de stelling luidt "ik vind films leuk"

Als u films erg leuk vindt, kiest u voor 'helemaal mee eens' zoals hieronder:

	Helemaal niet mee eens	Niet mee eens	Niet mee eens/ niet mee oneens	Mee eens	Helemaal mee eens	n.v.t.
Ik vind films leuk					X	

Wanneer er wordt gesproken van een 'internationale persoon' wordt hier een 'niet-Griekse en niet-Nederlandse persoon' bedoeld.

Μέρος Β

Εδώ παρουσιάζονται διάφορες θέσεις/προτάσεις.

Πόσο συμφωνείτε με αυτές;

Επιλέξτε από τα παρακάτω:

διαφωνώ απόλυτα, μάλλον διαφωνώ, ούτε διαφωνώ/ούτε συμφωνώ, μάλλον συμφωνώ, συμφωνώ απόλυτα

Για παράδειγμα: η πρόταση λέει "μου αρέσουν οι ταινίες".

Αν σας αρέσουν πολύ οι ταινίες, θα επιλέξετε 'συμφωνώ απόλυτα' με τον παρακάτω τρόπο:

	διαφωνώ απόλυτα	μάλλον διαφωνώ	ούτε διαφωνώ/ ούτε συμφωνώ	μάλλον συμφωνώ	συμφωνώ απόλυτα	ΔΞ/ΔΑ
μου αρέσουν οι ταινίες					X	

Όταν γράφει στην πρόταση "αλλοεθνείς" εννοείται εδώ "μη-Έλληνες και μη-Ολλανδοί".

Instructie deel 3

Deel 3

In dit deel worden verscheidene stellingen voorgelegd.

In hoeverre bent u het eens met de stellingen?

Kies uit de volgende antwoorden:

Helemaal niet mee eens, niet mee eens, niet mee eens/niet mee oneens, mee eens, helemaal mee eens of niet van toepassing.

Μέρος Γ

Εδώ παρουσιάζονται διάφορες θέσεις/προτάσεις.

Πόσο συμφωνείτε με αυτές;

Διαλέξτε από: διαφωνώ απόλυτα, μάλλον διαφωνώ, ούτε διαφωνώ/ούτε συμφωνώ, μάλλον συμφωνώ, συμφωνώ απόλυτα, ΔΞ/ΔΑ

Instructie deel 4

Deel 4

In dit deel worden enkele vragen gesteld die uw persoonlijke situatie betreffen. Deze gegevens heb ik nodig voor de analyse van het onderzoek.

Graag wil ik nogmaals benadrukken dat uw deelname anoniem is.

Μέρος Δ

Εδώ παρουσιάζονται κάποιες ερωτήσεις για την προσωπική σας κατάσταση.

Αυτά τα στοιχεία τα χρειάζομαι για την ανάλυση της έρευνας.

Θα ήθελα ξανά να σας τονίσω ότι η συμμετοχή σας είναι ανώνυμη.

Appendix I: Slottekst enquête

Einde

Dit is het einde van de enquête.

Hartelijk dank voor uw deelname!

Uw antwoorden worden anoniem verwerkt.

Als u interesse heeft in de resultaten van dit onderzoek kunt u een e-mail sturen aan:

j.s.buijink@uu.nl

Τέλος

Αυτό είναι το τέλος του ερωτηματολογίου.

Σας ευχαριστώ θερμά για τη συμμετοχή σας!

Οι απαντήσεις σας θα παραμείνουν ανώνυμες

Αν σας ενδιαφέρει να μάθετε τα αποτελέσματα της έρευνας, στείλτε e-mail στο:

j.s.buijink@uu.nl

Appendix J: Principale Componenten Analyses

1. Taalkeuze met personen

Tabel 17 Componentenladingen per item en per component de Cronbach's alfa en variantie verklaard gegeven. De vierde component is uitgesloten voor analyse omdat deze een lage betrouwbaarheidsscore heeft.

Item	Component 1	Component 2	Component 3	Component 4
Met mijn Griekse vrienden in Nederland spreek ik <i>Nederlands</i>	,522	,175	,110	,554
Met mijn Nederlandse vrienden in Nederland spreek ik <i>Nederlands</i>	,929	-,024	,001	-,033
Met mijn overige vrienden in Nederland spreek ik <i>Nederlands</i>	,812	,051	-,204	,094
Met mijn collega's spreek ik <i>Nederlands</i>	,878	-,015	-,116	-,006
Met mijn studiegenoten spreek ik <i>Nederlands</i>	,585	,173	,111	,117
Met vreemden in de winkel/café spreek ik <i>Nederlands</i>	,874	-,091	-,052	-,082
Met mijn Griekse vrienden in Nederland spreek ik <i>Grieks</i>	,038	,197	,440	-,690
Met mijn Nederlandse vrienden in Nederland spreek ik <i>Grieks</i>	,025	,213	-,667	,103
Met mijn overige vrienden in Nederland spreek ik <i>Grieks</i>	,079	,657	,099	,067
Met mijn collega's spreek ik <i>Grieks</i>	,038	,699	-,172	-,016
Met mijn studiegenoten spreek ik <i>Grieks</i>	-,217	,744	-,046	-,061
Met vreemden in de winkel/café spreek ik <i>Grieks</i>	,031	,526	-,055	,026
Met mijn Griekse vrienden in Nederland spreek ik <i>Engels</i>	-,194	,027	,151	,788
Met mijn Nederlandse vrienden in Nederland spreek ik <i>Engels</i>	-,745	,045	,507	,151
Met mijn overige vrienden in Nederland spreek ik <i>Engels</i>	-,554	-,077	,548	,029
Met mijn collega's spreek ik <i>Engels</i>	-,424	,015	,530	,222
Met mijn studiegenoten spreek ik <i>Engels</i>	-,577	,189	,181	,104
Met vreemden in de winkel/café spreek ik <i>Engels</i>	-,741	,198	,342	,212
Cronbach's alfa	.881	.602	.762	.355
Variantie verklaard per component	32%	11%	10%	9%

2. Taalkeuze bij gebruik van media

Tabel 18 Componentenladingen per item en per component de Cronbach's alfa en variantie verklaard gegeven.

Item	Component 1	Component 2	Component 3	Component 4
Ik kijk Tv-programma's in het <i>Nederlands</i>	,821	,055	-,098	-,011
Ik kijk films in het <i>Nederlands</i>	,792	-,110	-,127	-,067
Ik lees boeken in het <i>Nederlands</i>	,845	-,158	,029	-,023
Ik lees tijdschriften in het <i>Nederlands</i>	,828	-,120	-,032	-,034
Ik luister muziek in het <i>Nederlands</i>	,649	-,005	-,083	,004
Ik mail in het <i>Nederlands</i>	,855	-,125	-,101	-,107
Ik communiceer op facebook in het <i>Nederlands</i>	,838	-,053	-,018	,041
Ik communiceer op skype in het <i>Nederlands</i>	,730	-,021	,099	-,141
Ik kijk Tv-programma's in het <i>Engels</i>	-,056	,447	,309	-,180
Ik kijk films in het <i>Engels</i>	-,060	,614	-,332	,137
Ik lees boeken in het <i>Engels</i>	-,005	,543	,265	-,180
Ik lees tijdschriften in het <i>Engels</i>	,067	,612	,393	-,233
Ik luister muziek in het <i>Engels</i>	,056	,640	-,080	,135
Ik mail in het <i>Engels</i>	-,325	,735	-,064	,148
Ik communiceer op facebook in het <i>Engels</i>	-,106	,670	-,049	,381
Ik communiceer op skype in het <i>Engels</i>	-,143	,532	,005	-,132
Ik kijk Tv-programma's in het <i>Grieks</i>	-,129	-,036	,709	,159
Ik kijk films in het <i>Grieks</i>	-,123	-,076	,713	,291
Ik lees boeken in het <i>Grieks</i>	-,020	-,021	,397	,514
Ik lees tijdschriften in het <i>Grieks</i>	-,012	,139	,689	,160
Ik luister muziek in het <i>Grieks</i>	-,021	-,176	,051	,571
Ik mail in het <i>Grieks</i>	,027	-,034	,324	,554
Ik communiceer op facebook in het <i>Grieks</i>	-,113	,240	,059	,619
Ik communiceer op skype in het <i>Grieks</i>	-,075	,052	,057	,631
Cronbach's alfa	.921	.727	.671	.610
Variantie verklaard per component	22%	13%	9%	9%

3. Attitude tegenover entertainment

Tabel 19 Componentenladingen per item en per component de Cronbach's alfa en variantie verklaard gegeven.

Item	Component 1	Component 2	Component 3
Ik vind <i>Nederlandstalige</i> Tv-programma's leuk	,764	,148	,080
Ik vind <i>Nederlandstalige</i> films leuk	,799	-,006	,096
Ik vind <i>Nederlandstalige</i> muziek leuk	,581	-,014	-,031
Ik vind <i>Nederlandstalige</i> tijdschriften leuk	,784	,147	,195
ik vind <i>Nederlandstalige</i> boeken leuk	,865	,015	,123
ik vind <i>Nederlandstalige</i> kranten leuk	,873	,048	,137
Ik vind <i>Nederlandstalige</i> websites leuk	,830	,062	,014
Ik vind <i>Engelstalige</i> Tv-programma's leuk	,034	,618	,234
Ik vind <i>Engelstalige</i> films leuk	,007	,834	-,006
Ik vind <i>Engelstalige</i> muziek leuk	,054	,796	,015
Ik vind <i>Engelstalige</i> tijdschriften leuk	-,049	,796	,199
ik vind <i>Engelstalige</i> boeken leuk	-,044	,703	-,084
ik vind <i>Engelstalige</i> kranten leuk	,225	,640	,204
Ik vind <i>Engelstalige</i> websites leuk	,176	,686	,111
Ik vind <i>Griekstalige</i> Tv-programma's leuk	-,024	,116	,725
Ik vind <i>Griekstalige</i> films leuk	,063	,094	,703
Ik vind <i>Griekstalige</i> muziek leuk	,219	-,014	,655
Ik vind <i>Griekstalige</i> tijdschriften leuk	,037	,333	,789
ik vind <i>Griekstalige</i> boeken leuk	,103	-,061	,643
ik vind <i>Griekstalige</i> kranten leuk	,115	,296	,666
Ik vind <i>Griekstalige</i> websites leuk	,034	,010	,721
Cronbach's alfa	.902	.851	.804
Variantie verklaard per component	22%	19%	18%

4. Gevestigd contact met Grieken, Nederlanders en internationalen

Tabel 20 Componentenladingen per item en per component de Cronbach's alfa en variantie verklaard gegeven. De item "Via e-mail heb ik veel contact met Grieken" is verwijderd om een Cronbach's alfa van $>.600$ te verkrijgen op de derde component.

Item	Component 1	Component 2	Component 3
Ik heb veel <i>internationale</i> vrienden	,777	,062	-,055
Via e-mail heb ik veel contact met <i>internationalen</i>	,832	,087	,124
Via skype heb ik veel contact met <i>internationalen</i>	,734	,148	-,016
Via facebook heb ik veel contact met <i>Internationalen</i>	,863	,034	,147
Ik heb veel <i>Nederlandse</i> vrienden	,044	,783	-,121
Via e-mail heb ik veel contact met <i>Nederlanders</i>	,065	,801	,051
Via skype heb ik veel contact met <i>Nederlanders</i>	,046	,761	-,039
Via facebook heb ik veel contact met <i>Nederlanders</i>	,181	,783	,034
Ik heb veel <i>Griekse</i> vrienden	,024	,000	,726
Via skype heb ik veel contact met <i>Grieken</i>	-,005	-,001	,806
Via facebook heb ik veel contact met <i>Grieken</i>	,143	-,062	,712
Cronbach's alfa	.817	.790	.618
Variantie verklaard per component	22%	20%	16%

5. Verlangen naar contact met Grieken, Nederlanders en internationalen

Tabel 21 Componentenladingen per item en per component de Cronbach's alfa en variantie verklaard gegeven. De item "Als ik iemand *Nederlands* hoor spreken probeer ik contact te maken" vormde een vierde component op zich, maar is verwijderd omdat hier geen Cronbach's alfa over berekend kon worden en op één item geen analyse kan worden uitgevoerd.

Item	Component 1	Component 2	Component 3
Ik zoek actief naar contact met <i>Grieken</i>	,835	,072	,022
Ik probeer zo weinig mogelijk met <i>Grieken</i> om te gaan	,726	-,006	-,180
Als ik iemand <i>Grieks</i> hoor spreken probeer ik contact te maken	,800	-,036	,239
Ik zou graag meer <i>Griekse</i> vrienden willen hebben	,686	-,231	-,005
Ik zoek actief naar contact met <i>Nederlanders</i>	-,008	,778	,152
Ik probeer zo weinig mogelijk met <i>Nederlanders</i> om te gaan	-,100	,843	-,118
Ik zou graag meer <i>Nederlandse</i> vrienden willen hebben	-,046	,743	,253
Ik zoek actief naar contact met <i>internationale</i> personen	-,090	,161	,745
Ik probeer zo weinig mogelijk met <i>internationale</i> personen om te gaan	-,024	,255	,394
Als ik iemand <i>Engels</i> hoor spreken probeer ik contact te maken	,188	-,155	,742
Ik zou graag meer <i>internationale</i> vrienden willen	-,010	,097	,743
Cronbach's alfa	.765	.698	.640
Variantie verklaard per component	21%	18%	16%

6. Attitude tegenover het Nederlands en het Engels

Tabel 22 Componentenladingen per item en per component de Cronbach's alfa en variantie verklaard gegeven.

Item	Component 1	Component 2	Component 3	Component 4
Ik vind het leren van Engels belangrijk omdat Engelse taalvaardigheid noodzakelijk is voor mijn carrière	,916	,064	,091	-,020
Ik vind het leren van Engels belangrijk omdat ik voor een langere periode in het buitenland zal wonen	,601	,132	,288	,102
ik vind het leren van Engels belangrijk om te kunnen communiceren met internationalen	,862	,047	,072	,083
Ik vind het leren van Engels belangrijk om informatie die alleen in het Engels beschikbaar is te kunnen begrijpen	,848	,019	-,073	,107
Ik moet Engels leren om succesvol te zijn in mijn toekomstige carrière	,916	,080	,088	-,002
Ik moet Engels leren omdat het een vereiste is voor mijn toekomstplannen	,899	-,001	,105	-,088
Ik moet Engels leren om sociale contacten te maken	,784	,144	,095	-,094
Ik moet Engels leren omdat ik informatie nodig heb die alleen in het Nederlands beschikbaar is	,837	,097	-,029	,084
Ik vind het leren van Nederlands belangrijk omdat Nederlandse taalvaardigheid noodzakelijk is voor mijn carrière	,131	,899	,021	-,042
Ik vind het leren van Nederlands belangrijk omdat ik voor een langere periode in Nederland zal wonen	,032	,827	-,048	,149
ik vind het leren van Nederlands belangrijk om te kunnen communiceren met Nederlanders	,077	,743	,050	,212
Ik vind het leren van Nederlands belangrijk om informatie die alleen in het Nederlands beschikbaar is te kunnen begrijpen	,210	,679	-,129	,166
Ik moet Nederlands leren om succesvol te zijn in mijn toekomstige carrière	,055	,870	,039	-,098
Ik moet Nederlands leren omdat het een vereiste is voor mijn toekomstplannen	-,043	,882	,019	,032
Ik moet Nederlands leren om sociale contacten te maken	,083	,619	,110	,194
Ik moet Nederlands leren omdat ik informatie nodig heb die alleen in het Nederlands beschikbaar is	,053	,600	,074	,076
Ik wil graag (beter) Engels leren	,368	-,104	,688	-,008
Ik wil graag (beter) Engels leren, maar ik heb geen geld	-,021	,236	,807	,045
Ik wil graag (beter) Engels leren, maar ik heb geen tijd	,002	,067	,751	,072
Ik vind dat ik te weinig Engels spreek	,140	-,126	,676	-,125

ik wil graag (beter) Nederlands leren spreken	-,164	,469	,097	,618
ik wil graag (beter) Nederlands leren spreken, maar ik heb geen geld	,037	,390	,382	,427
ik wil graag (beter) Nederlands leren spreken, maar ik heb geen tijd	,099	-,052	-,084	,726
Ik vind dat ik te weinig Nederlands spreek	,052	,259	,005	,759
Cronbach's alfa	.936	.896	.725	.650
Variante verklaard per component	25%	22%	10%	8%

7. *Assimilatieangst*

Tabel 23 Componentenladingen per item en per component de Cronbach's alfa en variantie verklaard gegeven.

Item	Component 1
Ik ben bang dat ik, door mijn verblijf in Nederland, het belang van de Griekse cultuur vergeet	,783
Ik ben bang dat ik mijn Griekse identiteit verlies, doordat ik in het buitenland verblijf	,739
Ik ben bang dat mijn Grieks verbasterd, onder invloed van het gebruik van Nederlands	,785
Ik ben bang dat mijn Grieks verbasterd, onder invloed van het gebruik van Engels	,747
Ik vind dat ik te weinig Grieks spreek	,672
Cronbach's alfa	.796
Variante verklaard per component	56%

Appendix K: Reden van migratie

Tabel 24 Resultaten van de *one-way* ANOVA op de groepen economische en niet-economische migranten op alle 21 variabelen.

	<i>p</i>	Economische migrant			
		ja n=31		nee n=34	
		$\bar{x}_{gem}$	σ_{gem}	$\bar{x}_{gem}$	σ_{gem}
Taalkeuze met personen					
Nederlands met niet-Griekse personen	,037	1,98	0,79	1,63	0,61
Griekse met niet-Griekse personen	,649	1,65	0,77	1,55	0,67
Engels met Nederlandse en internationale vrienden en collega's	,084	4,13	1,00	4,74	0,34
Taalkeuze bij media					
Nederlandse media	,032	1,99	0,83	1,54	0,62
Engels bij zeven mediavormen	,249	3,78	0,56	3,98	0,58
Grieks bij mediavormen televisie, films en tijdschriften	,336	2,74	0,86	3,06	1,03
Grieks bij mediavormen boeken, liedjes, e-mail, facebook en skype	,637	3,87	0,52	3,98	0,60
Attitude tegenover entertainment					
Nederlandstalige entertainment	,085	2,72	0,76	2,36	0,77
Engelstalige entertainment	,811	4,02	0,62	4,10	0,64
Griekstalige entertainment	,740	3,41	0,66	3,41	0,63
Gevestigd contact					
Contact met internationale personen	,265	4,47	0,57	4,28	0,64
Contact met Nederlanders	,257	2,53	0,53	2,34	0,94
Contact met Grieken	,108	3,56	0,93	3,81	0,87
Verlangen naar contact					
Contact met Grieken	,270	2,89	0,68	3,12	0,91
Contact met Nederlanders	,595	3,86	0,78	3,82	0,89
Contact met internationale personen	,286	3,69	0,60	3,84	0,71
Taalattitude					
Belang van Engels	,586	4,00	0,93	3,71	1,14
Belang van Nederlands	,180	3,74	0,92	3,78	0,91
De wil om Engels te leren	,960	4,03	1,10	3,83	0,96
De wil om Nederlands te leren	,395	2,34	0,91	2,33	0,93
Assimilatieangst					
Assimilatieangst	,047	1,66	0,69	2,05	0,86

Appendix L: Score gemiddelden - totalen

	Lengte van residentie						Terugkeer			
	LOR1 n=56		LOR2 n=76		LOR3 n=66		ja n=126	nee n=72		
	$\bar{x}_{score}$	σ_{score}	$\bar{x}_{score}$	σ_{score}	$\bar{x}_{score}$	σ_{score}	$\bar{x}_{score}$	σ_{score}		
Taalkeuze personen										
Nederlands	1.75	0.79	1.66	0.73	2.67	1.06	1.84	0.90	2.34	1.04
Grieks	1.61	0.71	1.39	0.52	1.41	0.58	1.48	0.62	1.42	0.58
Engels	4.55	0.64	4.40	0.87	3.70	1.19	4.37	0.83	3.94	1.20
Taalkeuze media										
Nederlands	1.65	0.73	1.64	0.67	2.47	1.03	1.70	0.77	2.31	1.01
Engels	3.83	0.60	3.88	0.59	3.72	0.59	3.81	0.54	3.81	0.68
Grieks 1	2.96	1.04	2.86	1.00	2.72	0.99	2.97	1.00	2.62	0.99
Grieks 2	3.98	0.48	3.83	0.62	3.71	0.55	3.84	0.56	3.81	0.58
Attitude tegenover entertainment										
Nederlandstalig	2.62	0.71	2.57	0.79	2.99	0.73	2.65	0.75	2.87	0.79
Engelstalig	4.02	0.61	4.05	0.62	4.01	0.54	4.03	0.54	4.01	0.67
Griekstalig	3.33	0.68	3.57	0.76	3.67	0.61	3.61	0.70	3.39	0.67
Gevestigd contact										
Internationale personen	3.49	0.95	3.65	0.87	3.68	0.88	3.64	0.85	3.58	0.97
Nederlanders	2.42	0.76	2.28	0.87	3.00	0.96	2.43	0.89	2.79	0.94
Grieken	4.28	0.57	4.26	0.74	3.84	0.84	4.24	0.73	3.93	0.78

Tabel 25 Per groep zijn de totale scoregemiddelden op elke component gegeven

	Lengte van residentie						Terugkeer	
	LOR1 n=56		LOR2 n=76		LOR3 n=66		ja n=126	nee n=72
	$\bar{x}_{score}$	σ_{score}	$\bar{x}_{score}$	σ_{score}	$\bar{x}_{score}$	σ_{score}	$\bar{x}_{score}$	σ_{score}
Verlangen naar contact								
Grieken	3.07	0.84	3.03	0.79	3.25	0.87	3.22	0.85
Nederlanders	3.86	0.75	3.79	0.80	3.65	0.70	3.69	0.79
Internationale personen	3.77	0.66	3.67	0.62	3.61	0.65	3.71	0.65
Attitude tegenover het Nederlands en het Engels								
Belang Engels	3.94	1.14	3.79	1.06	3.81	0.98	3.92	1.08
Belang Nederlands	3.88	0.90	3.89	0.94	4.01	0.84	3.87	0.87
Leren Engels	2.60	0.94	2.23	0.90	2.47	1.05	2.37	1.01
Leren Nederlands	3.77	0.68	3.74	0.94	3.41	1.02	3.68	0.84
Assimilatieangst								
Assimilatieangst	1.90	0.76	2.03	0.86	2.56	0.91	2.07	0.81
Multicultural Personality Questionnaire								
Culturele empathie	33	3.6	34	4.0	33	3.5	34	3.7
Flexibiliteit	22	5.0	23	5.0	23	4.3	22	4.6
Sociaal initiatief	29	6.1	29	5.9	30	5.1	29	5.7
Ruimdenkendheid	31	4.2	32	4.1	32	3.4	32	3.9
Emotionele stabiliteit	21	4.8	21	5.1	22	5.2	21	4.9

Appendix M: Factor gemiddelden

LOR	LOR1			LOR2			LOR3					
	ja n=34	nee n=22	ja n=52	nee n=24	ja n=40	nee n=26						
Terugkeer	$\bar{x}_{factor}$	σ_{factor}	$\bar{x}_{factor}$	σ_{factor}	$\bar{x}_{factor}$	σ_{factor}						
Taalkeuze met personen	$\bar{x}_{factor}$	σ_{factor}	$\bar{x}_{factor}$	σ_{factor}	$\bar{x}_{factor}$	σ_{factor}						
Nederlands	-0.41	0.68	-0.07	0.87	-0.41	0.68	-0.25	0.94	0.35	1.15	1.17	0.76
Grieks	0.30	1.18	0.09	1.00	-0.15	0.91	-0.17	0.75	-0.09	0.85	-0.05	1.03
Engels	0.28	0.62	0.16	0.98	0.00	0.72	-0.18	1.61	-0.06	0.94	-0.25	1.26
Taalkeuze bij media												
Nederlands	-0.48	0.60	0.04	0.95	-0.41	0.65	-0.05	0.88	0.18	1.04	1.25	1.03
Engels	0.16	0.88	-0.09	1.17	0.04	0.84	0.13	1.37	-0.33	0.95	0.15	0.95
Grieks 1	0.17	0.94	-0.32	1.08	-0.07	1.04	0.19	0.94	0.16	0.96	-0.30	0.97
Grieks 2	0.12	0.87	0.56	0.88	-0.08	1.02	-0.03	1.16	-0.04	0.92	-0.48	0.96
Attitude tegenover entertainment												
Nederlandstalig	-0.25	0.92	0.17	0.84	-0.29	0.91	-0.13	1.01	0.19	0.92	0.77	0.90
Engelstalig	0.15	0.91	-0.08	1.17	0.18	0.94	-0.28	1.22	-0.32	0.88	0.21	0.94
Griekstalig	-0.18	0.95	-0.37	0.99	0.18	1.09	-0.13	1.05	0.26	0.86	-0.11	0.96
Gevestigd contact												
Internationale personen	-0.13	0.94	-0.20	1.32	0.11	0.96	-0.08	0.96	0.07	0.96	0.02	1.01
Nederlanders	-0.29	0.69	0.13	0.89	-0.35	0.94	-0.21	0.93	0.22	1.05	0.89	0.98
Grieken	0.30	0.77	0.06	0.76	0.29	0.95	-0.08	0.94	-0.23	1.06	-0.65	1.19

Tabel 26 Per groep zijn de factorgemiddelden op elke component gegeven

LOR	LOR1			LOR2			LOR3					
	ja n=34	nee n=22	ja n=52	nee n=24	ja n=40	nee n=26						
Terugkeer	$\bar{X}_{factor}$	σ_{factor}	$\bar{X}_{factor}$	σ_{factor}	$\bar{X}_{factor}$	σ_{factor}						
Verlangen naar contact	$\bar{X}_{factor}$	σ_{factor}	$\bar{X}_{factor}$	σ_{factor}	$\bar{X}_{factor}$	σ_{factor}						
Grieken	0.08	1.00	-0.27	0.94	0.03	0.96	-0.42	0.86	0.26	1.10	-0.03	1.01
Nederlanders	-0.25	0.89	0.55	0.85	0.09	1.14	0.01	0.85	-0.16	1.06	-0.10	0.86
Internationale personen	0.11	0.96	0.37	1.03	0.08	1.05	-0.33	0.75	-0.02	1.07	-0.32	0.97
Attitude tegenover het Nederlands en het Engels												
Belang Engels	0.44	0.84	-0.33	1.22	-0.01	1.06	-0.12	0.98	-0.08	1.08	-0.05	0.54
Belang Nederlands	-0.09	0.91	0.06	1.21	-0.07	1.04	-0.04	1.10	-0.09	0.97	0.31	0.72
Leren Engels	0.13	0.99	0.13	1.07	-0.34	0.93	0.18	0.98	0.14	1.13	-0.02	0.73
Leren Nederlands	0.01	0.80	0.19	0.84	0.22	0.91	0.04	1.10	-0.09	1.09	-0.55	1.14
Assimilatieangst												
Assimilatieangst	-0.30	0.78	-0.30	0.95	-0.22	0.92	0.01	1.04	0.14	0.94	0.89	1.03

Appendix N: Factor gemiddelden - totalen

	Lengte van residentie						Terugkeer			
	LOR1 n=56		LOR2 n=76		LOR3 n=66		ja n=126	nee n=72		
	$\bar{X}_{\text{factor}}$	σ_{factor}	$\bar{X}_{\text{factor}}$	σ_{factor}	$\bar{X}_{\text{factor}}$	σ_{factor}	$\bar{X}_{\text{factor}}$	σ_{factor}		
Taalkeuze personen										
Nederlands	1.75	0.79	1.66	0.73	2.67	1.06	1.84	0.90	2.34	1.04
Grieks	1.61	0.71	1.39	0.52	1.41	0.58	1.48	0.62	1.42	0.58
Engels	4.55	0.64	4.40	0.87	3.70	1.19	4.37	0.83	3.94	1.20
Taalkeuze media										
Nederlands	1.65	0.73	1.64	0.67	2.47	1.03	1.70	0.77	2.31	1.01
Engels	3.83	0.60	3.88	0.59	3.72	0.59	3.81	0.54	3.81	0.68
Grieks 1	2.96	1.04	2.86	1.00	2.72	0.99	2.97	1.00	2.62	0.99
Grieks 2	3.98	0.48	3.83	0.62	3.71	0.55	3.84	0.56	3.81	0.58
Attitude tegenover entertainment										
Nederlandstalig	2.62	0.71	2.57	0.79	2.99	0.73	2.65	0.75	2.87	0.79
Engelstalig	4.02	0.61	4.05	0.62	4.01	0.54	4.03	0.54	4.01	0.67
Griekstalig	3.33	0.68	3.57	0.76	3.67	0.61	3.61	0.70	3.39	0.67
Gevestigd contact										
Internationale personen	3.49	0.95	3.65	0.87	3.68	0.88	3.64	0.85	3.58	0.97
Nederlanders	2.42	0.76	2.28	0.87	3.00	0.96	2.43	0.89	2.79	0.94
Grieken	4.28	0.57	4.26	0.74	3.84	0.84	4.24	0.73	3.93	0.78

Tabel 27 Per groep zijn de totale factorgemiddelden op elke component gegeven

Verlangens naar contact	Lengte van residentie						Terugkeer			
	LOR1 n=56		LOR2 n=76		LOR3 n=66		ja n=126	nee n=72		
	$\bar{X}_{\text{factor}}$	σ_{factor}	$\bar{X}_{\text{factor}}$	σ_{factor}	$\bar{X}_{\text{factor}}$	σ_{factor}	$\bar{X}_{\text{factor}}$	σ_{factor}		
Nederlands	1.75	0.79	1.66	0.73	2.67	1.06	1.84	0.90	2.34	1.04
Grieken	3.07	0.84	3.03	0.79	3.25	0.87	3.22	0.85	2.92	0.78
Nederlanders	3.86	0.75	3.79	0.80	3.65	0.70	3.69	0.79	3.88	0.69
Internationale personen	3.77	0.66	3.67	0.62	3.61	0.65	3.71	0.65	3.62	0.63
Attitude tegenover het Nederlands en het Engels										
Belang Engels	3.94	1.14	3.79	1.06	3.81	0.98	3.92	1.08	3.70	1.01
Belang Nederlands	3.88	0.90	3.89	0.94	4.01	0.84	3.87	0.87	4.04	0.93
Leren Engels	2.60	0.94	2.23	0.90	2.47	1.05	2.37	1.01	2.51	0.88
Leren Nederlands	3.77	0.68	3.74	0.94	3.41	1.02	3.68	0.84	3.58	1.02
Assimilatieangst										
Assimilatieangst	1.90	0.76	2.03	0.86	2.56	0.91	2.07	0.81	2.36	0.99

like about 100
his English seen
at my eye of
nothing but the
you and the
and about 10
the value of
you in
be all

more wanted for
you or not
the time of

Thinking when it is
the time of